

**T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**BUTİK OTEL İŞLEVİ KAZANDIRILMIŞ TARİHİ YAPILARDA
YAPAY AYDINLATMANIN İÇ YÜZEY KAPLAMA
MALZEMELERİNE ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İç Mimar Atche AHMEDOVA

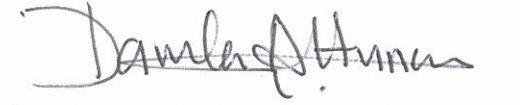
İç Mimarlık Anabilim / Anasanat Dalı

İç Mimarlık Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Damla ALTUNCU

EYLÜL 2013

Atche AHMEDOVA tarafından hazırlanan BUTİK OTEL İŞLEVİ KAZANDIRILMIŞ TARİHİ YAPILARDA YAPAY AYDILATMANIN İÇ YÜZEY KAPLAMA MALZEMELERİNE ETKİLERİ adlı bu tezin tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

YRD. DOÇ. DAMLA ALTINOCAK

Tez Yöneticisi

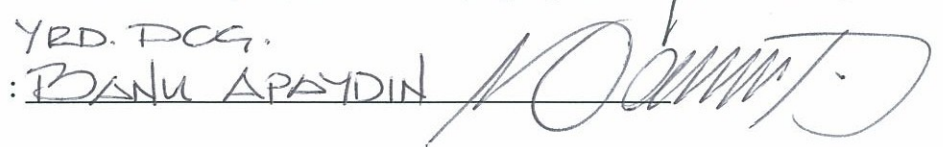
Bu çalışma, jürimiz tarafından IG. MİMARLIK Anabilim Dalında
..... tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: :

Üye : _____

Üye :
YRD. DOÇ. DR.
SAADET AYTIŞ
PROF.

Üye :
NURAN YENER

Üye :
YRD. DOÇ.
BANU APAYDIN

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
SUMMARY	iv
ÖNSÖZ	v
ÇİZELGE LİSTESİ	vi
ŞEKİL LİSTESİ	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Araştırmanın Kapsamı	3
1.3. Araştırmanın Yöntemi	4
2. BUTİK OTEL İŞLEVİ KAZANDIRILMIŞ TARİHİ YAPILAR	5
2.1. Butik Otel Kavramı	6
2.1.1 Özel Konaklama Tesisleri Olarak Butik Oteller	7
2.1.2. Butik Otellerin Tarihsel Gelişimi	10
2.2. Tarihi Yapılarda Yeniden İşlevlendirme	11
2.2.1. Tarihi Yapı Kavramı	11
2.2.2. Tarihi Yapılarda Koruma Kavramı	13
2.2.3. Yeniden İşlevlendirme Kavramı	15
2.2.4. Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Nedenler	16
3. YAPAY AYDINLATMANIN İÇ YÜZEY KAPLAMA MALZEMELERİNE ETKİLERİ	18
3.1. Yapay Aydınlatma	18
3.1.1 Aydınlatma Kavramı ve Türleri	19
3.1.2. Yapay Aydınlatma Biçimleri	22
3.1.3. Yapay Aydınlatma Kaynakları	26
3.1.3.1. Lambalar	27
3.1.3.2. Aydınlatma Aygıtları	33
3.2. İç Mekanda Malzeme Kullanımı	36
3.2.1. İç Mekan Öğeleri ve Yüzey Kaplama Malzemeleri	37
3.2.2. İç Mekanda Malzemenin Görsel Etkileri	40
4. BUTİK OTEL İŞLEVİ KAZANDIRILMIŞ TARİHİ YAPILARDA YAPAY AYDINLATMANIN İÇ YÜZEY KAPLAMA MALZEMELERİNE ETKİLERİ	43
4.1. Tarihi Yapılarda Yapay Aydınlatma	43
4.2 Yeniden İşlevlendirilmiş Butik Otellerde Yapay Aydınlatma	46

4.3. Tarihi Yapılarda Kullanılan Malzemelerde Bozulmalar	48
4.4. Yapay Aydınlatma ve Malzeme YüzeY İlişkisi	50
5. BUTİK OTELLERDE YAPAY AYDINLATMA VE YAPAY AYDINLATMANIN İÇ YÜZEY KAPLAMA MALZEMELERİNE ETKİLERİNİN ÖRNEKLER ÜZERİNDEN İNCELENMESİ	56
5.1. A'jia Hotel	56
5.2. Sumahan on The Water	63
5.3. The House Hotel Galatasaray	72
6. SONUÇ	79
KAYNAKLAR	83
ÖZGEÇMİŞ	90

BUTİK OTEL İŞLEVİ KAZANDIRILMIŞ TARİHİ YAPILARDA YAPAY AYDINLATMANIN İÇ YÜZEY KAPLAMA MALZEMELERİNE ETKİLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Atche AHMEDOVA

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül 2013

ÖZET

Zaman itibariyle otel yapıları özgür mimari karaktere sahip oldukları gibi hizmet verdikleri sektör ve topluma göre farklılıklar göstermiştir. Bir özel konaklama tesisi örneği olan butik oteller, müşterilerine sundukları özel hizmetten ve gösterdikleri samimiyetten dolayı tercih edilmektedirler. Günümüzde butik oteller verdikleri hizmetler dışında tarihi geçmişe sahip yapı kimliği de kazanmaktadırlar. Geçmişin en önemli tanıklarından biri olan tarihi yapıları, günümüzde aynı kimlik fakat farklı işlevle incelemek heyecan vericidir. Çağımızda teknoloji ve ekonominin hızlı gelişimi, artan nüfus ile her küçük alanın ve yapının kullanımını değerli kılmaktadır. Yeniden işlevlendirme tarihi varlıkların çağdaş bir kullanım şekline cevap vermektedir.

Yeni fonksiyon kazanan mekânlarda malzeme seçimi ve yapay aydınlatma tasarımı kimlik unsurları olarak belirtilmiştir. Yapay aydınlatma modern hayatın iç mekânlarında çeşitli şekillerde gerçekleşen bir gereklilik ve görsel konfor yaratmada yeri değiştirilemez bir gereç olmaktadır. İç mekân algısını güçlendiren ve insanın duyularına hitap eden malzemeler ise iç mekân öğelerine ifade kazandırmaktadır. Tarihi yapıların butik otel olarak ifade kazanması yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzemeler sayesinde mümkün görülmektedir.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Butik Otel, Yeniden İşlevlendirme, Malzeme, Yapay Aydınlatma

Sayfa Adedi : 90

Tez Yöneticisi : Yrd. Doç. Damla Altuncu

**THE EFFECTS OF ARTIFICIAL LIGHTING ON INTERNAL SURFACE
COVERING MATERIALS IN HISTORICAL BUILDINGS REFUNCTIONED
AS BUTIQUE HOTELS**

(M.Sc. Thesis)

Atche AHMEDOVA

**MIMAR SINAN FINE ARTS UNIVERSITY
INSTITUTE OF SCIENCE AND TECHNOLOGY**

September 2013

SUMMARY

Besides the fact that the hotels have free architectural character, the sector and the community they serve are different also. The boutique hotels, as an example of special accommodation facility, are very successful because of the fact that they offer special service and sincerity to their customers and by these means they make them feel at home. Nowadays besides the services the boutique hotels offer, they are also getting the character of an historical building. Analyzing the historical constructions, the most important witnesses of the past, with a different functionality today is very exciting. The fast development in technology and economy and the growth of the population make the usage of every small area and building very important. Reuse is the answer to the use of historical structures as modern ones.

The choice of materials and the artificial illumination design are one of the key factors in forming the character of these places. The artificial illumination is an indispensable tool for creating visual comfort in our modern world. The materials that reinforce the perception of interior design and appeal to senses provide interior elements with an expression. The reuse of historical buildings as boutique hotels seems possible thanks to artificial illumination and surface covering materials.

Science Code :

Keywords : Boutique Hotel, Refunctioned, Material, Artificial Lighting

Number of Pages : 90

Supervisor : Asst. Prof. Dr. Damla Altuncu

ÖNSÖZ

Yüksek lisans çalışmalarım sırasında her zaman yanımda olup yardımını hiçbir zaman esirgemeyen Yrd. Doç. Damla ALTUNCU' ya, kıymetli fikirleri ve görüşleri için Yrd. Doç. Banu APAYDIN' a ve çalışmalarına büyük bir özveri ile cesaretle yaklaşmama sebep olan değerli hocam Prof. Nuran YENER' e teşekkürlerimi sunarım.

Bugüne kadar eğitim hayatımda ve başka birçok konuda desteklerini esirgemeyen sevgili annem Nejdie Shabanova' yla babam Fikret Shabanov' a, zorluklara karşı inanç ve cesaret duygusunu içime aşılayan tüm aileme teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek lisans çalışmalarım boyunca psikolojik motivasyonu sağlayan değerli arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Eylül 2013

Atche AHMEDOVA

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa No
Çizelge 4.1. Yansıtma Çarpanları: % olarak.....	54
Çizelge 4.2. Yutma Çarpanları: % olarak	55
Çizelge 4.3. Geçirme Çapanları: % olarak.....	55

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 2.1. Morgans otel, San Francisco	10
Şekil 2.2. Morgans otel, San Francisco	10
Şekil 3.1. Genel yapay aydınlatma biçimleri	24
Şekil 3.2. Akkor lamba örneği	28
Şekil 3.3. Kömür telli lamba örneği	29
Şekil 3.4. Tungsten telli lamba örneği	30
Şekil 3.5. Flüorışıl lamba örneği	31
Şekil 3.6. LED örnekleri	32
Şekil 3.7. Fiber optik aydınlatma örneği	32
Şekil 3.8. İç mekânda kullanılan duvar ve masa lamba örnekleri.....	34
Şekil 3.9. İç mekânda kullanılan duvar ve masa lamba örnekleri.....	34
Şekil 3.10. İç mekânda lambader kullanımı	34
Şekil 3.11. Geçirici ışıklık örneği.....	35
Şekil 3.12. Yansıtıcı ışıklık örneği.....	35
Şekil 3.13. Geçirici ve yansıtıcı özelliği olan ışıklık örneği.....	35
Şekil 4.1. Işığın doğrultusal yapısı.....	51
Şekil 4.2. Yüze dokusu-yansıtma biçimleri ç mekan tasarım öğeleri.....	51
Şekil 5.1. A'jia Hotelin eski işlevine ait görünüş.....	57

Şekil 5.2. A'jia Hotelin eski işlevine ait görünüşlerden detaylar.....	58
Şekil 5.3. A'jia Hotelin eski işlevine ait görünüşlerden detaylar.....	58
Şekil 5.4. A'jia Hotelin yeni işlevine ait görünüş	58
Şekil 5.5. A'jia Hotelin yeni işlevine ait görünüş	60
Şekil 5.6. Delux suitee doğal aydınlatma.....	61
Şekil 5.7. Delux suitee doğal aydınlatma.....	61
Şekil 5.8. Delux Suitee yapay aydınlatma kaynakları	61
Şekil 5.9. Delux Suitee yapay aydınlatma kaynakları	61
Şekil 5.10. Yemek yeme alanının aydınlatılması.....	62
Şekil 5.11. Bar alanında yapay aydınlatma kaynakları	11
Şekil 5.12. Bar alanında yapay aydınlatma kaynakları	12
Şekil 5.13. Sumahan on The Water'ın görünüşleri.....	65
Şekil 5.14. Sumahan on The Water'ın görünüşleri.....	65
Şekil 5.15. Doğal taş duvar üzerinde yapay aydınlatma uygulamaları.....	66
Şekil 5.16. Doğal taş duvar üzerinde yapay aydınlatma uygulamaları.....	66
Şekil 5.17. Lobide malzeme çeşitliliği.....	67
Şekil 5.18. Lobide malzeme çeşitliliği.....	67
Şekil 5.19. Lobide yapay aydınlatma uygulamaları.....	67
Şekil 5.20. Lobide yapay aydınlatma uygulamaları.....	67
Şekil 5.21. Restoranda malzeme ve yapay aydınlatma kullanımı.....	67
Şekil 5.22. Restoranda malzeme ve yapay aydınlatma kullanımı.....	67
Şekil 5.23 Zeminde mermer ve seramik kullanımı	68
Şekil 5.24. Zeminde mermer ve seramik kullanımı	68
Şekil 5.25. Butik otelde malzeme uygulamaları	69
Şekil 5.26. Butik otelde malzeme uygulamaları	69
Şekil 5.27. Fonksiyona yönelik malzeme ve yapay aydınlatma	69
Şekil 5.28. Fonksiyona yönelik malzeme ve yapay aydınlatma	69
Şekil 5.29. Yapay aydınlatma uygulamaları	69
Şekil 5.30. Yapay aydınlatma uygulamaları	69

Şekil 5.31. Gündüz genel aydınlatmanın sağlanması.....	70
Şekil 5.32. Gündüz genel aydınlatmanın sağlanması.....	70
Şekil 5.33. Odada yapay aydınlatma kaynakları.....	70
Şekil 5.34. Odada yapay aydınlatma kaynakları.....	70
Şekil 5.35. Banyoda yapay aydınlatma uygulamaları.....	71
Şekil 5.36. Banyoda yapay aydınlatma uygulamaları.....	71
Şekil 5.37. Zenovitch apartmanın görünüşleri	72
Şekil 5.38. Zenovitch apartmanın görünüşleri	72
Şekil 5.39. The House Hotel Galatasaray görünüşleri	73
Şekil 5.40. The House Hotel Galatasaray görünüşleri	73
Şekil 5.41. Giriş mekânından görünüşler	74
Şekil 5.42. Giriş mekânından görünüşler	74
Şekil 5.43. Resepsiyonda ve koridorda yapay aydınlatma.....	74
Şekil 5.44. Resepsiyonda ve koridorda yapay aydınlatma.....	74
Şekil 5.45. Koridorda aydınlatma süsleme teknikleri ve	76
Şekil 5.46. Koridorda aydınlatma ve süsleme teknikleri	76
Şekil 5.47. Odada yapay aydınlatma uygulamaları.....	76
Şekil 5.48. Odada yapay aydınlatma uygulamaları.....	76
Şekil 5.49. Yapay aydınlatma kaynakları.....	76
Şekil 5.50. Yapay aydınlatma kaynakları.....	76
Şekil 5.51. Odada duş kabin uygulaması	77
Şekil 5.52. Odada duş kabin uygulaması	77
Şekil 5.53. Dinlenme mekânından görünüş	77
Şekil 5.54. Dinlenme mekânından görünüş	77

1.GİRİŞ

“Tarihsel-kültürel varlıklarımızın yeterince değerlendirilmesi, bizim birikimlerimizden de, gelecek kuşakların esinlenebileceği bir sürecin yaşatılması zorunludur. Bu itibarla yapıtlara; toplumu etkileyici ve sonunda onları eğitici, onları yüceltici birer anlam kazandırmanın en etkin yolu onları: yaşayan birer varlık konumunda getirebilmektedir. Hiç kuşku yoktur ki bu amaç, söz konusu yapıya işlevsel bir içerik kazandırmak, onu topluma yararlı kılmak, toplumun onda yaşamasını, çevrenin ondan yararlanmasını sağlamak olmalıdır” (Altınoluk, 1998, syf.15).

Hızlı gelişen metropollerde, toplumun gereksinimleri karşılanması en büyük amaçtır. Gün geçtikçe insanların çeşitli nedenlerden dolayı seyahat edip, daha fazla özel konaklama tesisi ihtiyacı duyması sonucunda, butik otellere olan talebi arttırmıştır. Klasik bir turizm sloganı olarak algılanan kendi evinde hissetmek, butik otellere has bir samimiyet ve özellik vurgusudur. Turizm sektöründe giderek yaygınlaşan mevcut tarihi yapılara yeni kimlik kazandırma, butik otel işlevini de söz konusu yapmıştır. Tarihi yapıların butik otel işlevi kazanması sonucunda yapının tüm mekânlarında tarihi dokuyla çağdaş fonksiyonlar ilişki kurmuştur.

“Bir mekânda istenilen anlam ve etkilerin elde edilmesi, görsel açıdan iyi görme koşulların oluşturulması ve yapay aydınlatma enerjisini tüketiminin azaltılması açılarından, aydınlatma ve yüzey özelliklerine bağlı olarak oluşabilecek sonuçlarının önceden bilinmesi gereklidir. Sözü edilen durum, özellikle kapalı hacimlerde, ortama ilişkin malzeme seçimi ve aydınlatma düzenlerinin kurulması aşamalarında, dikkatli ve bilinçli yaklaşımla ve önemle üzerinde durulması gereken bir konudur” (Ünver, 1999, syf.1). Günümüzde, sözü edilen konu, butik otel olarak yeniden işlevlendirilmiş tarihi yapılar hakkında önemli bir araştırma konusu olarak ele alınmıştır.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

İnsan elinden çıkan ve uğraşla emek gerektiren her şey, bir değer taşımaktadır. İnsanın ömrü sürdükçe sevdikleri ve değer verdikleri yanında olmasını ister, bunun için korumalı, itibar etmeli ve mümkün olduğunca değer verdiklerini miras olarak gelecek kuşaklara aktarmalıdır.

Toplumumuzun en önemli miraslarından biri tarihi yapılardır. “Kültürü yaşayabilmenin, çağdaşını yaratabilmenin yolları açık tutulmalıdır. Asıl korunacak olan bu yaratmadır. Bu da geçmişle bugünün, bugünle geleceğinin ilişkilerinin sağlıklı, canlı, alış-veriş içinde; katkılara, yeni üretimlere açık tutulmasıyla olanaklıdır” (Bektaş, 2001, syf. 24). Bir tarihi yapıda çağdaşlığı yaratmanın muhakkak birçok çeşitli yöntemi vardır. Yapının kimliğinin korunmasıyla birlikte, onun yeni yaşama davet edilmesi ve onu çağdaş topluma yararlı kılmak, yeni işlev kazandırarak mümkün olmaktadır. Tarihi yapıların geçmişinin tanınması, keşif edilmesi ve tekrar hangi işlev altında değerlendirilmesi gerekliliği, ihtiyaçtan doğan bir karardır.

Bu araştırmanın amacı yapay aydınlatmanın iç yüzey kaplama malzemelerine etkisini ve oluşan ikili ilişkileri incelemektir. Araştırma alanı olarak seçilen butik oteller, tarihi kimliğe sahip olan ve yeni işlev kazandırılan yapılardır. Birçok tarihi dönemden geçerek günümüze kadar gelmiş kültür varlıklarımızın yüzyıllara dayanan kendilerine has doku ve malzemeleri veya işlevlendirme sonrasında kullanılan malzemelerin yapay aydınlatmayla ilişkisi önem taşımaktadır. Yeni işlev kazandırarak doğru tarihi kullanım mekânları yaratmak ve mekânlarda elde edilmesi gereken etkiye göre görsel algılama kuramlarını uygulamak oldukça önemli bir konu olmuştur. Doğru görsel konforun sağlanması ve tarihi yapıların yeni işlev kazanma sonrasında verimli mekânlara dönüşmesine sebep olan en değerli etkenleri yapay aydınlatma ve malzeme olarak görülmüştür.

1.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Tarihi ağlar boyunca insanoğlu, birçok keŐifte bulunmuştur. Bunların çoğu gereksinimlerden kaynaklanan keŐifler ve icatlar olmuştur. Daha eski çağlardan itibaren ticaretin geliŐmesiyle ve daha sonra turizmin geliŐiminin eklenmesiyle en önemli ihtiyaçlardan biri konaklama tesisleri olmuştur.

Bu çalışmada butik oteller özel konaklama tesisleri olarak ele alınmıştır. İnceleme alanı daraltılarak butik otel işlevi kazandırılmış tarihi yapılar olarak belirlenmiştir. Araştırmada, inceleme rneği olarak seçilen butik otel olarak iŐlevlendirilmıŐ tarihi yapıların eski işlevlerinin birbirinden farklı olmasına önem verilerek, araştırma kapsamı sınırları kesinleŐtirilmiŐtir. Örneklerin birbirinden farklı olması, işlevlendirme sonucunda tarihi yapıların butik otel işlevine uyum saęlamıŐ olması ve yapay aydınlatma ile kullanılan malzemenin görsel konforunun sağlıklı gerçekleşmesi için önemli görülmüştür.

Araştırmada seçilen butik otel örnekleri i yüzey kaplama malzemeleri ve yapay aydınlatma unsurlarına dikkat edilerek incelenmiştir. İ yüzey kaplama malzemeleri, döşeme, duvar ve tavan gibi iç mekân öğeleri üzerinde durularak ele alınmıştır. Araştırmanın ve sınıflandırmanın kolaylığı açısından, diğer mekân öğeleri konu dışında tutulmuştur. İyi görme koşulların sağlanması için yapay aydınlatmanın etkisinin dışında iç mekânda kullanılan malzeme çeşitlerinin ve sahip oldukları özelliklerin üzerinde durulmuŐtur. Çağdaş bir yüz kazanan tarihi yapılarda, tarihi mekânları gerçek tasarımlarına ve karakterlerine yakın kılan unsurlar, koruma eylemi dışında kullanılan aydınlatma ve malzemeler olduğu görülmüştür.

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada yapay aydınlatmanın, iç yüzey kaplama malzemelerine etkisi temel olarak alınmıştır. Çağdaş yapılarda bu etki ve ikili ilişki oldukça önemsenen bir durum haline gelmiştir. Bu çalışmada bir o kadar dikkat çekici ve heyecanlandırıcı bu etkiyi tarihi yapılarda incelemek amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada özel konaklama tesisi örneği, butik oteller ele alınmıştır. Butik otelin tanımı yapıldıktan sonra, özel konaklama tesisleri olarak belirlenen turizm yönetmeliklerine göre uyulması gereken şartlar sunulmuştur. Butik otellerin mimari özellikleri ve verdikleri hizmet açısından farklılıklarına değinilmiştir. Bu bölümde yakından alakalı olan yeniden işlevlendirme ikinci bölümün diğer bir konusu olarak ele alınmıştır. Yeniden işlevlendirme çağdaş toplumun bir koruma şekli olarak görülmüştür. Tarihi yapılarda gerçekleşen “ön araştırmalar sonucunda elde edilen bilgiler hasar nedenlerini ortadan kaldıracak veya etkilerini azaltacak koruma tekniklerinin seçilerek temel olmuştur” (Altınoluk, 1999, syf. 90). Bu ön araştırmalar tarihi yapılarda koruma çeşitlerini tespit ederken, yeniden işlevlendirmeyi gerektiren nedenleri de belirlemiştir. Bu, araştırmamızın bir inceleme konusunu oluşturmuştur.

Araştırmanın kapsamını ve amacını belirledikten sonra, tarihi geçmişe sahip olan araştırma objeleri, bir o kadar eski tarihe dayanan faktörlerle incelenmiştir. Bu faktörler malzeme ve yapay aydınlatma olmuştur. Malzeme, iç mekân öğelerin iç yüzey kaplamalarında gözlemlenirken, yapay aydınlatma tekniğine de önem verilmiştir. Işık, yüzey ve malzeme ilişkileri tarihi varlıkları incelemek için üzerinde durulması gereken konu olarak belirlenmiştir. Bu ilişkinin çeşitli değerleri sonucunda iyi görme koşullarında olumlu veya olumsuz etkiler oluşmuştur. Değindiğimiz konuları tekrar ele alarak, örnekler üzerinde değerlendirme yapılmıştır. Araştırmada özellikle seçilmiş tarihi kimliğe sahip yeniden işlevlendirilmiş butik otel örnekleri ayrı bir bölüm oluşturmuştur.

2. BUTİK OTEL İŞLEVİ KAZANDIRILMIŞ TARİHİ YAPILAR

Günümüzde butik oteller, gelişen turizm sektöründe önemli yer kazanmıştır. Butik oteller özel konaklama tesisleri olarak ve müşteri odaklı hizmetlerinden dolayı oldukça tercih edilen tesisler olmuştur.

Turizm, tarihi verileri yaşatan ve tarihi verilerin ömrünü uzatarak topluma sunan en iyi örneklerden biridir. Tarihi yapılar geçmiş, bugün ve gelecekle ilişki kurabilen en değerli varlıklardan biri olmuştur. Bu ilişkinin sağlıklı devam edebilmesi için toplumun bilinçli koruma tavrı önemli olduğu gibi çevrede yaşanan çeşitli etkiler de bir başka önemli unsur olarak kabul edilmektedir. Tarihi yapıların yaşamlarını sürdürmeleri bir başka koruma şekli yeniden işlevlendirme ile olmuştur. Yeniden işlev kazanan yapılar, tarihi kimlikleriyle birlikte günümüzün ihtiyaçlarına cevap verebilecek duruma gelmektedirler.

Yapılar tarih boyunca çeşitli etkilere maruz kalmışlardır. Bazıları tarihi kimliğini yitirirken ve zamana boyun eğip kaybolurken, diğerleri yaşama çağdaş bir şekilde devam etmişlerdir. Çağdaşlığın getirdiği gelişmeler, hızlı ve modern hayata ayak uydurmayı gerektirir. Hızla artan nüfus, dinamik yaşam tarzı ve boş alan ihtiyacı, tarihi yapıları yeni işlevlerle kullanma nedeni olmuştur. “Restore edilmiş bir otel, yeni inşa edilmiş bir otelden çok daha az maliyetli sonuçlanmakta ve kullanıcı açısından etkili bir çözüm olmaktadır” (Yüksel, 2009, syf. 32). Bir yapıyı otel olarak yeniden işlevlendirmek için çeşitli nedenler olabilir. Bu yapıların kendilerine has tarihi ve mimari özellikleri, onları butik otel işlevi kazandırmak için uygun kılmıştır. İstanbul’un sonsuz tarihi yapıları arasında konuyla alakalı birçok örnek bulunmaktadır.

2.1. BUTİK OTEL KAVRAMI

Butik otel kavramını açıklamak için ilk önce butik kelimesinin anlamını bilmek gerekir. “Butik: Fr. Boutique, giyim ve süs eşyası satılan dükkân” (Akalin ve diğ., 2000, syf. 183). Butik kelimesi köken olarak Fransızcadan gelmektedir. Avrupa ülkelerinde genellikle butikler şehrin kendine has tarihi ve anılmış sokaklarında küçük ama oldukça kaliteli ve bilindik dükkânlardır. Onlar farklı kesim insanlara hitap etmek değil, daha fazla yüksek geliri olan insanlara hitap ederler. Bundan dolayı butikler küçük olmalarına rağmen özel bir tasarım, aydınlatma, malzeme seçimi ve tarihsel dokuya sahiptirler. Bu dükkânlar, müşterilerine özel ilgi ve hizmet sunarlar.

Butik kelimesi otellere yüklenince; otel, bu özel niteliklere sahip olur. Bunlar özel konaklama tesisidir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2005 Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğinin 43. maddesinde butik otellerin tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre butik oteller : “Yapısal özelliği, mimari tasarımı, tefriş, dekorasyon ve kullanılan malzemesi yönünden özgünlük arz eden, işletme ve servis yönünden üstün standart ve yüksek kalitede, deneyimli veya konusunda eğitimli personel ile kişiye özel hizmet verilen en az on odalı otellerdir”.

Butik otelleri diğer otellerden ayıran en önemli özelliklerden biri, müşteri odaklı çalışmalarınıdır. Küçük ve samimi bir ortam sağlanarak, her müşterinin kendini evindeymiş gibi hissetmesi için bütün istekler ve ihtiyaçlar yerine getirilir. Butik otellerde müşterinin kendini özel hissetme sebebi daha kapıda karşılanması ve bu ilginin ve dikkatin otelin tüm kullanım alanlarında sürmesidir. Bu tip otellerde müşteri memnuniyeti vazgeçilmez unsurlardan biridir. Butik otellerin başka bir özelliği ise kendilerine has mimarisi ile birlikte benzersiz karakterde tefriş ve özgün donatı malzemelerinin kullanılmasıdır. Kaliteli bir konaklama sağlanması için kaliteli hizmet sunulması gerekir. Bu otellerin özel hizmeti, özel yapı karakteri ve müşteri memnuniyeti onları asıl butik yapan unsurlardır.

2.1.1. Özel Konaklama Tesisleri Olarak Butik Oteller

Butik otellerin özel konaklama tesisleri olarak incelenebilmesi için ilk önce konaklama tesisleri kavramı ve konaklama tesislerin çeşitleri açıklanmalıdır. Bu bağlamda, “konaklama tesisleri, turistik çekicilikleri oluşturan, müşterilerinin geceleme yanında, yiyecek-ıçecek ve kısmen eğlence gereksinimlerini karşılamak üzere inşa edilen tesislerdir” (Apaydın, 2007, syf. 8).

Konaklama tesisleri çeşitlerin hakkında net ve kesin bilgiye ulaşmak için doğru ve yasal kaynaklara dayanmamız gerekmektedir. Bundan dolayı Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliği kullanılmalıdır.

“Asli konaklama tesisleri: oteller, moteller, tatil köyleri, pansiyonlar, kampingler, apart oteller, hosteller.

Yeme-ıçeme ve eğlence tesisleri: lokantalar, kafeteryalar, eğlence yerleri.

Sağlık ve spor tesisleri: termal tesisleri, sağlık yaşam tesisleri, yüzme havuzları, spor tesisleri, golf tesisleri.

Kongre ve sergi merkezleri: kongre ve sergi merkezleri.

Rekreasyon tesisleri: Eğlence merkezleri, temalı parklar, günübirlik tesisleri, kış sporları ve kayak mekanik spor tesisleri.

Kırsal turizm tesisleri: çiftlik evi- köy evi, yayla evi, dağ evi.

Özel tesisler: özel tesisler, butik oteller.

Bileşik tesisler: turizm kentleri, turizm kompleksleri, tatil merkezleri, zincir tesisleri, personel eğitim tesisleri”.

Butik otellerin bir özel konaklama tesisleri çeşidi olarak müşteriye yüksek seviyede hizmet sunması ve işletmecilik görevini yapabilmesi için gereken yönetmeliklere uygunluk sağlaması gerekmektedir. Bu yönetmelikler, butik otellerde gerekli alanların bulunması, bu alanlarda fonksiyonların müşteriye odaklı olması ile ilgili temel dikkat edilmesi gereken ilkelerdir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bir turizm tesisinde ilgili tüm önemli unsurları yönetmeliklerde belirtilmektedir.

2011 Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğinin 12. maddesinde düzenlenerek butik otellerin tanımına eklemeler yapılmıştır. Orada da belirtildiği gibi butik oteller:

“- Modern, reproduksiyon, antika gibi özelliği olan mobilya ve malzemeler ile tefriş ve dekorasyon.

- Beş yıldızlı otel odaları için belirlenen nitelikleri taşıyan konforlu odalar.

- Kapasiteye yeterli kabul holünü de kapsayan lobi, lobi alanının yeterli olması halinde lobinin bir bölümünde düzenlenmiş oturma mahalli veya ayrı bir oturma salonu.

- Yönetim odası.

- Kapasitesi elli kişiden az olmamak kaydıyla, tesis yatak kapasitesinin en az yüzde yetmiş beşine alakart hizmet verilen asgarî ikinci sınıf lokanta.
- Genel mahallerde klima sistemi.
- Yirmi dört saat oda servisi.
- Çamaşır yıkama ve kuru temizleme hizmeti.
- Otopark hizmeti.
- Odalara, müşteri tarafından seçilen en az bir adet günlük gazete servisi ile müşteri yatak odasının gece kullanımına hazırlama hizmeti.
- Birden fazla katta düzenlenmiş tesisler için müşteri asansörü ve merdiveni.
- Tesis müşteri yatak kapasitesinin en az yüzde ellisi oranında eğitimli personel ile hizmet verilmesi.
- Kadın ve erkek personel için ayrı soyunma yerleri, dolapları, duş ve tuvalet yerleri.
- Aşağıda yer alan ünitelerden en az birinin bulunması: kişi başına 1,2 metrekare alan düşecek şekilde en az elli kişilik pasta salonu; elli kişilik kabare, sinema, tiyatro etkinliklerinin yapılabileceği salon; en az 60 metrekare büyüklükte kütüphane ünitelerinden en az bir adedi. Açık veya kapalı yüzme havuzu. Jimnastik salonu, bowling-bilardo salonu, kütüphane; Türk hamamı, buhar banyosu, kar odası, tuz odası, tuzlu buhar odası, sıcak taş odası, alarm sistemi bulunan sauna, masaj üniteleri, aletli masaj üniteleri, cilt bakım üniteleri, spor sahası, tenis kortu, kayak pisti, duvar tenisi salonu veya benzeri imkânlar sağlayan ünitelerden en az üç adedi”.

Butik otelleri dünyaya büyük ölçüde yayılmış özel konaklama tesisleridir. Bu tip otellerin yaygınlaşma sebebi yüksek düzeyde müşteri memnuniyeti, şık tasarımlar ve konfor üzerine kurulmuş prensipler olarak kabul edilmektedir. Yarattıkları özellik hissi butik otellerin sembolü olmuştur. Butik oteller, özel konaklama tesisleri olmakla beraber onlar asli konaklama tesislerinin bazı dört ve beş yıldızlı otellere ait niteliklerini taşımaktadırlar.

2005 Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik, 18. madde:

“Dört ve beş yıldızlı oteller, butik oteller ile tatil köylerindeki suit odaların tümünde, bir, iki ve üç yıldızlı otellerde ise apart otel üniteler dışındaki toplam oda sayısının en fazla yüzde yirmi beşi kadar sayıdaki suit odada içecek ve basit yeme ihtiyacını karşılayabilecek kapsamlı olmayan mutfak nişi düzenlenebilir. Suit odalar, bir adedi oturma bölümü olmak üzere doğal aydınlatmaları bulunan en az iki bölümden oluşur. Büyüklüğü banyo dâhil kırk metrekareye kadar olan suitler üç yataklı, kırk metrekareden büyük suitler dört yataklı olarak kabul edilir. Oturma bölümlerinin yatak odası şeklinde düzenlenmesi halinde; suit odalar, aile odası olarak adlandırılır ve belge kapasitesinde belirtilir, bu durumda mutfak nişi düzenlemesi yapılamaz. Aile odalarında banyo hariç; on metrekareye kadar olan odalar tek, daha büyük olanlar ise iki yataklı olarak düzenlenir. Bodrum katlarda yatak odası yapılamaz. Ancak, eğim dolayısıyla taban döşemesi mevcut arazi seviyesinden aşağı olmayan ve yeterli doğal ışık alan katlar bu hükmün dışındadır. Yatak odalarının pencereleri, mutfak, tuvalet gibi müşteriyi rahatsız edebilecek mahallerin bulunduğu aydınlığa açılmaz. Aydınlığın dar kenarı iki metreden, alanı ise altı metrekareden az olmamak

kaydı ile toplam oda kapasitesinin yüzde yirmisini aşmayacak sayıda aydınlığa bakan oda yapılabilir.

Personel ve mahalleri: Turizm tesislerinde eğitimli personel ile hizmet verilmesine özen gösterilir. Yetkili kurum ve kuruluşlardan alınmış sertifikaları haiz personel de eğitimli personel kapsamında değerlendirilir. Tesislerde sağlık, güzellik ve bakım, masaj, su sporları, okçuluk, atıcılık, binicilik gibi üniteler bulunması durumunda bu birimlerde sertifikalı personel çalıştırılır. Asli konaklama tesislerinde kadın ve erkek personel için ayrı soyunma yerleri, dolapları, duş, tuvalet ve ortak oturma, dinlenme ve yemek ihtiyaçlarını karşılayan bir mahal bulunur. Tesis bünyesinde yatakhane bulunması halinde yeterli doğal havalandırma ve aydınlatma imkânı, doğal havalandırmanın yeterli olmaması durumunda ise mekanik havalandırma desteği bulunur. Yatakhanelerin düzenlenmesinde kişi başına dört metrekare alan esas alınır. Pansiyon ve müstakil apart otellerde personel ünitesi yapılması zorunlu değildir.

Bedensel özürllüer için düzenlemeler: Toplam kapasitesi seksen oda ve üzerinde olan oteller ile tatil köylerinde en az bir oda olmak üzere toplam oda kapasitesinin yüzde biri oranında odada, ayrıca tesis girişı, genel tuvaletler ile en az bir adet yeme- içme ünitesinde, mola noktaları, temalı parklar ile eğlence merkezlerinde ise kendi türlerinin asgari niteliklerinde belirtilen şekilde bedensel özürllüelerin kullanımına uygun düzenlemeler yapılır. Bu düzenlemeler, özel işaretlerle belirtilir.

Asansör düzenlemesi: Asansör kullanımı zorunlu olan tesislerde, asansörün ulaştığı kattan aşağı veya yukarı doğru müşterinin ineceği veya çıkacağı kat sayısı; bir, iki ve üç yıldızlı oteller için en fazla üç, dört yıldızlı oteller için en fazla iki, beş yıldızlı oteller için ise en fazla bir olması durumunda bu katlar için asansör aranmaksızın müşteri merdiveni kullanımı işlev ve yöre özellikleri göz önünde bulundurularak kabul edilebilir. Asansörlerde alarm tertibatı ile havalandırma düzeneği bulunur”

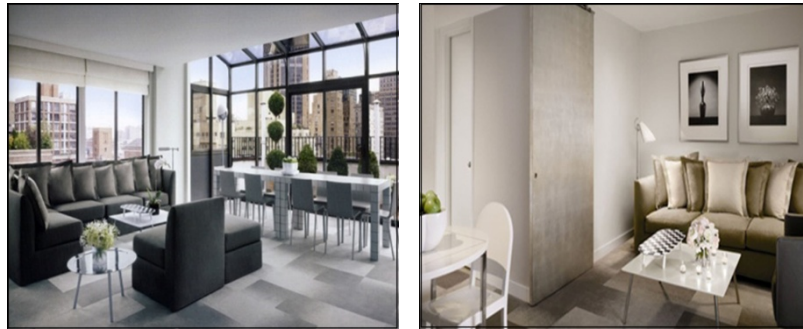
2005 Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmeliğin, 18. Maddesinde belirtilen tüm unsurlar bir butik otelin verdiği hizmetle ve yapıda sağlanan tüm konfor olanaklarıyla birlikte bir beş yıldızlı otele eşdeğer olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle bu tip oteller yüksek gelirli turisti çekebilen, gelenleri evlerinde hissettirerek alışkanlık yaratan, çok özel hizmetler verebilen küçük, şık ve konforlu olmak üzere turizm sektöründe önemleri giderek artmaktadır. Ayrıca dünya turizm sektöründe butik otellere yapılan yatırımlar giderek artmakta ve hızlı geri dönüşümü olan bir ekonomik sektörüne dönüşmektedir. Butik oteller sadece konaklama ihtiyacını karşılamakla kalmayıp, misafirlerin tüm arzularına cevap verebilecek çeşitli konseptlere sahip otellerdir. Bu nedenle bir özel konaklama tesisi olarak butik oteller diğer konaklama tesisleri arasında tercih edilme sebebi olmuşturlar.

2.1.2. Butik Otellerin Tarihsel Gelişimi

Butik oteller zaman içerisinde gelişip bugünkü kullanım durumuna gelmişlerdir. Daha eski tarihlerde butik oteller konaklama ihtiyacından doğan tesislerdir. Bu tür otellerin ilk kullanımı, başka işlevi olan yapıları sayesinde ve acil konaklama ihtiyacıyla başlamıştır.

Bazı kaynaklara göre butik oteller ve konukevlerinin geçmişi 100 yılı aşkın süreye dayanmaktadır. Bu yapılar, butik otel olarak inşa edilmeyen ve mevcut olan bir yapının sadece geceleme için kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır. “Bu akım, sanıldığı kadarıyla bir Alman okul hocası Richard Schirmann tarafından 1990’lu yılların başında geliştirilmiştir. O zamanlarda adı Nette olan bir okulda, genç gezginlerin yatacak yer sağlanarak başlanmış, her gece sınıflar temizlenmiş ve buralar kişilere kiralanmış, ertesi gün tekrar sınıf haline dönüştürülmüş ve bu yöntem gelişerek ticari bir müessese haline gelmiştir”(Yüksel, 2009, syf. 112).

Başka kaynaklara göre Dünya’da ve Türkiye’de butik oteller ve butik otelcilik anlayışı, 1980’li yılların sonrasında gelişmiştir ve müşteriye esas alan sıcak yaklaşımı nedeniyle giderek daha fazla ilgi görmüştür. Bunun en iyi örneklerinden biri San Francisco’da bulunan ve 1984 yılında Andree Putman tarafından tasarlanan Morgans oteldir (Şekil 2.1. ve 2.2). New York ve London gibi diğer büyük metropol şehirlerin butik otelciliğin hızla geliştiği yerler olmuştur. Oldukça büyük olup ve insanların içlerinde kaybolup gittikleri, 500-700 yatak kapasiteli olmalarına rağmen beş yıldızlı oteller zamanla turizm sektöründe butik otellere büyük yer açmışlardır. Bu nedenle turizm sektöründe giderek daha büyük pay almaya başlayan ve genellikle 10-100 odalı küçük ama konforlu butik oteller müşterilerine evin rahatlığını daha kolay sunabilmiştir.

Şekil 2.1. ve 2.2. Morgans otel, San Francisco

2.2. TARİHİ YAPILARDA YENİDEN İŞLEVLENDİRME

Tarihi yapılarda yeniden işlevlendirmeyi ve bu işlevlendirmeyi gerektiren nedenleri doğru bir şekilde algılayabilmemiz için öncelikle tarihi yapı ve koruma kavramının önemlerini incelememiz gerekmektedir.

2.2.1. Tarihi Yapı Kavramı

İnsanda “sürdürme” düşüncesi eski çağlardan bu günlere kadar devam etmektedir. Bir şeyin ömrünü uzatmak, onu geçen yıllara rağmen var etmek, her zaman arzu edilmiştir. “Doğal güzellikler, ilginç yerbilimsel oluşumlar, soyu tükenmekte olan hayvan ve bitkiler, doğal varlıklardır. Bilim, tarih sanat değeri olan yapıtlar ise kültür varlığıdır... Kültür varlıkları da taşınabilir ve taşınamaz olarak ikiye ayrılır. Eski yapılar, mimarlık anıtları, kent parçaları ya da kentler taşınamaz kültür varlıklarıdır”(Alsaç, 1992, syf. 7). Eski yıllara tanıklık edip bugünlere kadar varlığını sürdüren en iyi örnek mimari yapılardır. Yapıların kendi geçmişi olduğu gibi, onlar başka tarihi olaylara da şahitlik ederler. Bu nedenle bir tarihi yapı, bir tarihi eser olarak da bilinir.

Püsküloğlu (1995, syf 53)’e göre “tarihi, tarihle ilgili, tarihsel” olarak tanımlanmıştır. Yapının tanımı ise yine Püsküloğlu (1995, syf 594)’e göre birkaç şekilde yapılmıştır “barınmak ya da başka bir erekle kullanmak için yapılmış her türlü mimarlık yapıtı, bina; yapılmakta olan bina, inşaat; öğelerin bütünü ayrı bir özellik kazandıracak biçimde bir araya gelişi; bütün oluşturan parçaların bir araya geliş düzeni; canlı bir varlığın ruh ya da beden özelliklerinin tümü’.

İnsanların en eski uğraşlardan biri sadece yapı yapmak değil; onu, yıllara ve çeşitli etkenlere karşı saklamak, korumaktır. Bunun nedeni tarihi yapının taşıdığı değerlere bağlıdır. Bir tarihi yapının her küçük parçası onun inşa edildiği dönemin yaşam tarzını, sosyo-kültürel ve politik değişimlerini ve bunlarla birlikte mimarın düşüncelerini ve duygularını yansıtır. Bir yapının tarihi bir eser veya kültür varlığı olarak sayılması için belirli ölçütler vardır. Bunlar:

- “ - Yapının kendi başına bir sanat yapıtı olması ve çevresine bu özelliğiyle bir varsillik katması,
- Düzenlenme, tasarlanma, biçimlenme gibi mimarlık özellikleri açısından belli bir türün örneği olması,
- Toplumsal ya da kültürel tarihin belirli bir dönemini yansıtıyor olması,

- Yapımında gereç kullanımında bir yenilik oluşturması ya da artık yinelenemeyecek bir beceri ürünü ya da örneği olması,
- Geçerli beğeni ile aynı yönde olmasa bile kendi çağını temsil eden bir yapı olması,
- Ünlü kişi ya da tarihsel olaylarla bağlantısı olması,
- Kent tasarımı ya da peyzaj düzenlemesi açısından belli bir özellik, bir değer taşıması,
- Ünlü bir mimarın yapıtı olması”(Alsaç, 1992, syf. 83).

Yapının, korunması gereken bir varlık olduğu yukarıda belirtilen ölçütlerle anlaşılır. Bu ölçütlere göre korunacak yapılar üç ana kümeye ayrılır: “Birinciye girenler üstünde hiçbir değişiklik yapılamayacak kadar değerli olanlardır. Bunlar için anca onarım söz konusudur. İkinci kümedeki yapılar dış görünüşleri korumak koşuluyla değiştirilebilecek yapılardır. Bunlar yenileştirme işlemi görebilirler. Son olarak da korunmasına gerek olmayan, yani yenilenebilecek yapılar kümesi gelir” (Alsaç, 1992, syf. 83).

Tarihi değeri olan yapıların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi bir ülkenin tarihi mirası için de önemli bir konudur. Birçok tarihi yapı, çeşitli amaçlarla inşa edilmiştir. Tarihi yapılar gördükleri hizmetten ve buldukları yerden dolayı birkaç gruba ayrılmaktadırlar. Bunlar dini, askeri, ticaret, konaklama ve sosyal mekânlardır. Sosyal mekânlar ise kendi içerisinde eğitim, sağlık, sosyal yardım ve hizmet amaçlı olarak gruplanırlar. Günümüzde ise tarihi yapıların birçoğu çağın ihtiyaçlarına göre yeni işlev kazanarak topluma farklı amaçlı mekânlar sunmaktadır. Tarihi varlıkları koruma ve tarihi kimliği sürdürme çabası toplumun etkilerine ve ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir.

Tarihi yapıların günümüzde de var olma hakları vardır. Onlar geçmişten bugünlere dek çeşitli izler taşırlar. Bir tarihi yapı ait olduğu dönemin etkilerini tamamen yansıtabilir. Hangi amaçla yapıldığı, gördüğü işlevi ve bunun gibi sadece kendisiyle ilgili olarak değil ait olduğu döneme de has bilgiler sunabilir. Tarihi yapılar bir toplumun geçmişini anlatan en iyi kalıntılardır. Onlar, birçok olaya sessiz şahitlik etmişlerdir. Tarihi yapılar, bulunduğu bölgelerin ve orada yaşamış toplumların özelliklerini de göstermektedirler. Bu tür yapılar ülkelerin milli varlıklarıdır. Tarihi yapıların var olabilmesi toplumların bilinçli olarak gerçekleştirdiği koruma eylemlerine bağlıdır.

2.2.2. Tarihi Yapılarda Koruma Kavramı

Her insan kendini geçmiş ile gelecek arasında bulur. Özenle saklanan geçmişler aynı özenle ve titizlikle geleceğe aktarılır. “Bizim için değerli olanı, anıları olanı, tarihsel olanı... Bize dek yaşayarak gelebilmiş olanı, ön açmış, ön açan geleneği.. Böyle bir şeyin bozulmaması, niteliklerini yitirmemesini yıpranmamasını, yok olmamasını isteriz. Giderek bütün bu özellikleriyle bizden sonra da sürsün, yaşasın isteriz.. Çocuklarımıza, torunlarımıza da aktarmak isteriz onu... Onlar da değerini bilsinler isteriz..” (Bektaş, 2001, syf. 9).

Olumsuz etkilere karşı tüm nitelikleriyle değerli olanı sürdürmek, insanın geçmişine sahip çıkma tavrıdır. Bu sahip çıkma, yapının ömrünü uzatmak veya gerektiğinde tekrar yaşatmak için yapılır. Geçmiş geleceğe olduğu gibi aktarabilmemiz de, koruma en önemli ve etken faktördür. “Koruma, tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların, doğal değerlerin ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli önlemleri alma” (Hasol, 2008, syf. 279).

“Koruma” sözcüğünün Türkçe’de ve yabancı dilde eş anlamları vardır. “Bunlardan biri olan olduğu gibi saklamak anlamındaki muhafaza etmek eski Türkçedir, muhafazakâr da eskiye bağlı anlamına gelir. Bunun yabancı dildeki karşılığı ise konservatif sözcüğüdür. Latince kökenli conservatio’dan türeyen sözcüğü dilimize Fransızcadan girmiştir, yiyeceklerin bozucu dış etkilerden korunarak saklanmasını anlatır- yani o da bir tür koruma eylemidir. Müzik, tiyatro ve bale öğreniminin yapıldığı okul anlamına gelen konservatuar sözcüğü de tam açıldığında, içinde bu sanatları barındıran, onlara ilişkin becerileri saklayan, onların eski tür ve biçimlerini koruyan demektir. Bu sözcük İngilizcede, içinde sıcak iklim koşullarından korunarak yetiştirildiği ser, sera, limonluk, kış bahçesi anlamına gelen conservatory biçiminde kullanılmaktadır. Almandaki (Landes-) konservator sözcüğü (ya da deyimini) müzelerde, saraylarda koruyucu ya da eski yapıtların, kültür ve sanat varlıklarının korunmasından sorumlu eyalet görevlisi belirtir” (Alsaç, 1992, syf. 70).

İnsanlar yalnızca kendileri için değil, gelecek nesiller için de korumalıdır. Yüzyıllara aşkın korunan tarihi eserlerimiz bir toplumun bilinçli aktarma gücüdür. Fakat değişik topluluklara göre koruma bilinci değişir, neyin ne kadar önemli olması ve ne kadar korunması gerektiği konularda çelişki olabilir. “Koruma herhangi bir nesne ya da olguyu elden geldiği kadar bozulmadan, o andaki durumunda tutmaya denir. Bu

kavram çok geniştir, uygulama çalışmalarını anlattığı gibi bunların yapılması için gerekli yönetimsel, parasal, yasal önlemleri de kapsar. Yalnız nesnelere değil, kültür varlığı da kapsamına giren gelenek, görenek, töre, tören gibi halkbilimsel olguları korumak, bunların yaşamasını sağlamak da koruma çalışmaları içinde düşünülebilir” (Alsaç, 1992, syf. 62). Tarihi yapıları korumak çağdaş toplumun kültürü yansıtmaya şeklidir. Bunlar sadece insanın değil birçok çeşitli kültürün de eski zamanlarda var oluşunun kanıtıdır. Eskinin günümüzdeki ağırlığı sadece bilimsel değildir, duygusal ağırlığı da oldukça büyüktür.

Çağdaş yaşamda ileri düzey tasarımlar önemsendiği gibi eskiyi koruma ve sürdürme çabası da artmaktadır. Geçmişe ve gizemliliğe olan merak her kültürde vardır. Geçmişin her yorumu çağdaş dünya için bir servettir. Tarihi yapıların bugünlere kadar var olabilmesi için zaman faktörü dışında kültürel değerler de önem taşır. Günümüzde insan için değerli olan her şey gibi tarihi yapıların yaşamı devam edebilmesi için sürekli koruma, bakım ve onarım görmeleri gerekir. Alsaç (1992, syf. 62)’ye göre: “Bakım: bir nesne ya da olgunun varlığını en iyi koşullar altında sürdürebilmesi için yapılan çalışmalara bakım denir. Kültür varlıklarını onlara zarar verebilecek dış etkenlerden korumak, ısı, ışınım, nem gibi çevre koşullarını denetim altında tutmak gibi gereçleri, yapı öge ya da bölümlerini dış etkenlere karşı koruyan, onların yaşamını uzatıp etkinliklerini yükselten cila yapmak, boya, yenilemek gibi çalışmalar da bakım sayılır. Onarım: bir nesnede, bir yapıta ortaya çıkan bozulmaların o yapıt üretilirken kullanılan yöntem ve gereçlerle, olabiliyorsa tıpkıları kullanılarak giderilmesine denir”. Tarihi yapıların ve anıtların onarılması için çeşitli tekniklerden yararlanması gereklidir. Bunlar, sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme, yeniden yapım (rökonstrüksiyon), temizleme ve taşımadır. Tek veya birkaç tekniğin birlikte uygulanması tarihi yapının durumu sonucunda belirlenmektedir. Öncelikle tarihi yapının ayakta durması, korunabilmesi için önemlidir. Bu nedenle koruma tekniklerinin arasında ve yapının sürdürme çabalarında sağlamlaştırma tekniği büyük rol oynamaktadır. Çevre güvenliği, yapının bir sonraki koruma tekniklerinin uygulanabilmesi ve korumanın gerçekleşebilmesi için sağlamlaştırma söz konusudur. Her yapı bir canlı gibi varlığını sürdürebilmesi için gerekli ilgiye ve bakıma ihtiyaç duymaktadır.

2.2.3. Yeniden İşlevlendirme Kavramı

Zamanla her şey eskiyerek görüntüsünü, işlevini ve kimliğini yitirebilir. Gelişme sonucu toplumda yeni ihtiyaçlar doğar, onları karşılamak için çevremizde değişikliklere uğramaktadır. Bu değişimler, yenileme, var olanı olduğu gibi saklamak, eskiyi korumak veya kullanılmaz hale gelen eskiyi tekrar kullanmaktır. Çevreye uyum sağlayarak tekrar kullanmak ve toplumun ihtiyacı sonucu işlev değişikliği oluşabilir. Günümüzde birçok eski yapı bakımsız ve harap hale gelmiş olsa bile tekrar yeni işlev kazanarak kullanılabilir. Yeniden işlevlendirme veya yeniden kullanım Apaydın (2007, syf. 14)'e göre: "Bazı şartlar altında her zaman bir yapı tasarlamak ve inşa etmek mümkün olmamaktadır. Bu durumda mevcut yapının işlev değişimine gereksinim bilinmektedir. Yeniden kullanım, yapının kendisinin yanı sıra yapılarının karakterlerini de korumayı hesaba katmaktadır. Yeniden kullanım da çağdaş sistemler yakalanırken aynı zamanda orijinal yapı detayları da korunabilmektedir. Örneğin önceki kullanım hastane ve okul olan binaların konut olarak değişimi veya tarihi bir evin ofis olarak değişimi gibi".

Toplum toplumu yapan ve birlikte tutan tarihi geçmişi, kültürel değerleri ve gelenekleridir. Bir çağdaş toplumun kültürüne verdiği değer, tarihi çevresini ve tarihi eserlerini sürdürebilme çabasından belli gelmektedir. Gelecekte sürdürme ve var etme arzusu farklı şekillerde hayat bulur. Altınoluk (1998, syf. 19)'a göre: "Günümüzde saray, medrese, kervansaray gibi bazı yapılar özgün işlevlerini tamamen kaybetmiş olmalarına karşın, bazı yapılar da işlevsel olarak eskimektedirler. Yapıların fiziksel özelliklerinin işlevlerinden daha ömürlü oldukları düşünülürse, işlevlerini sürdüren binalar için bile, her konuda gelişmeler nedeniyle sorunlar olabilmektedir. O binaya ait işlevin tamamen değiştirilmesi ya da işlevin geliştirilmesi gerekebilir". Tarihi yapının ömrünü belirleyen birçok faktör vardır. Bunlardan bazıları tarihi yapının çevreyle uyumluluğu, fiziksel durumu ve toplumun ihtiyaçlarıdır. Tarihi yapılar geçmişte çeşitli amaçlara hizmet vermek için inşa edilmiştir. Bu yapılara, gelecekte yine toplumdan ve çevreden doğan ihtiyaçları karşılamak için farklı işlevler kazandırılır.

2.2.4. Yeniden İşlevlendirmeyi Gerektiren Nedenler

Zaman içinde her şey değiştiği gibi tarihi yapılar da değişir. Tarihi yapıyı çağdaş bir şekilde kullanabilmemiz için bazen yeni işlev kavuşması gerekir. Birçok tarihi yapı yeniden işlevlendirme nedeniyle turizm sektöründe büyük ilgi görür. Bu yapılardan birçoğu konaklama için kullanılırken aynı zamanda ait olduğu dönemin ve şehrin tarihini başarılı bir şekilde yansıtmaktadır. Turizm çağdaş toplumla tarihi yapıların arasında sağlam bir ilişki kurmaktadır ve bu ilişkiyi çevresel ihtiyaçlara göre şekillendirmektedir. Tarihi yapıya yeni işlev kazandırmada çeşitli nedenler vardır.

Birçok yapının uzun bir tarihi ömrü olmasına rağmen onları taşıdıkları değerlerden ve tarihsel- kültürel nedenlerden dolayı topluma verimli kılmak önemli bir amaç olara görülmektedir. “Koşulların, değer yargılarının ve daha pek çok şeyin hızla değiştiği, toplumsal yapının yeni biçim ve düzenlemelere yöneldiği bir çağda yaşamaktayız. Zaman boyutu içinde işlevler değişebilmekte, fakat yapılar kalabilmektedir. Bu durum, eski ya da yeni yapılmış binaların gelecekte, bu defa başka bir açıdan kullanıma açılması gerekmektedir” (Altınoluk, 1998, syf. 19).

Tarihi bir yapının yeniden işlevlendirmesi gerçekleşebilmesi ve çağdaş bir yapıdan tercih edilmesi için ekonomik nedenler de vardır. Bunlar, “eski yapının değerlendirilmesi ya da o işlevi görecek yeni bir binanın yapılması arasındaki enerji verimliliği, konuya ekonomik bir girdidir” (Altınoluk, 1998, syf. 19).

Bir yapı bulunduğu yerin çevresiyle ve yaşadığı zaman şartlarına uyum sağlamalıdır. Günümüzde birçok yapı çeşitli etkilere maruz kalmaktadır. Bunlar olumlu veya olumsuz olarak yapının gelecekte değerlendirilip değerlendirilmesine sebep olmaktadır. Bundan dolayı bir tarihi yapının ömrünün uzunluğunda ve yeni işlevlendirme sürecinde çevre faktöründe önemli rolü vardır. “Çevre değişimleri binanın yeniden değerlendirilmesini gerektirebilir. Örneğin konut alanlarının ticaret baskısı altında kalması veya bir bölgenin herhangi bir amaç için kullanımını üzere kararlar, değişimin nedenleri olabilir” (Altınoluk, 1998, syf. 19).

Yeniden işlevlendirme sürecinde tarihi yapının fiziksel durumu, yapı cinsi ve işlevselliği yapının kullanılabilip kullanılamamasını belirlemektedir. Bazı binalar aynen korunarak yeni işlev kazanmaktadır. Diğerleri ise taşıyıcı sistemi korunarak duvar değişimlerine uğramışlardır veya tarihi binanın yanına veya yakınına çağdaş

ekler yapılmıştır. Birçok tarihi yapıda iç mekânların ve mobilyaların olduğu gibi kullanılabilmesi mümkündür

Geçen zaman esnasında yapılar da değişmektedir. Turizm sektöründe yer alan birçok tarihi yapı bulunduğu yerin çevresel, tarihsel ve kültürel etkilerinden dolayı çeşitli işlevler kazanmıştır. Mevcut bir yapının değerlendirilmesi daha ekonomik olmasından öte; taşıdığı farklı tarihi kimlikten dolayı turizm sektörüne getirdiği gelir de oldukça yüksek olma potansiyeline sahiptir. Güncel bir örnek olan yeniden işlevlendirilmiş tarihi yapıların birçoğu butik otel olarak kullanım görmektedir. Bu yapılar birbirinden değişik tarihi kimliklere, çeşitli yapısal farklılıklara sahip olmalarına rağmen hızlı gelişen yaşam şekline ve çevrenin sosyo-ekonomik durumuna uyum sağlamak zorunda kalmıştır. Bu nedenle butik otel olarak işlevlendirilmiş tarihi yapılar; yapının dış görünümü, iç mekânda kullanılan malzeme, renk, form, oda ve diğer mekânlarının boyutları, dekorasyonları vb. nitelikleri ile buldukları çevrenin mimari özelliklerini taşımaktadırlar.

Bir yapının yeni işlev kazanmasının birçok farklı nedeni vardır. İşlev kazandırmak yenileme, sağlamlaştırma gibi restorasyon tekniklerinden farklıdır. “Çünkü bu bir yapıya yeni bir işlev vermek demek, onu doğal bir mimari tasarım sürecine sokmak demektir. Başka bir deyişle biraz koruma, biraz kullanım değişikliği değildir. Eğer bir kışla eğitime, bir eski konut bir yeni büroya tahsis edilmiş ise, bu işlevleri yarım yamalak görmeli söz konusu değildir. Bu işlevleri tam görmek zorundadırlar. Bunun sonucu yapını belli ölçüde fizonomi değiştirmesi, gerekiyorsa yeni eklerin yapılmasıdır” (Kuban, 2000, syf. 118). İşlevlendirme sürecinde mimarın özgürlüğü sınırlıdır, çünkü eski yapıdan kalan verilerin kaybolmaması gerekir. Müdahale binanın tarihi kimliğini yok etmeyerek ona yaşam vermelidir. Tarihsel-kültürel varlıklarımızın tekrar değerlendirilmesi, bizim için olduğu gibi gelecek kuşaklara da verimli bir şekilde bilgi aktarımı olarak algılanabilir. Tarih varlığını tekrar yaşatarak onu ait olduğu dönemin çağdaş bir simgesi yapar. Sadece simge olarak kalmayıp, aynı yapı, tarihi kimliğini koruyarak yeni bir işlev kazanır.

3. YAPAY AYDINLATMANIN İÇ YÜZEY KAPLAMA MALZEMELERİNE ETKİLERİ

“Gözlerimiz biçimleri ışıktaki görmek için yaratıldılar” (Le Corbusier, 2007, syf. 55). Le Corbusier’in ustaca yapılmış yorumlarından biri olan bu cümle, “mimarlığı” ışık altında şekillenmiş biçimler kompozisyonu olduğu olarak yorumlanabilir. Her canlılığın çevresini algılaması ışık sayesinde mümkündür. Işık iç mekânlara yaşam veren, iç mekân öğelerinin yüzeylerinde kullanılan renk, doku ile mekâna canlılık katan önemli bir etkidir.

3.1. YAPAY AYDINLATMA

Bir mekânı aydınlatırken genellikle doğal aydınlatma yeterli olmaz bundan dolayı yapay aydınlatma kullanılır. Günümüzde bir mekânın tasarımı için bu tasarıma etki eden doğal aydınlatma faktörü dışında yapay aydınlatmanın da bir o kadar önemi vardır. Bu önemli icat gün ışığı kadar kaprisli değildir ve gereken yoğunluğuyla istenilen etki kontrol edilebilir. Yapay aydınlatma “iç mekânlarda, gün ışığı ile aydınlatmanın yetersiz olduğu ya da belli sakinlerin bulunduğu durumlarda tamamlayıcı ve yardımcı olarak sürekli kullanabilen aydınlatma” (Doğanca, 2002, syf.161).

Yapay aydınlatma kaynaklarının bazıları bugün birçoğumuzun bildiği gibi mumlar, kandiller, gaz lambaları, akkor lambaları, flüorışıl lambalar, LED’ler ve diğerleridir. Bu kaynaklar doğal ışığa yeterli olmadığı zamanlarda doğal ışığa destek olarak veya tek başına kullanılabilir. Böylece kusursuz bir ışıkla olağanüstü bir mekân yaratılabilir. Fakat “daha ileri gitmeden kusursuz bir ışık’ ile neyi anlatmak istediğim doğru olur. Çoğu kimse için kusursuz bir ışık yalnızca bol ışık anlamına gelir. Bir şeyi yeterince iyi görmezsek daha fazla ışık isteriz. Oysa çoğu zaman bunun yeterli olmadığını görürüz. Çünkü ışığın niceliğinden çok niteliği önemlidir” (Rasmussen, 1994, syf 157).

3.1.1. Aydınlatma Kavramı ve Türleri

İnsanoğlu da diğer canlılar gibi dünyaya geldiği ilk dakikadan itibaren aldığı her nefeste hayatla ilişkisini kurmuştur. Yaşanan her an çevreye karşı duyarlılığını geliştirmekle kalmayarak çevreye karşı merak algısını da uyandırmaktadır. Böylece “organizma ile çevresi arasında bir ilişkinin kurulabilmesi için hem fizik şartlara, hem de organizmanın alıcılığına ihtiyaç vardır. Bunlardan biri bulunmazsa, organizma ile dış dünya arasında ilişki kurulamaz” (Arayıcı, 2003, syf.5).

Her sağlıklı insanın alıcılığı duyu organlarına bağlıdır. İnsan nasıl ve hangi şartlar altında fiziksel çevreyi algılayabileceği önem taşımaktadır. Duyu organlarımız fiziksel çevreyle ilişki kurabilmemiz için ilk unsurlardan biri olmaktadır. Çevre ve insan ilişkisi Sirel (1973, syf. 12)’ye göre şöyle tanımlanmıştır: “algı, belleğin katkıları ve bir duysal izlenimle ortaya çıkan, karmaşık, nesnel bilinç içeriği. Özellikle görsel algılar, dışımızdaki varlığın, şeyleri, nesnelere biçim ve durumları konusundaki betimlemelerimizin yapısına girer”.

“Nesnelerin görsel biçim, boyut, renk ve dokularını algılayışımız, onları gördüğümüz görsel çevreye ve nesnelere bu çevrede birbiriyle ve görsel ortamıyla kurdukları ilişkiye göre şekillenir. Gerçekte, görsel dünyamız bir dizi şekil-zemin ilişkisinden oluşmuş bileşik bir görüntüler bütünüdür. Algının normal süreci faydacıl ve tanımaya yönelimlidir. Bir sandalye gördüğümüzde, ancak bu sandalyenin biçimi ve yapısal düzeni eskiden gördüğümüz ve kullandığımız sandalye modeline uyuyorsa, gördüğümüz şeyin sandalye olduğunu kanaat getiririz. Nitekim daha dikkatli baktığımızda, sandalyenin kendine özgü biçimini, boyutunu, rengini, dokusunu ve malzemesini de algılayabiliriz. Tanımaya ve kullanıma dayalı bakışın ötesindeki görme yeteneği tasarımcılar için çok önemlidir. Devamlı olarak nesnelere kendilerine özgü görsel özelliklerine dikkat etmeli ve bu özelliklerin bilincinde olmalıyız. Ayrıca bu nesnelere birbirlerini etkileyerek, görsel çevremizdeki estetik kaliteyi oluşturmalarındaki paylarını da unutmamalıyız” (Ching, 1996, syf.88). Bir nesnenin görsel özellikleri insan algısında önemli rol oynadığı gibi iç mekân tasarımında da dikkate alınması gereken unsurlardır.

Bir mekânı, bir nesneyi doğru bir şekilde algılamamız için algının seçiciliği dışında temel bir etken daha vardır. Bu etken ışıktır. Sirel (1973, syf.35)’e göre “ışık görme

organına bağı ya da görme organın alıcılığı ile olan bütün duyulanma ve algıların vergisi veya görme organın uyatabilen ışınım’’ olarak tanımlanmaktadır.

Sirel’e göre aydınlatma ise “nesnelere ve çevrenin görülebilmesi amacıyla ışık uygulanması (Sirel, 1973, syf.18)’’ ’dır . Aydınlatma insanoğlunun serbest ışık yorumudur. Bu yorum kandillerden, mumlardan yol alarak günümüzün modern aydınlatma aygıtlarına uzanır. Bir mekândaki ışık ve onun bir sonucu olan aydınlatma genelde iki şekilde kullanılır; doğal aydınlatma veya yapay aydınlatma. Doğal ve yapay ışığın kombinasyonundan oluşan aydınlatma ideal olandır.

Canlıların var oluşundan bugüne dek değişmeyen tek faktör ışıktır. İnsanların yaşam tarzları, mimari yapıların yerleşkeleri ve iç mekân tasarımları aynı zamanda birçok ekonomik ve sosyal değerler ışık faktöründen etkilenmiştir.

Gün ışığı insanlara doğal aydınlatma sağlamıştır. Bugünün modern hayatının, her alanda hızlı ve verimli bir şekilde devam edebilmesi için yirmi dört saat aydınlatmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durumda yapay aydınlatmanın önemi ortaya çıkar. Sonuç olarak aydınlatma çeşitlerini incelerken doğal aydınlatmayla birlikte yapay aydınlatma da incelenmelidir. Bizim baktığımız iç mimari merceğine göre “doğal aydınlatmaya göre şekillenen mekânlar ve mekâna göre şekillenen yapay aydınlatma konuları meydana çıkar diyebiliriz’’ (Altuncu, 2007, syf.70).

Doğal ışığın hakkında daha fazla bilgiye sahip olabilmemiz için doğal ışık kaynakları bilinmelidir. “Doğal ışık kaynakları birincil (güneş, yıldızlar) ve ikincil (ay, gökyüzü)olarak nitelendirilen kaynaklardır... Güneş ışınlarının bir kısmı yeryüzüne ulaşır bir kısmı ise atmosferdeki toz ve gaz molekülleri tarafından yutulur, yansıtılır ve yayılır. Yeryüzüne ulaşan ışınlara güneş ışığı denir... Atmosfere giren ışınların atmosferdeki çeşitli gazların (argon, neon, kripton, hidrojen vb.) değişik etkilerine ulaşırlar. Bu gazların ve yabancı maddelerin çeşitli özelliklerine göre güneş ışınları atmosferde yayınarak çeşitli görünüşlerde gök ışığını doğurur’’ (Şerefhanoğlu, 1972, syf.8).

Doğal ışık her canlının yaşam şeklini etkilediği gibi insan üzerinde de fizyolojik ve psikolojik etkiler yaratır. Gün ışığının insan sağlığı üzerinde büyük önemi vardır. Dünyanın belirli kısımları genelde daha fazla ve daha yoğun gün ışığı alırken diğer kısımları bundan mahrum kalırlar ve oldukça az gün ışığı kullanırlar. Gün ışığın yoğunluğu ve kullanım süresi yaşamımızda ciddi bir faktördür. “Mimarinin

yaşanmasında ışık önemli bir rol oynar. Aynı oda, duvarlarındaki açıklıkların boyutlarının ve yerleşimlerinin değişmesi sonucu çok farklı mekânsal izlenimler verebilir. Bir pencereyi duvarın ortasından köşeye doğru kaydırmak odanın tüm karakterini tamamen değiştirecektir” (Rasmussen, 1994, syf. 155).

Bir mekânı aydınlatırken genellikle doğal aydınlatma yeterli olmaz bundan dolayı yapay aydınlatma kullanılır. Günümüzde bir mekânın tasarımı için bu tasarıma etki eden doğal aydınlatma dışında yapay aydınlatmanın da bir o kadar önemi vardır. Gerektiği zaman yapay aydınlatma kullanılarak belirli alanları vurgular, diğerlerini ise arka planda bırakılabiliriz. Yapay aydınlatma ile gereken yoğunluk ve istenilen etki kontrol edilebilir. Günümüzde yapay aydınlatma, “öncelikle kişilerin asgari fizyolojik görme ihtiyaçlarına cevap verme gayesine gümtle birlikte, ekonomik koşullar içerisinde, görme konforunu ve iş verimini yükseltmeye ve ayrıca mimarlıkta hacim ve yüzeylerin mimari özelliklerini de vurgulamaya çalışan özel bir tekniktir” (Fitöz, 2002, syf. 85).

Bu kaynaklar doğal ışığın yeterli olmadığı zamanlar destek olarak veya tek başına kullanılabilir. Böylece kusursuz bir ışıkla olağanüstü bir mekân yaratılabilir. Fakat “daha ileri gitmeden kusursuz bir ışık ile neyi anlatmak istediğimiz doğru olur. Çoğu kimse için kusursuz bir ışık yalnızca bol ışık anlamına gelir. Bir şeyi yeterince iyi görmezsek daha fazla ışık isteriz. Oysa çoğu zaman bunun yeterli olmadığını görürüz. Çünkü ışığın niceliğinden çok niteliği önemlidir” (Rasmussen, 1994, syf. 157). Bir mekânda oluşturulması gereken aydınlık yapının mimari karakterine ve gerçekleşecek işlemlere göre uygun olmalıdır. Mekânda kusursuz bir aydınlatma elde edilebilmesi için başka önemli etken iyi görme koşullarıdır. İyi görme koşulları aydınlığın niteliğiyle yakından ilişkilidir. Her mekânda amaçlanan aydınlık fonksiyonların verimli gerçekleşecek şekilde olmalıdır.

3.1.2. Yapay Aydınlatma Biçimleri

Yapay aydınlatma biçimlerini açıklamamız için ilk önce yapay aydınlatma türlerini incelememiz gereklidir. Yapay aydınlatma türleri ikiye ayrılır. Bunlar genel aydınlatma ve bölgesel (lokal) aydınlatma türleridir. Yapay aydınlatma sistemleri kullanılarak mekânda görsel konfor sağlanır ve bunun sonucunda görsel konfor şartları sağlanır. Böylece mekânın tüm özellikleri rahat algılanabilir: açıklıklar,

kapalılık, malzeme türleri, oluşan dokular, kullanılan renkler, vs. Bunların algılanması iyi görme koşullarına bağlıdır.

Genel aydınlatma iç mekân tasarımında büyük bir rol oynar. Şazi Sirel'in aydınlatma terimleri sözlüğünde genel aydınlatma kavramının şöyle bir tanımı vardır:

“Bir yerin, kimi bölgelerdeki özel gerekler, özel gereksinimler gözetilmeksizin aydınlatılması”(Sirel, 1973, syf.30). Sonuç olarak genel aydınlatma mekânda aydınlatma ihtiyaçlarını orta düzeyde karşılar ve bazı gereksinimler eksik kalır. Bu kanıt Müjgan Şerefhanoğlu'nun tanımı ile güç kazanır: “bir yerin, bazı bölgelerindeki özel gereksinimler dikkate alınmadan aydınlatması, bir başka deyişle, bir hacmin bütününde (çalışma düzleminde) oldukça eş değerde bir aydınlık düzeyinin elde edilmesidir. Örneğin, bir derslikte, okuma salonunda, aynı türden işlerinin yapıldığı bir işlikte vb. yerlerde genel aydınlatmayı gereksinme vardır” (Şerefhanoğlu, 1972, syf. 63).

“Genel aydınlatma gündüz ışığı ile aydınlatmaya benzetebilir. Özellikle dışarıdaki gündüz aydınlığı bütün özellikleri ile tam bir genel aydınlatma karakteri taşır. Genel aydınlatmanın başlıca karakteristiği yer yer, kuvvetli aydınlık ve ışıklıkların bulunmamasıdır” (Sirel,1965, syf. 72). Sonuç olarak genel aydınlatma mekânın gereksinimlerini ve tüm özellikleri dikkate almadan kullanılmaktadır. Bu sebepten dolayı genel aydınlatmayı gündüz ışığına benzettiğimizde kullanılan mekân zaman zaman tamamen aydınlatılır zaman zaman ise aydınlatma yetersiz kalır. Mekân içinde kullanılan aydınlatmanın kapsamı dışından aydınlatmanın özellikleri de önemlidir.

Mekân içinde genel aydınlatma sağlanması için kullanılan lambalar, alanlarda fonksiyonlara göre farklı biçimlerde aydınlatma oluşturabilirler. Bu aydınlatma biçimleri; *dolaysız (direkt)*, *yarı dolaysız*, *homojen*, *dolaylı (endirekt)*, *yarı dolaylı* olarak nitelendirilmektedirler. Bu aydınlatma biçimleri özel alanları vurgulayabilir, arka planda bırakılabilir veya mekânda tasarımının özelliklerini ortaya çıkabilir. Lambalarla oluşturulan genel aydınlatma, farklı alanlarda gerçekleşecek fonksiyonlar için farklı düzende aydınlık sağlanmaktadır.

Dolaysız (Direkt) Aydınlatma

Şazi Sirel (1997, syf.2)'ye göre dolaysız (direkt) aydınlatmanın tanımı: “ışık yeğİnliği dağıllımı, yayımlanan ışık akısının % 90~100 oranı sınırsız varsayıla yararlı düzleme düşecek biçimde olan ışıklıklar ile yapılan aydınlatma”. Dolaysız aydınlatmanın zemine aydınlatma oranı oldukça büyükken, tavan çok düşük % 0-10 aydınlanır. Bu aydınlatma biçiminde ışık oldukça dik bir şekilde zemine aydınlatırken aydınlık düzeyi en yüksektir ve oluşan gölgeler en serttir. Bu nedenle zeminde kullanılan malzeme veya renk dikkat çekicidir. Fakat büyük verimlilikten ve yüksek aydınlatma düzeyinden dolayı rahatsız edici kamaşma ve yansıma ortaya çıkmaktadır.

Yarı Dolaysız Aydınlatma

Şazi Sirel (1997, syf. 166)'ya göre yarı dolaysız (direkt) aydınlatmanın tanımı: “ışık yeğİnliği dağıllımı, yayımlanan ışık akısının % 60~90 oranı, sınırsız varsayılan yararlı düzleme düşecek biçimde olan ışıklıklar ile yapılan aydınlatma”. Yarı dolaysız aydınlatmada zemin yine büyük oranda aydınlatılırken tavan % 10-40 ışık alır. Zemin yüzeyine düşen ışık yine oldukça diktir fakat aydınlatılan alan dışında oluşan gölgeler dolaysız aydınlatmaya göre daha yumuşaktır. Enerji tasarrufu ve verimlik orta düzeydedir. Bu aydınlatma biçiminde gözü rahatsız edecek kamaşma ve yansıma oluşmamaktadır.

Homojen Aydınlatma

Şazi Sirel (1997, syf. 42)'ye göre homojen aydınlatmanın tanımı: “ışık yeğİnliği dağıllımı, yayımlanan ışık akısının % 40~60 oranı, sınırsız varsayılan yararlı düzleme düşecek biçimde olan ışıklıklar ile yapılan aydınlatma”. Homojen aydınlatmada zemin ve tavan yüzeyleri eşit şekilde aydınlatılır, etrafı yayılan ışık aynı orandadır. Bu aydınlatma biçiminde gölge oluşmaz bu nedenle kamaşma ve yansıma yoktur. Fakat mekânda kullanılan malzeme ve rengin özelliklerine göre bu durumda değişiklik olabilir. Homojen aydınlatma biçiminde enerji tasarrufu orta düzeydedir. Bu aydınlatma biçimin homojen olması için aydınlatma aygıtının türü de önemlidir.

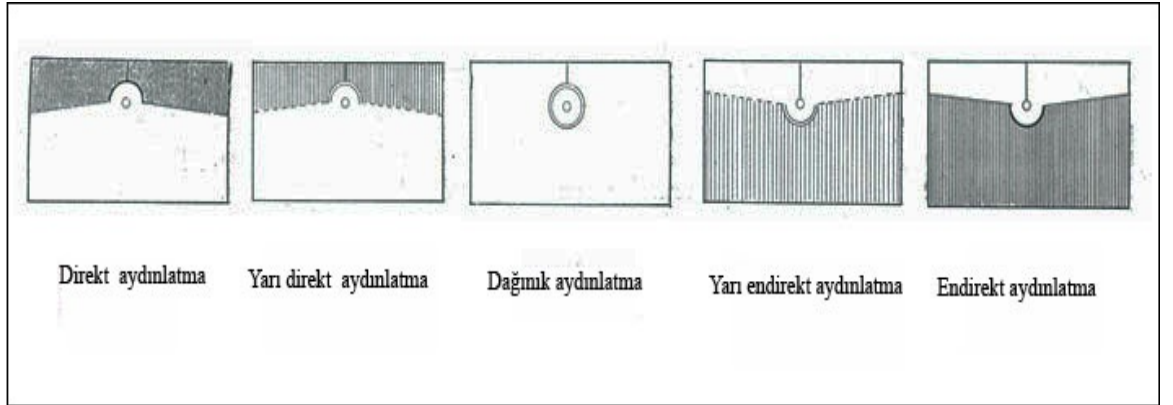
Dolaylı (Endirekt) Aydınlatma

Şazi Sirel (1997, syf. 41)'e göre dolaylı (endirekt) aydınlatmanın tanımı: “ışık yeğİnliği dağıllımı, yayımlanan ışık akısının % 90~100 oranı, sınırsız varsayılan

yararlı düzleme düşecek biçimde olan ışıklıklar ile yapılan aydınlatma''. Dolaylı aydınlatma biçiminde tavan büyük oranda aydınlatılırken zemin % 0-10 ışık alır. Bu aydınlatma biçiminde ışık tavana çarptıktan sonra yumuşayarak mekâna dağılır, bu nedenle de sert gölgeler ve göz kamaşması oluşmaz. Zeminde kullanılan malzeme ve renk oldukça iyi algılanır. Bu nedenle dolaylı aydınlatma biçiminde iyi görme oluşmaktadır. Dolaylı aydınlatmada enerji tasarrufu düşüktür.

Yarı Dolaylı Aydınlatma

Şazi Sirel (1997, syf. 166)'ya göre yarı dolaylı aydınlatmanın tanımı: "ışık yeğinliği dağılımı, yayımlanan ışık akısının % 10~40 oranı, sınırsız varsayılan yararlı düzleme düşecek biçimde olan ışıklıklar ile yapılan aydınlatma''. Yarı dolaylı aydınlatmada ışığın çoğu tavana çarptıktan sonra % 10-40 zemini aydınlatır. Bu aydınlatma biçiminde sert gölgeler oluşmaz ve aydınlatma verimi oldukça düşüktür (Şekil 3.1). Bu nedenle de yansıma veya kamaşma söz konusu değildir.

Şekil 3.1. Genel yapay aydınlatma biçimleri

Bölgelik aydınlatmanın tanımı Şazi Sirel'in aydınlatma terimleri sözlüğüne göre şöyledir : "genel aydınlatma içinde, belirli bölgelerde, özel gereksinimler nedeniyle artırma amacıyla yapılan aydınlatma" (Sirel, 1973, syf. 17). Günümüzde bu aydınlatma biçimin oldukça çeşitli kullanım alanları bulunmaktadır. Bu tür aydınlatma bölgesel bir etki yaparak genellikle vurgu yapma amaçlı kullanılır. Bölgelik aydınlatma birçok mekânda belirli alanların ve özelliklerin öne çıkma gereğine göre tercih edilme sebebine sahiptir. Müjgan Şerefhanoglu'na göre bölgelik aydınlatma " belirli bölgenin kendine özgü gereksinimlerine cevap verecek şekilde aydınlatılmasıdır. Örneğin, büyük bir hacmin ufak bir bölümünde özel aydınlık

gerekirse, belirli bir iş için çok fazla aydınlığa gerekseme varsa vb. Durumlarda bölgesel aydınlatma yapılır” (Şerefhanoğlu, 1972, syf. 63).

“Önemli bir nokta da, genel aydınlatmanın, birçok işlerin görülmesine yetecek kadar aydınlık sağlayamamasıdır. Bu bakımdan bölgesel aydınlatmalara gereken önemin verilmesi şarttır” (Sirel, 1965, syf.104). Eğer bir alanda daha fazla ışığa gerek duyulduysa orada bölgesel aydınlatma kullanılabilir. Bölgesel aydınlatmanın kullanımı sadece fazla ışık gereksinimi değildir. Bu aydınlatmanın diğer özelliği, aydınlık seviyesi artırılıp lokal olarak ışık uygulayarak detayların daha net görülmesini sağlar. Örneğin bir yemek masasının üzerine sarkıtılmış bir aydınlatma kaynağı yemek yemenin gerçekleşmesini kolaylaştırır. Aynı zamanda mekânda işlev farklılığı ayırt edilebilir. Ayrıca bölgesel aydınlatma birçok mekânın bazı tasarım özelliklerini de ortaya çıkması için sıkça kullanılan bir aydınlatma biçimi olarak gereken yerlerde duvarların malzemelerine veya tavan rengine vurgu yapılabilmesi için bir kez daha tercih sebebi olmaktadır. Bu sebepten dolayı günümüzde bölgesel aydınlatma iç mekânlarda tercih edilen bir aydınlatma türüdür.

Bölgesel aydınlatma genel aydınlatmaya yardımcı olarak tamamlayabilir. Birçok değişik fonksiyonlu alanlarda kullanılarak oradaki aydınlatma düzeyini iyileştirebilir. Bölgesel aydınlatma mekânı kısmi olarak aydınlatır, temel aydınlık ise genel aydınlatmadan sağlanır.

Sirel (1965, syf. 74) 'e göre genel ve bölgesel aydınlatmanın amaçları bu şekilde tanımlanmıştır: “ Genel aydınlatmanın amacı: enteryötün bütünü, oldukça uniform bir şekilde aydınlatmaktadır. Genel aydınlığın nivosu, çoğu zaman, o yerde yapılacak çeşitli işlerden en az aydınlığı gerektirecek olana göre seçilir. (Örneğin, oturma odasında oturup konuşmak, müzik dinlemek v.s. gibi) Bölgesel aydınlatmanın amacı: belirli bir işin yapılacağı alan parçasının yeteri kadar aydınlatmaktır. Bölgesel aydınlatmada aydınlık nivosu yapılacak işin gerektirdiği gibi seçilir”.

3.1.3.Yapay Aydınlatma Kaynakları

Yüzyıllar boyunca insanoğlunun yaşamında aydınlatma, yeri değişmez bir rol oynamıştır. Gündüzün karanlıkla mücadelesi ilk olarak güneş sayesinde olmuştur, gece ise yıldızlar gökyüzünde ışık işaretleri gibi gezginlere bir harita olmuşlardır. Aydınlatmanın günümüze kadar varlığını sürdürmesi çeşitli aydınlatma kaynaklarına dayanmaktadır. Ateşin keşfi mum ve kandillerin buluşun temelinde yer almaktadır.

Mum ile kandiller ise birçok modern aydınlatma kaynaklarının esin kaynağı olmuşturlar. Ateş, insanlara ışık kaynağı olmakla kalmayıp diğer hayati fonksiyonlar içinde güçlü bir yardımcı faktör olmuştur. Bu fonksiyonlardan bazıları yemek pişirmek, ısınabilmek, vahşi hayvanlardan korunmak ve doğal aydınlatmanın yetersiz olduğu durumlarda aydınlatmayı sağlamaktır.

Bugün olduğu gibi eski çağlarda da konutların arazideki konumları büyük önem taşımıştır. Fakat eski tarihlerde dikkat edilecek noktalar daha fazla olmuştur. Bunlardan bazıları vahşi hayvanlardan veya istenmeyen gözlerden korunma, doğal zenginlikleri ve doğal aydınlatma kaynaklarını kullanma gibi amaçlar olmuştur. Güneş ışığı evin inşaatından önce cephe açıklıklarını belirleyen temel etkidir. Eve olabildiğince fazla ışığın girmesi her zaman çok istenmiştir. Fakat güneş ışığın yoğunluğu ve gün içinde evi aydınlatma zamanları o bölgenin coğrafi konumuna bağlıdır. Bunun dışında yapıda kullanılan malzeme ve renk aydınlatmayla ilişkisini eski tarihlerden itibaren sürdürmüştür.

“Hangi devirde olursa olsun, insanlar ihtiyaçlarını karşılamak üzere çeşitli çözüm yolları arayışı içine girmişlerdir. Doğal aydınlatmanın yanı sıra yapay aydınlatmaya da ihtiyaç duymuşlardır” (Çokay, 2000, syf.1). Günümüzde aydınlatma kaynakları oldukça çeşitlidir ve özelliklerine göre kullanım yerleri değişmektedir. Aydınlatma kaynakların çeşitleri üretim şekline ve kullanım yerine göre farklılık göstermektedir. Eğer ışık kaynağının tanımının verilmesi gerekirse: “başka bir enerji türünün, ışık (görünür ısınım) enerjisine dönüştüğü yer. Geniş anlamda, ışık yayımlayan her yüzey ya da nesne, ışık kaynağıdır. Bunlar, doğada var olduklarında doğal ışık kaynağı, insan eli ile üretildiklerinde yapay ışık kaynağı ile adlandırılır”(Ünver, 2000, syf. 2). Bu bölümde inceleme konumuz sadece yapay aydınlatma kaynakları olacaktır.

3.1.3.1. Lambalar

Şazi Sirel'in aydınlatma sözlüğüne göre lambanın tanımı şöyledir: “optik bir ışınım ve genelde görünür bir ışınım üretmek üzere oluşturulmuş olan kaynak” (Sirel, 1997, syf.103). Bugün lambaların birçok çeşidi vardır ve onlar kullanım yerlerine ve amacına göre değişmektedir. Öncelikle dikkat edilmesi gereken nokta, lambaların niceliğinden çok niteliğidir. “Görülmesi gereken nesne ya da nesnelere bütününe özelliklerine uygun olmayan bir aydınlık niteliği, gerekli görme koşullarını sağlayamaz. Görme organı da, aydınlık düzeyinde olduğunun aksine, bu durumda,

yanlış niteliğe uyararak görme koşullarını düzeltemez. Gözün bu tür bir uyması kesinlikle söz konusu değildir çünkü göz kendi dışındaki görüntüyü değiştiremez” (Sirel, 1992, syf.5). Lamba seçiminde başka dikkat edilmesi gerekenler ışık rengi, lamba boyutu, lamba verimi ve bakımındır.

Bir lamba ışık yayabilmesi için bazı parçalara ihtiyaç duyar. Bunların en önemlisi ışık kaynağıdır. “Ampul (bulb), ışıklı elemanı ya da elemanları içine alan, gaz geçirmeyen, saydam kılıfa verilen addır. Dip (base, cap), lambaların, bir duy ya da bir bağlayıcı aracılığı ile elektrik devresine bağlanmasına ve çoğunlukla da, lambayı duy içinde mekanik olarak, tutmaya yarayan bölümdür. Duy (lamp holder), lambayı mekanik olarak tutmaya yarayan nesnedir. Her duy türünün kendine özgü duyu vardır. Yardımcı parçalar, kimi lamba türlerinin çalışabilmesi için gerekli olan nesnelerdir. Özelliklerine göre, başlatıcı, durultucu, trafo, güç üretici, vb. adlarla tanımlanırlar” (Ünver, 2000, syf. 7).

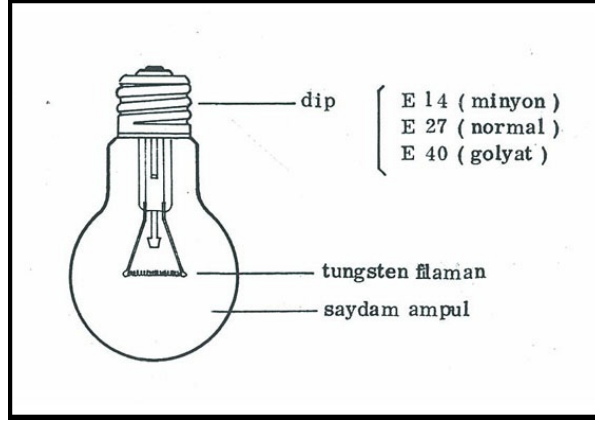
Lambalar, evlerimizin vazgeçilmez ışık kaynağı olmuştur. Bunun en iyi örneklerinden biri, gece lambasız herhangi bir işin gerçekleşmesi güçtür. Lambaların sayesinde gece iç mekânların algılanması ve kullanımı mümkündür. Bu durum dış çevreler için de geçerlidir. Örneğin lambalar yardımıyla otobana yolumuzu görür veya bahçemizde işlerimizi kolaylıkla yapabiliriz. Bu nedenle lambaların kullanım yerleri, verimliliği ve bu gibi bilgilere sahip olmak önemlidir. Bu bölümde inceleyeceğimiz lambalar arasında akkor lambaları ve çeşitleri, flüorışıl lambalar, metalik halojenürlü lambalar ve LED’lerdir.

Akkor lambalar

Günümüzde en çok kullanılan lambalar, akkor telli lambalardır. Bu tür lambalar herkesin evinde bulunan ve günlük hayatta en çok kullanım alanı olan lambalardır. Akkor telli lambalar en eski yapay aydınlatma kaynakları arasındadırlar. “İlk akkor telli lamba 1854’de H. Goebel tarafından bulunmuş ve 1879 da Th. Edison tarafından ikinci defa icat edilmiş ve geliştirilmiştir” (Özkaya, 1994, syf. 83). Bugün bildiğimiz akkor telli lambalar zaman içinde çeşitli değişikliklere uğrayarak son halini almıştır. “Akkor lambalarda elektrik akımının geçmesiyle akkor duruma geçen tungsten madeninden yapılan tel tayfi sürekli olan bir ışık yayınlar, yayınlayan ışığın rengi sarımsıdır. Akkor telli lambaların ömrü ortalama 1000 saattir. Kullanma sırasında azalır, yani etkinlikleri düşer” (Şerephanoğlu, 1972, syf. 10). Akkor

lambaların ampulleri camı bakımından saydam, opal veya buzlu, şekilleri ise top, buji, reflektörlü veya renkli olarak bulunmaktadır (Şekil 3.2).

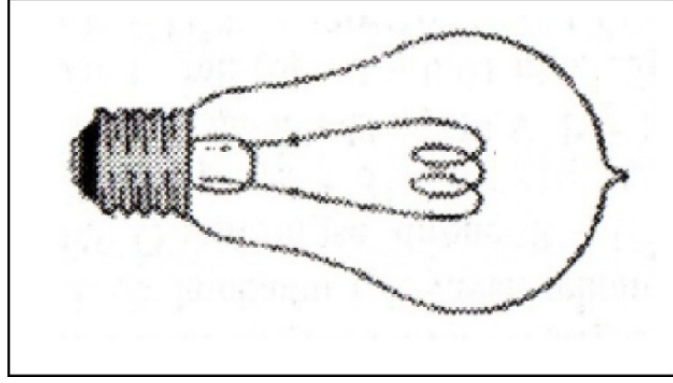
Dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri akkor telli lambaların ısınmasıdır. Bu sebeple çabuk alev alan yüzeylere fazla yakın olmamaları gerekir. Akkor telli lambalar ısıdan etkilenen ahşap, boya ve kâğıt kaplamalı yüzeylerden mümkün olduğu kadar uzak yerleştirilmelidirler. “Verimleri düşük, ısı etkisi yüksek olduğu için aydınlatmadan çok ışın tedavisinde ve mekanik dayanıklılığı yüksek olduğu için, sarsıntılı iş yerlerinde kullanılır. Işık iletim katsayısı düşük olan kripton gazının kullanıldığı, tungsten telli lambalar da, pahalı oldukları için ancak özel yerlerde kullanılır” (Ünver, 2000, syf. 8).

Şekil 3.2. Akkor lamba örneği

Kömür telli lambalar

Kömür telli lambalar akkor telli lambaların ilk gelişme aşamalarından biridirler. Bu lambalar Goebel ve Edison tarafından ilk kömürleştirilmiş bambu lifleri ile kullanılmışlardır (Şekil 3.3). Daha sonraki aşamalarda Edison kömürleştirilmiş kâğıt elyafını denemiştir. Bugün ise kömürleşmiş selüloz kullanılmaktadır. “Lambanın ışık yüzeyi dönele simetriği haizdir. Kömür telli lambaların en büyük sakıncası kömürün ergime sıcaklığın yüksek olmasına rağmen kömür telin bu sıcaklığa kadar ısıtılamamasıdır. Çünkü kömür tel, havası boşaltılmış cam balon içinde daha 2000°C de toz haline gelir ve dağılır. Eğer kömür telli lambanın ömrü ekonomik ömür adı verilen 1000 saatte tutulmak istenirse o zaman lambanın etkinlik faktörü, 3 ila 4 lm/W’ın üstüne çıkamaz” (Özkaya, 1994, syf. 83).

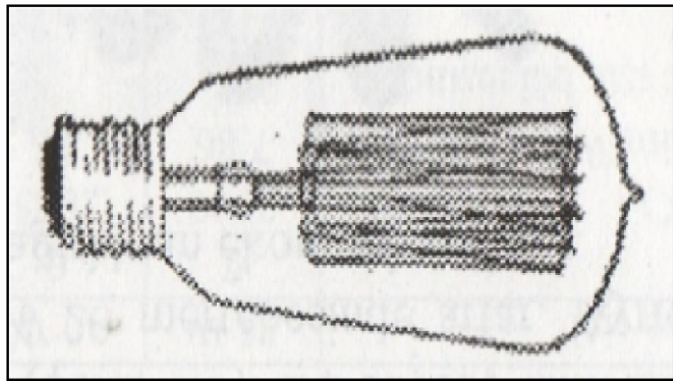

Şekil 3.3. Kömür telli lamba örneği

Tungsten telli akkor lamba

Akkor lambanın gelişiminde diğer durak noktamız tungsten telli lambalardır. “Akkor elektrik lambalarında, akkorlaşan özdek olarak, 1845 yılından bu yana platin, iridyum, tantal gibi zor eriyen madenler kullanılmaktadır. Tungsten telli ilk lamba 1905 yılında yapılmıştır. Bugün hemen hemen bütün akkor lambalarda, tungsten (volfram) madeni kullanılmaktadır” (Ünver, 2000, syf. 8). Volfram tozları yüksek basınç altında kaldıklarında tungsten çubukları ortaya çıkar akkor haline gelene kadar ısıtılır.

Tungsten telli akkor lambaların verimleri düşük, ömürleri kısa olduğu için, kullanım giderleri oldukça yüksektir. Bu özelliklerinden dolayı aydınlık düzeyi düşük olan depo gibi tercih edilmektedirler. Tungsten telli lambalar ısısal ışıma yolu ile ışık ürettikleri için sıcak olduklarında elle tutulmaz hale gelirler ve bundan dolayı yanıcı maddelerden uzak tutulmalıdırlar (Şekil 3.4).

Şekil 3.4. Tungsten telli lamba örneği

Halojen akkor telli lamba

“Akkor telli lambanın cam balonu içine iyot konursa, halojen akkor lamba elde edilir. İyot buharlaşan tungsten parçacıkları ile cam balon içinde kimyasal bir bileşik olan tungsten iyodid teşkil eder. 1400°C'nin üstündeki sıcaklıklarda bu bileşik tungsten teli yakınında tekrar tungsten ve iyoda ayrışır ve böylece akkor telli lamba başlangıçtaki ışık akısını 2000 saatlik ortalama ömre muhafaza eder” (Özkaya, 1994, syf. 83). Bu özelliklerinden dolayı halojen akkor lambaların tel sıcaklığı biraz daha yükseltildiğinde daha yüksek verim ve renk sıcaklığı elde edilir. Bu lambalar ilk defa araba farı, motosiklet farı, projeksiyon lambalar gibi yerlerde kullanılmıştır. Bir diğer önemli özellikleri de noktasal ışık kaynağı olmalarıdır. Günümüzde halojen akkor lambaların oldukça fazla çeşitleri vardır, bunun sebebi ampul ve tel türleri, biçimi, gücü ve büyüklüğünün farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

Flüorışıl (Flüoresan) lambalar

“Flüorışıl lambaların içinde alçak basınçlı cıva buharı bulunur. Bu buhardan elektrik akımı geçmesiyle mor üstü ışınlar elde edilir. Böyle bir lambanın iç yüzeyine flüorışıl toz karışımları sürdürüldüğü zaman, mor üstü ışınlar foto- lüminesan ile görünebilir ışınlar (ışık) dönüşürler. Işığın rengi flüorışıl tozların cinsine ve karışım oranlarına göre elde edilir. Flüorışıl lambalar yayınladıkları ışık rengine yani, tayf özelliklerine göre lükse beyaz, lüks sıcak beyaz, gündüz ışığı, soğuk beyaz gibi çeşitli isimler alır. Bütün bu lambaların pratikte beyaz ışık verdiği varsayılır. Yani beyaz yüzeyleri gösterirler, fakat bütün flüorışıl tozların cinsine ve karışım oranlarına, dolayısıyla tayf özelliklerine bağlıdır” (Şerefhanoglu, 1972. syf.12).

1930 yılında flüoresan lambalar ilk kez çizgisel bir şekilde üretilmiştir (Şekil 3.5). Bu ürünün tanıtımı 1938-1939 New York Dünya Fuarı'nda olmuştur. Flüorışıl lambaların oldukça çok seçenekleri vardır. Bunun nedeni renk, ölçü ve güç çeşitliliğine bağlıdır. Flüorışıl lambaların ömürleri 7 000 saattir ve fazla ısınmama özelliğine sahiptir. Tüm lambalarda olduğu gibi flüoresan lambalarında da başlatıcı, boşalma tüpü ve durultucu vardır.

Şekil 3.5. Flüorışıl lamba örneği

LED

Geçmişten günümüze kadar teknoloji sayesinde lambalar büyük değişimler yaşamıştır. Bunlar verim, tasarruf, daha fazla kullanım alanları, daha uzun ömür gibi iyileştirmelerdir. Her zaman en iyi görme koşullarının sağlanması amaçlanmıştır. Bu kriterlere cevap veren yapay aydınlatma kaynaklarından biri de LED'lerdir (Şekil 3.6).

LED'ler günümüzün modern aydınlatma kaynaklarıdır ve kullanım alanları oldukça geniştir. "LED kelimesi İngilizcede Light Emmiting Diode (Işık Yayan Diyot) kelimelerinin baş harflerinden meydana gelmiştir. LED'ler yani ışık yayan diyotlar yapı itibariyle elektrik enerjisini ışığa çeviren kimyasal maddelerden oluşurlar. Kullanılan kimyasal maddenin türüne göre farklı renkte ışık verirler" (Altuncu, 2007, syf.105). LED'lerin kullanım süreleri 100 000 saati geçmektedir. LED'ler ısı yaymaz ve her tür kaplama malzemesi üzerine rahatlıkla kullanılabilirler. LED'lerin verimi oldukça yüksektir ve soğuk ışık yaymasından dolayı hassas yüzeylerde kullanma imkânları vardır. LED'ler iç mekânlarda olduğu gibi, bahçelerde, eğlence yerlerinde, restoranlarda, otellerde ve birçok tarihi yapıda sıklıkla tercih edilmektedir.

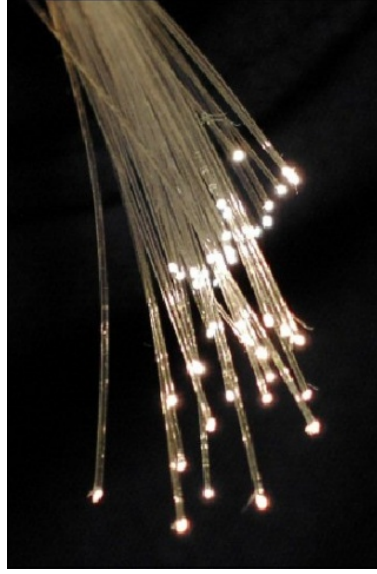
Şekil 3.6. LED örnekleri

Fiber optik aydınlatma sistemi

Fiber optik aydınlatma sistemleri gelişmiş teknolojinin başka bir aydınlatma ürünüdür. Fiber optik aydınlatma sistemleri neredeyse her mekâna uyarlanabilen bir aydınlatma sistem türüdür. Bunlar iki bölümden oluşmaktadır: ışık kaynağı ve fiber optik kablo demeti. Fiber optik kablolar hazırlanan projeye, mimari tasarıma ya

da gereksinime uygun bir şekilde kesilerek bir demet haline getirilir. Bu demetler ışık kaynağına muf ile yerleştirilir. Üretilen ışık fiber optik kablodan geçerek aygıtta veya fiber optik uca iletilir.

Fiber optik aydınlatma sistemleri aydınlatma tasarımlarının temelinde yer almaktadır. Bunlar tasarımcıların hayal gücünü zorlayarak, günümüzün yeni aydınlatma tasarımlarına sebep olmuşlardır. Fiber optik aydınlatma sistemleri kullanım açısından oldukça esnek ve tasarımda özgürlük kılan unsurlardan biridir. Bir fiber optik kablo demeti ihtiyaca göre aynı veya farklı çaplarda ve uzunluklarda fiber optik kablolardan oluşabilmektedir (Şekil 3.7).

Şekil 3.7. Fiber optik aydınlatma örneği

“Fiber Optik Aydınlatma Sistemin Özellikleri:

- Fiber optik kablo sadece ışık taşıyıcıdır, elektrik akımı taşımaz.
- Nemli ve soğuk ortamlarda, aydınlatmanın elektrik riski taşınması istenmeyen yerlerde tam bir güven içerisinde kullanılabilir.
- Işık kaynağında üretilen ve fiber optik kablolar ile taşınan ışık soğuk olduğu için yakınındaki canlılara ve malzemelere zarar vermez. Dolayısıyla, dış ortamlarda, insanların ve diğer canlıların olduğu yerlerde güvenle kullanılabilir.
- Işık kaynağından çıkan ışık, ihtiyaca göre bir ya da birden fazla noktaya dağıtılabilir.
- Işık hijyendir. Kaynak ışıklı alanda bulunmadığı için manyetik alan oluşturmaz. Böylece toz vb partiküller harekete geçmez. Bu sayede gıda vitrinlerinin aydınlatılmasında ve bakımında hijyen sağlanır.
- Isıya duyarlı ve hassas, patlama riski olan ya da bakımı zor / imkânsız olan noktalarda diğer aydınlatma sistemlerine göre tek çözümdür.

- Işık kaynağının içine yerleştirilen özel efekt diskleri ile renk değişimi, pırıltılı ısıma yada loşlaştırma sağlanır. DMX iletişim sistemi ile dijital aydınlatma teknolojisine uygun sistemler üretilebilmektedir.
 - Şiddete maruz kalınması ihtimalinin yüksek olduğu yerlerde güvenlik amaçlı aydınlatma sağlanır.
 - Seçilecek uygun armatürlerle, çok küçük ve etkileyici görüntüye sahip ışıklı fiber optik uçlar ile estetik bir görünüm kazanılır.
 - Optik lensler kullanılarak, ışığın yoğunluğu istenilen düzeyde yönlendirilebilir.
 - Işık kaynağı, ışığın kullanıldığı yerden tamamen ayrı bir noktaya yerleştirildiği için bakımı kolaydır.
 - Fiber optik aydınlatma sisteminin, işletme açısından bakım ve diğer giderleri yok denecek kadar azdır.
 - Uygulama sırasında akla gelebilecek yeni animasyonları uygulama olanağı vardır.
 - Kıvrımların etkileşimi değiştirmedeği, fiber optik kablolar sayesinde ışığı kullanmak istediğiniz noktaya kadar taşır ve istediğiniz mekânı ya da objeyi aydınlatarak maksimum kontrastı yakalayabilirsiniz.(Şekil 5.14., Şekil 5.15)
- Tüm bunların yanı sıra fiber optik aydınlatma sistemiyle ortaya çıkan başarılı görsel sonuçlar, fiber optik sistemlerin hızla yaygınlaşmasını sağlamaktadır” (Altuncu, 2007, syf. 111) .

3.1.3.2. Aydınlatma Aygıtları

Aydınlatma aygıtı (ışıklık): “Lamba ya da lambaların ışığının dağılımını düzenlemeye, süzmeye ya da değiştirmeye yarayan, lambaların dışında lambaları tutturucu, koruyucu tüm parçalar ve olası olarak, yarı devreleri ve şebeke bağlantısını sağlayan parçaları da içeren aygıt” (Ünver, 2000, syf. 2).

Genellikle aydınlatma kaynakları tek başına kullanılmazlar. Bunun nedeni kamaşmaya sebep olmalıdır. Diğer bir o kadar önemli ve göz ardı edilmemesi gereken nokta ise kaynağının çeşitli etkilere maruz kalarak is, toz, kir, nedeniyle ışık akısından azalma olmasıdır. Değınmemiz gereken başka önemli bir konu da ışığın israfıdır. Modern yaşamda tasarruf etmek bir amaç olarak belirlenmiştir. İç mekânda estetikle konfor duygusunu oluşturulması için ışığın rengi ve ışığın doğru şekilde süzülmesi ve yansıtılması bir o kadar önemli unsurlardır.

Genellikle lambalar aydınlatma için tek başına kullanılmaz. Örneğin akkor telli lambalar aydınlatma aygıtının temel elemanlarıdır. Bununla birlikte aydınlatma araçları kullanım yerlerine göre değişik şekilde isimlendirilir. Örneğin masa lambası, lambader, duvar ve tavan lambası gibi isimler alırlar (Şekil 3.18, Şekil 3.9 ve Şekil 3.10).

Şekil 3.8. ve 3.9. İç mekânda kullanılan masa ve duvar lamba örnekleri

Şekil 3.10. İç mekânda lambader kullanımı

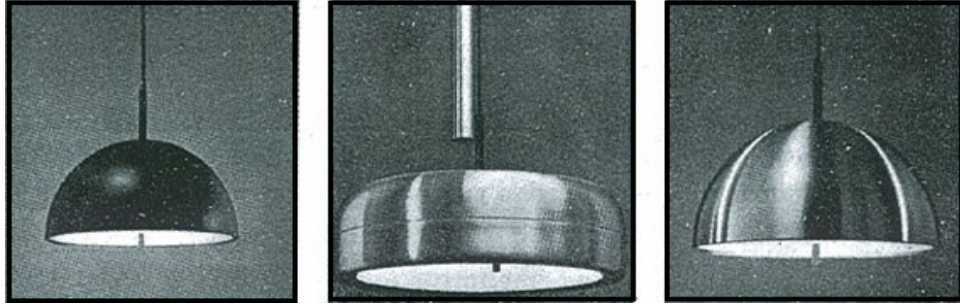
Aydınlatma aygıtların kullanımında seçilen malzemeler mekânın aydınlatma düzeyini düşürebilir veya arttırabilir. Işığın malzeme tarafından tamamen ya da kısmen yutulabilmesi, az veya çok yansması malzemenin özelliklerine bağlıdır. Malzeme ne kadar kalın olursa ışığı yutma imkânı da o kadar büyük olur. Eğer kullanılan malzemenin yüzeyi pürüzlü ise veya ayrı birkaç parçadan oluşuyor ise ışığın yansması dağılarak olmaktadır (Şekil 3.11).

“Geçirici ışıklar daha çok geçirme niteliği taşıyan cam (saydam, buzlu, sıklı, renk), pleksiglaz (saydam, yarı saydam, renkli), kağıt ipekli kumaş vb. gereçlerden yapılır. Geçirici yüzeylerin geçirme/yutma oranı büyük (6-10 arasında) ve zamanla değişmemelidir. Ayrıca geçirici yüzeylerin yüzeysel ışık dağılımı düzgü olmalı bir başka deyişle ışığı dağıtmalıdır” (Şerefhanoglu, 1972, syf67).

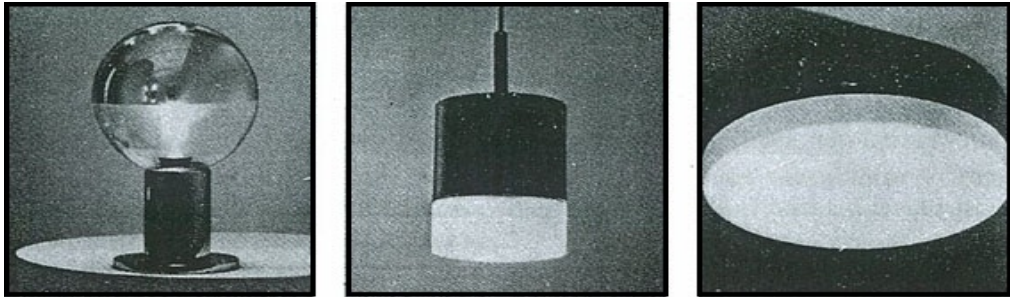
Şekil 3.11. Geçirici ışıklık örneği

“Yansıtıcı ışıklıklar mat, yarı parlak, parlak gereçlerden yapılmış parçaları içerirler. Yansıtıcı yüzeyler parlak alüminyum, nikel, ayna vb. türden doğrultulu yansıma yapan gereçler olduğu gibi, beyaz emaye (karışık yansıma) ya da beyaz mat boya (yayımlık yansıma) yüzeylerde olabilir. Ne cins yansıma olursa olsun, yansıtıcı yüzeylerin yansıtma çarpanları %70 ve daha yüksek olmalıdır” (Şerefhanoglu, 1972, syf 67), (Şekil 3.12).

Şekil 3.12. Yansıtıcı ışıklık örneği

“Bazı ışıklıklar görüldüğü gibi hem yansıtıcı hem geçirici ışıklıklar içerir. Bu tür ışıklarda yansıtıcı yüzeyler genellikle geçirici yüzeylerin ışığın arttırmak amacı ile yapılmaktadır. Gerek yansıtıcı gerekse geçirici aydınlatma araçlarının yapımında dikkat edilmesi gereçlerin çabuk kirlenen, toz tutan ve zamanla niteliklerini değiştiren cinsten olmamaları ve kolaylıkla temizlenebilmelidirler” (Şerefhanoglu, 1972, syf 67), (Şekil 3.13).

Şekil 3.13. Geçirici ve yansıtıcı özelliği olan ışıklık örneği

3.2. İÇ MEKÂNDA MALZEME KULLANIMI

“Mekân en basit tanımıyla bir kişi veya grubun yeridir. Mekân insanın, insan ilişkilerinin ve bu ilişkilerinin gerektirdiği donatıların yer aldığı, sınırları kapsadığı örgütlenmenin yapı ve karakterlerine göre belirlenen bir boşundur. İç mekân kapalılık hissi uyandırırken dış mekân açıklılık hissi uyandırır” (Gür, 1996, syf 43). Mekân bir tasarımcı için en değerli malzemedir ve mimarının vazgeçilmez ögesidir. Mimari mekânın tasarımını oluştururken kapalılık ve açıklık etkileri hem dış dünyanın, hem iç mekânın geçiş elemanları olarak önem kazanmaktadır.

“Mekân, tahta veya taş gibi maddesel bir gerçekliktir. Aynı zamanda özünde şekilsiz ve dağınıktır. Evrensel mekânın tam bir tanımı yoktur. Buna rağmen, etki alanı içine bir nesne girer girmez görsel bir ilişki kurulmuş olur. Bu alana daha başka nesnelere girerse, söz konusu alanla nesnelere arasında olduğu gibi, aynı zamanda da nesnelere birbirleri arasında çoklu ilişkiler kurulmaya başlanmış olur. Dolayısıyla mekân bu ilişkiler ve bunları algılayan biz tarafından şekillenir” (Ching, 2006, syf 10). Mekânsal öğelerin ve bileşenlerin var olması, algılanması için yeterli değildir. Mekânı doğru algılayabilmemiz için birçok faktör vardır, bunların yer alan en önemli faktörlerden biri malzemedir.

“Malzeme bir şey yapmak için kullanılması gereken maddeler, gereçler” (Hasol, 2008, syf. 306). Malzeme bir yapıyı giydirecek ona alması gereken karakteri kazandırır. Eski tarihte olduğu gibi bugün de malzeme yapıyı ve iç mekânları var etmek için kullanılan bir gereçtir. Günümüzde iç mekân tasarımında kullanılan malzeme çeşitliliği giderek artmaktadır. Yenilikçi tasarım anlayışı yeni malzeme çeşitlerine sebep olmaktadır. Kullanılan malzemelerin özelliklerinden dolayı, birçok tarihi yapının ait olduğu dönemi öğrenebilmek mümkündür. Malzeme o dönemin mimarisini, yaşam tarzını, sosyo-ekonomik ve kültürel durumunu yansıtabilen bir değerli bir gereçtir. Bir malzeme mekânın fonksiyonuna göre ve o mekânda gerçekleşecek eylemlere göre kullanılmalıdır. Malzeme ve kullanım biçimine göre gerçekleşecek eylemin, oluşan atmosferin duygusunu ve insanın kişisel arzularını yalın bir biçimde yansıtabilmektedir. Mimaride ve iç mekânda malzeme kullanımı ayrı bir bilim, bir felsefe, bir sanat oluşturabilmektedir.

3.2.1. İç Mekân Öğeleri ve Yüzey Kaplama Malzemeleri

“Mekânın bileşen ve öğeleri mekânsal örgütlenmesinde sınırlayıcı, belirleyici, yönlendirici, odaklayıcı, süreklilik sağlayıcı, anlam taşıyıcı, birleştirici, ayırıcı roller üstlenirler. Bu roller gözlemciye o mekânın kavranabilmesi için gerekli ipuçlarını verir. İç mekân bileşenleri yapısal mekân oluştururken ortaya çıkan elemanlardır. Bunlara yapısal bileşenler de denilebilir. Sabittirler ve çoğunlukla da iç mekânı belirleyici ve sınırlayıcı roller üstlenirler” (Gür, Ş.,1996, syf. 49). Mekân öğeleri ve malzeme ilişkisi bir mekânı tamamlamak ve mekânı algılamak için temel ilişkilerden biridir. Malzeme mekânı algılamamızı kolaylaştırır. Mekânda malzemenin kullanım yeri ve malzeme çeşitliliği görsel algılamada farklılık yaratmaktadır. Bu çalışmada malzemeyle birlikte inceleyeceğimiz iç mekân öğeleri döşemeler, duvarlar ve tavanlardır.

İç mekân öğelerinden bahsetmeden önce değinmemiz gereken başka önemli bir konu yüzeydir. Yüzey kavramının tanımı Hasol (2008, syf. 507) 'ye göre: “bir cismi uzaydan ayıran dış ve yaygın bölümü, satıh”. Le Corbusier tarafından ise yüzey ve kütle ilişkisi şöyle kurulmuştur: “kütle, onu yönlendiren ve yaratan hatlara göre bölünmüş bir yüzeyle kaplıdır; yüzey kütleye kişiliğini verir” (Le Corbusier, 2007, syf. 34). İç mekân öğeleriyle yüzey ilişkisi aynı şekilde kurulmaktadır ve malzeme onlara kişilik kazandıran unsurdur. Yüzeyde kullanılan malzemeler iç mekân öğelerini mekânsal, görsel, duysal modellere dönüştürüp mekânın işlevini ve kullanım şeklini belirlemektedir. Aynı zamanda bu iç mekân öğelerin biçimini, stilini ve dışavurumsallığın etkilemektedir. Yüzeyde kullanılan malzemelerin temel özelliği korumaktır ve genellikle iç mekân öğelerini kaplamaktadır. Kaplama: “bir şeyin dışına, daha iyi bir görünüş kazandırma ya da koruma ereğiyle geçirilen başka bir maddeden kat” (Hasol, 2008, syf. 240).

Hasol (2008, syf. 148)'e göre döşeme: “yapılarda katları ayıran ve üzerinde yürünen bölüm”. Döşeme bir mekânı tanımlamak için en önemli öğelerden biridir. Bu iç mekân öğesi yapıda bir bağlayıcı rolünü oynayarak aynı zamanda iç mekânda bulunan mobilyaların yükünü taşır ve aktarır. Bu nedenle döşemeler aşınma etkilerine dayanıklı olmalıdır. Döşemeler iç mekânda gerçekleşen eylemlere doğru şekilde cevap vermelidir. Küçük çukurlar veya diğer olumsuz etkiler döşemede kullanılan malzemenin aşınmasına neden olabilir. Başka önemli nokta döşemenin

kolay temizlenebilmesidir, bu sebeple kalabalık mekânlarda döşeme malzemesi dikkat edilmesi gereken ciddi bir konudur.

Döşemelerde en çok tercih edilen yüzey kaplamalar arasında ahşap, taş ve pişmiş toprak malzemeleri yer almaktadır. Ahşap malzemenin seçimi doğal görüntüsüyle birlikte konfor, dayanıklılık ve esneklik özelliklerine bağlıdır. Ayrıca ahşabın temizliği ve onarımı birçok başka malzemeye göre oldukça kolaydır. Zeminde kullanılan ağaçlar sert ve yumuşak olarak ayrılır. Kaplama için tercih edilen sert ağaçlar olarak beyaz ve kırmızı meşe, akçaağaç, huş ağacı, kayın ağacı ve ceviz ağacı bilinmektedir. Yumuşak ağaçlardan kaplama için ise çam köknar, karaçam tercih edilmektedir. Ahşap kaplamalar zeminde belli ölçüde levhalar halinde bulunur, lambri ve parke olarak imalat edilir. Zemin üzerine döşenmiş ahşabın dayanıklı ve uzun ömürlü olması için çoğunlukla poliüretan, vernik veya astar boya ile kaplanır. Cilalar yüksek parlakta veya mat olabilir. Ahşap damar görüntüsünü kapatmadan doğal rengine boya katılarak ahşap rengi değiştirilebilir.

İç mekânda döşeme kaplama malzemesi olarak tercih edilen diğer kaplamalar, “yüzeyi sırlı gözenekli pişmiş toprak malzemelerden fayanslar, çeşitli renk ve desenlerde. Özellikle ıslak hacimlerde kullanılan karo fayansların döşenmesi çimento veya özel fayans çimentosu ile yapılır. Gre-seramikler pişme özellikleri nedeni ile su geçirimsiz ve mukavemetli malzemelerdir. Çeşitli renk ve desenlerde özel üretimlerini yaptırmak mümkündür” (Eriç, 1978, syf. 72). Karo veya taş malzemeler dayanıklı ve serttir, iç mekânda bu özelliklerinden dolayı sıkça tercih sebebi olmaktadır.

Başka bir döşeme yüzey kaplama örneği taştır. “Kaplama malzemesi olarak seçilecek taş türünün tespitinde taşın dokusuna, damarlarına, aşınma mukavemetine işlenebilme özelliğine ve estetik görünümüne dikkat edilmelidir. Genellikle kaplamalar 2-6 cm kalınlıklarında alçı, çimento harcı, metal kenetlerle yapıdaki yerine uygulanmaktadır. Ancak farklı çeşitlerinin bir arada kullanılması sırasında özellikleri birbirine yakın taşlar seçilmelidir. Aşınma etkisine maruz kısımlarda sert taş bordürler kullanılmalı veya metal elemanlarla takviye yoluna gidilmelidir” (Eriç, 1978, syf. 14). Kaplama taşlar dayanıklılığından ve kalıcı olma özelliğinde dolayı insanoğlunun varoluşundan bugüne kadar insanın yaşamında hala büyük bir yer bulmaktadır. Kaplama taşların çeşitliliğinden dolayı iç mekânda arzu edilen görsel etkinin yaratılması kolaydır.

Hasol (2008, syf. 150)'ye göre duvar: “yapılarda taş, tuğla, briket, kerpiç ve benzeri gereçlerle yapılan düşey bölme ögesi”. Duvarlar ara iç mekân öğeleridir. Bunlar bir mekânın tanımlamasında büyük rol oynar. Örneğin eğer tasarımda kapalılık arzu edildiyse bu kapalılığı duvarlar oluşturur. Kapalılıkla birlikte mekânda açıklıklar da oluşturulabilir. Bunu yapmak için pencereler ve kapılar kullanmak iyi bir yöntemdir. Duvarlar ve onlarda kullanılan malzemeler mekâna ışık, ısı ve sesin girmesine engelleyen temel elemanlardır. Bu elemanlar ve bütünleyicisi olan yüzey kaplama malzemeleri bir arada algılanır. Duvarı kaplamak için en sık kullanılan yüzey kaplama malzemeleri ahşap, taş ve pişmiş toprak malzemeleridir.

Taşın saf haliyle kullanılması duvarlarda hoş görüntü yaratır. Desenler ve dokular birçok mekân için oldukça çekicidir. Taş dayanıklılığından ve mekânı serinleten özelliklerinden dolayı tercih edilmektedir. Doğasından ve özelliklerinden dolayı taş çeşitli kullanım alanlarında tercih edilmektedir. En ünlü mimarlardan biri olan Frank Lloyd Wright taşın verdiği estetik görüntüsünden ve özelliklerinden dolayı kullanmıştır. “Wright’e göre taş, esas olarak katı, ağır ve dayanıklı bir malzemedir ve en çok masif kütleleri sever. Basit mimari kütleler onun için en uygun kullanım biçimidir. Bu bakımdan taş, en doğru ifadesini Maya ve Mısır mimarilerinde bulmuştur” (Burat, 2012, syf. 330).

İç mekânda sık kullanılan bir başka pişmiş toprak malzemesi tuğladır. Tuğlaların su geçirimsizlik, sert ve dokulu yüzeylerinde dolayı iç mekânlarda tercih sebeplerinden bazılarıdır. Diğer önemli sebeplerden biri donmaya karşı dayanıklılıklarıdır. “Pişmiş toprak malzemelerde donma tehlikesi en fazla su emme ve ısı düşmelerinin bir arada olduğu hallerde bir araya gelir” (Eriç, 1978, syf. 70). Tuğlaların ısı izolantlığı birçok yapı malzemesine göre daha yüksektir.

Hasol (2008, syf. 454)'e göre tavan: “örtülü bir yerin üstündeki döşemenin alt yüzeyi”. İç mekânın üçüncü önemli temel ögesi tavadır. Tavan mekânın kapatıcı öğesidir, mekânın veya yapının tamamlandığını gösterir. İnsanın duvarlarla ve döşemelerle olduğu gibi tavanla sürekli temas halinde olamaz. Tavanın yüksekliği bir mekânın ölçeğinde ve algılanmasında önemli etkisi vardır.

İç mekânın tavanında kullanılan yüzey kaplama malzemelerinden bazıları ahşap, metal, alçı ve boyadır. Ahşap bir tavanda genellikle iskelet döşemesi oluşturmak için kullanılır, kirişler arasında uzanarak döşemenin veya çatının strüktürel platformunu

oluşturur. Bu döşemenin alt yüzü, tavan bitimi olarak çıplak, bırakabilir. “Ahşap döşeme tahtaları normalde 133mm genişliğindedir ve ’’v’’ şeklinde yivli, zıvanalambalı geçmeli, oluklu, yollu ve makinede çekilmiş başka şekillerde olabilir” (Ching, 2006, syf. 202).

Metali tavanda kaplama malzemesi olarak “galvaniz sac, paslanmaz çelik, alüminyum, bakır ve çinko levhalar kullanmak mümkündür” (Eriç, 1978, syf. 86). Metalin tavanda kullanımı çelik şeklinde de olabilmektedir. Açık bir iskelet oluşturarak çatı ve tavan ilişkisi ve döşemenin alt yüzü çıplak bir şekilde rahat görülebilmesi için bırakılabilir. Bu etki, mekâna çağdaş bir hava katarak tavanda çizgisel ve dokusal bir görüntü oluşturur.

İç mekânda sık kullanılan kaplama malzemelerden biri alçıdır. Alçı tavanda olduğu gibi duvarda da kullanılmaktadır. Alçının iç mekânda tercih edilme sebeplerinden bazıları ateşe karşı dayanıklılığı ve ısı tutuculuk değerleri yüksek olmasıdır. Alçının mukavemeti suyun buharlaşmasıyla azalmaktadır. “Günümüzde alçının kullanılma yerleri bağlayıcı malzeme olmaktan öteye geçmiş iç mekânlarda kaplama malzemesi ve bölücü duvar elemanları haline dönüşmüştür. Yapıda genellikle derz doldurulmasında tesbit ve onarım işlerinde, harç ve sıva yapımında beton ve heykel kalıplığında iç süslemecilikte prekast pano üretiminde kullanılır” (Eriç, 1978, syf. 27). Günümüzde duvar ve tavanda sıva yerine alçı prekast panoların kaplaması oldukça tercih edilmiştir. İç mekânda arzu edilen etkiye ulaşılması için alçının renklendirilmesi mümkündür. Ayrıca alçının yalıtım özelliklerinden dolayı iç mekânda yaygın şekilde kullanılmaktadır.

Boyaların kullanımı eski çağlara kadar dayanmaktadır. İlk boya kullanımlar mağaralardaki resimlerle ve kabilelerdeki ayırt edici işaretlerin çizmeleriyle başlamıştır. Günümüzde ise boyanın yapıdaki önemi büyüktür. Boyalar yapı dışında kullanıldığı gibi içinde de kullanılır. Boyaların çeşitlerine göre kullanım yerleri de değişmektedir. “Boyalar önceleri çeşitli sanat eserlerinde dekoratif amaçlara estetik değerlere hizmet etmiş, günümüzde ise daha çok çeşitli yapı malzemelerini dış atmosfer ve kimyasal etkilere karşı koruyucu, hijyenik ve yüzeysel ışığı düzenleyerek mimarı kısımları aydınlatıcı bir malzeme olarak uygulanmaktadır” (Eriç, 1978, syf. 118). Boyalar tavan yüzeylerine sürülerek genellikle koruma ve süsleme amaçlı kullanılırlar.

3.2.2. İç Mekânda Malzemenin Görsel Etkileri

Bir yapı, belirlenen amacını ve içinde yaşayanların her türlü ihtiyaçlarını karşılayabilir durumda olmalıdır. Bu, mimarların gerçekleştirilmesi gereken en önemli görevlerden biridir. “Belirli fonksiyonları ve konforu sağlayamayan bir yapı bitmiş olsa bile zamanla bu ihtiyacını belli edecek ve birtakım değişikliklere yol açacaktır. Bu hususta en önemli faktör malzeme özelliklerinin bilinmeden kullanılmasıdır. Malzemede fiziksel, kimyasal ve çeşitli olaylar sonunda, üretiminde yapılan bir hata veya kötü bir uygulama ile meydana gelen birtakım bozulmaların olması mümkündür” (Muratdoğlu, 1992, syf. 57).

Ulaşılması gereken etki ve uyulması gereken tasarımlar var ise malzeme dikkat edilecek hususlardan biridir. Malzeme insanın algısına büyük derecede etki ederek mekânı gereken şekilde algılanmasını sağlamaktadır. Gerçekte görsel dünyamız bir dizi ilişkiden oluşmaktadır. Bunlardan bazıları iç mekân öğelerin ve yüzey kaplama malzemelerin ilişkisidir. Malzemenin biçimi, rengi, dokusu gibi özellikler iç mekân öğelerinin algılanmasında önemli rol oynamaktadır. Mekânda açıklık ve kapalılık hissi, samimi ve soğuk görünümü, büyük veya küçük algılanışı, bunların hepsi malzemenin doğru kullanımı sonucunda insanın algısına ve beynine ustaca yapılan oyunlardır. Ayrıca iç mekân öğeleri birbirlerini etkileyerek, görsel çevremizdeki estetik kaliteyi oluştururlar.

Biçim, iç mekân öğelerinin dış hatlarını ve strüktürünü tanımlar. Her iç mimari tasarımda birçok üç boyutlu iç mekân öğesi bulunmaktadır. “Düzlemsel biçimler mimarının ve iç mimarının en temel elemanlarıdır. Zemin, duvar ve tavan veya çatı düzlemleri, mekânın üç boyutlu hacimlerini tanımlamak ve kuşatmak için kullanılır. Kendilerine özgü görsel özellikleri ve mekân içindeki ilişkileri, tanımladıkları mekânların biçimlerini ve niteliklerini belirginleştirir. Bu mekânların içindeki mobilyalar ve diğer tefriş elemanları da düzlemsel biçimlerden oluşmuş olarak görülebilir” (Ching, 2006, syf. 99). Bir iç mekân öğesine ve biçime ek olarak yüzeyin çeşitli özellikleri vardır. Bunlar, malzemenin dokusu, rengi ve deseninde oluşan özelliklerdir.

İç mekân öğelerine özgü görsel bir diğer özellik ise renktir. “Yüzeyler malzemelerinden ötürü doğal bir renk maddesine sahiptir. Bu renklendirme, daha sonradan renk pigmenti içeren boya ve vernik uygulamalarıyla değiştirebilir”

(Ching, 2006, syf. 107). Boya gibi renklendirici maddeler, yüzey üzerine düşen ışığın rengini değiştirerek bizim algımızda farklılıklar oluşturabilmektedir. Renkler farklı tonlarından ve doygunluk oranlarından dolayı iç mekân öğelerine sıcak ve soğuk görünüm vererek bizim ilgimizi kuvvetli bir şekilde çekip herhangi bir öğeği mekânın odak noktası yapabilirler. Mekânda uygulanan açık, soğuk ve gri tonlar iç mekân öğelerin mesafelerini olduğundan daha uzaklaştırır, mekânın hacim genişliğini, uzunluğunu ve tavan yüksekliğini artırmak için kullanılabilir. Koyu, sıcak ve doygun renkler ise iç mekân öğelerini birbirine yakın kılar, mekân ölçeğini ve hacmini aldatıcı bir şekilde küçük tutarlar.

“Doku, bir yüzeyin üçboyutlu yapısından dolayı sahip olduğu özel bir niteliktir. Doku çoğunlukla bir yüzeyin pürüzlülüğünü ve pürüzsüzlüğünü anlatmak için kullanılır. Aynı zamanda bilindik malzemelerin yüzeysel özelliklerini tanımlamak için de kullanılır; taşın kabalığı, ahşabın damarlı oluşu ve kumaşın dokuması gibi” (Ching, 2006, syf. 120). Dokuları ve oluşan yüzeyleri algılayabilmemiz için en önemli nitelendirici faktörler, ölçek, görüş mesafesi ve ışıktır. Kaba ve işlenmemiş dokular uzaktan yumuşak görülse de yaklaştığımızda kabalıkları ortaya çıkar ve içinde buldukları mekânı görsel olarak daha dolu gösterirler. Düz ve parlak yüzeyler ışığı daha belirgin bir şekilde yansıtır ve odak noktamız olurlar. Mat ve pürüzlü yüzeyler ışığı emer ve iç mekân öğelerinde dağınık bir şekilde gölgeler oluşturur. Malzemeler mekân temizliğini etkileyen bir faktördür. Düz yüzeyler kiri ve aşınmışlığı daha kolay bir şekilde gösterirler. Pürüzlü yüzeyler ise aşınmışlığı gizler.

Yapıda kullanan çeşitli malzemelere ve o malzemelerin özelliklerine göre mekânda değişik etkiler yaratılır. Günümüzde hızlı ilerleyen teknoloji sayesinde birçok yeni malzeme üretilmektedir. Çağdaş yaşam, ileri derecede tasarımlar ve teknolojiler ile algımızı olağanüstü bir şekilde etkilemektedir. Görsel dünyamız bir dizi farklı mekân ilişkilerden ibarettir. Bunlar mekân-malzeme, mekân-aydınlatma veya mekân-işlev gibi ilişkilerden oluşur.

4. BUTİK OTEL İŞLEVİ KAZANDIRILMIŞ TARİHİ YAPILARDA YAPAY AYDINLATMANIN İÇ YÜZEY KAPLAMA MALZEMELERİNE ETKİLERİ

Günümüzde butik otel işlevi kazanmış tarihi yapıların kullanılabilirliğinde en önemli etkenlerden bazıları malzeme ve aydınlatma olmuştur. Bir yapının bir tarihi varlık olarak algılanmasında malzeme, yapıyı tekrar var eder. Bu varlığın fark edilmesi ve değerli kılması sürecinde aydınlatma önemlidir. İç mekânda gereken fonksiyonların görülmesi için ilk önce mekânın oluşumunda malzeme ve daha sonra arzu edilen görsel etkiyi yaratmakta ve algılamakta aydınlatma etkilidir. Bu iki faktör ve bu faktörlerin ilişkileri birlikte incelenmelidir.

4.1. TARİHİ YAPILARDA YAPAY AYDINLATMA

Türkiye stratejik konumundan dolayı kendi tarihi içerisinde birçok medeniyetin tarihi ve kültürünü de barındırmıştır. Çeşitli medeniyetler yaşadıkları döneme ait miraslar bırakmışlardır. Bu miraslarla birlikte Türkiye, kendi tarihine ait birçok tarihi yapıya sahip olmuştur. Tarihi varlıklarımızın günümüze kadar yaşamlarını sürdürmek, toplum için geçmişine sahip çıkma tavrı olarak nitelendirilmektedir. Bir tarihi yapıyı olduğu gibi var etmek veya farklı işlevle yaşama kazandırmakta bir o kadar önemli görülmüştür.

Tarihi yapılarda aydınlatma önemli bir konudur. Tarihi varlıklarda görsel etkiyi oluşturmak için yapay aydınlatmalar kullanılmaktadır. Yapının gördüğü işleve göre aydınlatılması önemli bir başka konudur ve bu uygulama doğal ve yapay aydınlatma

ile gerçekleştirilmektedir. Doğal aydınlatma yapının pencere, kapı gibi açıklıklar yardımıyla yapılan bir aydınlatma türüdür. Yapay aydınlatma ise doğal aydınlatmanın yeterli olmadığı durumlarda kullanılmaktadır.

Yapay aydınlatmanın tarihi mekânlarda rahatlıkla kullanılmasının en büyük sebeplerinden biri gelişen teknoloji olmuştur. Günümüzde çeşitli aydınlatma aygıtları sayesinde amaçlanan aydınlık düzeylerine ulaşmak kolay olmuştur. Birçok tarihi yapıda yapay aydınlatmanın doğal ışıkla uyumu hedeflenmiştir. Yapay aydınlatma uygulamalarından dikkat edilmesi gereken başka önemli bir nokta yapının işlevine uyumluluğu ve gerçekleşen fonksiyonları desteklemektir. Tarihi yapılarda yapay aydınlatma uygulamalarında aydınlatmanın niceliği ve niteliği tarihi mekânların tasarımından önemli etkenlerdir.

Aydınlık niceliği, mekândaki aydınlık düzeyin miktarını, ışık akısını ve ışığın şiddetini göstermektedir. Aydınlık niteliği ise ışığın rengini, doğrultusal yapısını ve oluşan gölgelerin niteliğini belirtmektedir. Her ikisi de tarihi mekânlarda kullanılan yapay aydınlatma için başlıca dikkat edilmesi gereken unsurlar olmuştur. “Aydınlık niceliği, yani aydınlık düzeyi tek boyutlu bir kavramdır. Aydınlık düzeyi alçaktan yükseğe (karanlıktan aydınlığa) doğru tek bir değişim gösterir... Görme organı her durum ve koşulda, kendiliğinden, isteğe bağlı olmaksızın uyma işlevini yapar... Aydınlığın niteliği ise çok boyutlu ve karmaşık bir kavramdır. Aydınlığın niteliğinin, görsel algılama konusunun özelliklerine göre belirlenmesi gerekir... İyi görme koşulları sağlanması için gerekli aydınlık düzeyi sağlanmalıdır ve aydınlığın niteliği, görme konusunun özelliklerine uygun olmalıdır. Aydınlığın niteliği uygunsa, yeterli minimum aydınlık düzeyleri ile iyi görme koşulları sağlanır. Biraz yetersiz aydınlık düzeylerinde bile kısa süreler için, göz uyma yapar ve iyi görme koşulları elde edilir. Aydınlığın niteliği uygun değilse, aydınlık düzeyinin yükseltilmesi iyi görme koşullarını sağlamaz. Hatta daha kötü sonuçlar bile doğabilir. Ayrıca elektrik enerjisi boşuna harcanmış olur. Niteliği doğru belirlenmiş bir aydınlığın bu kusurunu, göz uyma ile giderilemez” (Sirel, 1996, syf. 3). Tarihi yapılarda yapay aydınlatma uygulaması yapılırken, aydınlatmanın niceliği ve niteliği yapının işleviyle uygun olup olmamasına dikkat edilmeli ve her şeyden önce iyi görme koşullarına önem verilerek yapının kullanım verimliliği artırılmalıdır. Yapay aydınlatmanın nitelik özellikleri her mekân tasarımı için ön görme koşulu olduğu gibi görsel tasarımı da etkileyen unsurlardandır.

“İnsanlar nesnelere renklerini bu nesnelere yansıyan ışığın rengine göre algıladıklarından, nesnelere aydınlatan ışığın renksel niteliği değiştiğinde, yansıyan ışığın rengi, dolayısıyla nesnenin görünen yani algılanan rengi de değişecektir” (Şahin, 2006, syf. 17). Görülmek istenen nesnenin tayfsal yansıtma çarpanları önemli olduğu gibi bu durumda ışığın renksel izlenimi, renk sıcaklığı ve renksel geri verimi de bir o kadar önemli görülmektedir. Işık doğal ya da yapay olmakla birlikte aydınlatılan iç mekân öğenin rengini değiştirebilme gücüne sahiptirler. Bu sonuç tüm renkler için geçerli olduğu gibi aydınlatılan iki farklı renk bir ışığın altında aynı veya küçük farklılıklarla algılanabilmektedir.

“Belli bir alanına düşen ışık tek bir doğrultudan, birkaç doğrultudan gelebilir ve bunların, ikişer, üçer, değişik oranlarda karışımları olabilir. Bu özelliğe ışığın (ya da ışık alanın) doğrultusal yapısı denir” (Sirel, 1992, syf. 8) Doğrultulu ışık iç mekân hissini ve algısını zayıflatan bir etken olarak görülürken, yayınık ışık ise iç mekân hissini ve algısını güçlendirmektedir. Mekânı en aydınlık ve her nesneyi kolay algılayabileceğimiz durum, doğrultulu ışık olduğu zamandır. Mekânı karanlık ve gölgelerden parçalanmış hissettiğimiz durum ise yayınık ışık olduğu zamandır. Örneğin otellerde genel olarak doğrultulu ışık kullanılır, fakat özel alanlarda ise yayınık ışık kullanılmaktadır. Işığın doğrultusal yapısı iç mekân öğelerinin biçimlerini ve dokularını ön plana çıkaran bir özelliktir.

Aydınlık düzeyi değişimleri mimari mekânın özelliklerine ve gerçekleşen fonksiyonlara göre olmalıdır. Bu değişimler mekân üzerinde etki yapmakla kalmayıp, kullanıcı üzerinde de sağlıklı kullanım ve verimlilik gibi nitelikler amaçlamaktadırlar. Bir mekânda gerekli aydınlık genel ve bölgesel aydınlatmadan sağlanır. Bölgesel aydınlatma bir mekânda özel bir alana dikkati çekmek, vurgulamak için kullanılır ve enerjinin az tüketilmesine sebep olur. Bu nedenle bu tür aydınlatmanın birçok kullanım alanları vardır. Örneğin “otel mekânlarında, eylemlerin özelliklerine bağlı olarak düzgün ya da değişken yayılmış genel aydınlık uygulanmalıdır. Ayrıca gereksinimi olan yerlerde, örneğin resepsiyon, asansör ve merdiven önleri, yatak odası başucu, banyo ayna önü ve çalışma düzenlemelerinde genel aydınlatmanın yanı sıra bölgesel aydınlatma yapılmalıdır” (Şahin, 2006, syf. 20). Günümüzde yapay aydınlatma otellerde geniş kullanım alanı bulmaktadır. Otellerin yapay aydınlatmasıyla ilgili olarak bir sonraki bölümde daha fazla bahsedilecektir.

4.2. YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMİŞ BUTİK OTELLERDE YAPAY AYDINLATMA

Butik oteller özel konaklama tesisleri olarak diğer konaklama tesisleri arasında farklı niteliklere sahiptirler. Bu oteller toplumda belirli sınıfa hitap ederek, samimiyet, şıklık ve benzersiz hizmet sembolü olmuşlardır. Ayrıca butik otel olarak yeniden işlevlendirilmiş tarihi yapılar mimari doku ve malzeme özgünlüğüyle de nitelendirilebilmektedir.

Bu özgünlüğü görünebilir kılan önemli bir etken aydınlatmadır. Aydınlatmanın temel malzemesi olan ışık, niceliği ve niteliğiyle tarihi mekânlarda önemli rol oynamaktadır. Tarihi mekânlar gördükleri işleve göre ve arzu edilen görsel etkiye göre aydınlatılmalıdır.

Tarihi mekânların aydınlatılmasında ve arzu edilen aydınlatma tasarımının oluşumunda aydınlatma kaynakları başka önemli bir konudur. “Kendine özgü karakteristikleri olan çeşitli lamba ve armatürler kullanılarak çeşitli aydınlatma etkileri yaratılabilir. Aydınlatma tasarımında başarılı olabilmek için kullanılan ışığın yönü, rengi ve ışık hüzmesinden yayılan miktarı önemlidir. Belirli bir efekt yaratmak için ışık hüzmesinin kontrol edilebilmesi gerekir. Az miktarda yayılan ışığa sahip hüzme, keskin bir biçimde tanımlanan kontrastlar yaratır ve dramatik efektler oluşturur. Spot ışığından yayılan ışığa geçişin daha yumuşak olduğu durumlarda, yayılan ışığa bağlı olarak ortaya çıkan efekt de daha yumuşaktır. Görsel etki yaratmak için değişik renk sıcaklıkları olan lambalar da kullanılabilir. Efekt yaratırken genel aydınlık düzeyi ile bölgesel aydınlık düzeyi arasındaki oran önemlidir” (Fitoz, 2002, syf. 79).

Butik otel olarak işlevlendirilmiş tarihi yapılarda aydınlatma açısından dikkat edilmesi gereken çeşitli kavramlar bulunmaktadır. Birçok tarihi yapıda olduğu gibi yapay aydınlatma doğal aydınlamayla birlikte veya yalnız kullanılmaktadır. İç mekânda ışığa maruz kalan eserlerin bozulmaması için aydınlatma miktarı, belirli seviyede tutulmalıdır. İç mekânda eserler ışığa duyarlılığına göre üç gruba ayrılır, az, orta ve çok duyarlı. Az duyarlı eserler: taş, madeni eserler, mücevherler, pişmiş topraklardır. Orta duyarlı eserler: vernik yağlı boya tablolar, cilalı mobilyalardır.

Çok duyarlı eserler: kumaş, halı, kilim, deri, minyatür, sulu boya, resim, el yazması, kitaplardır.

Butik otel işlevi kazandırılmış tarihi yapılar, işlevlerine uygun bir biçimde ve sahip oldukları tarihi mimari karaktere göre aydınlatılmalıdırlar. Butik otellerin iç mekân öğeleri, kullanılan yüzey kaplama malzemesine ve rengine göre doğru yapay aydınlatma biçimi belirlenmelidir. Bu noktalar iç mekân tasarımını doğru biçimde algılanmasına ve iç mekânda tarihi öğelerin bozulmamasına sebep olmaktadır.

Bir butik otel iç mekânında yapay aydınlatma açısından önemli olan başka konular da vardır. Belli bir alanı aydınlatacak ışığın kaynağı kesinlikle göze gelmemeli ve görünmemelidir. “Göze gelen ışık, aydınlatılan nesne ya da alanların olduğundan daha karanlık görünmesine neden olur” (Sirel, 1996, syf.8). Bir eylem gerçekleşen ve bakılan alan diğer alanlara göre daha aydınlık olmalıdır. Özellikle daha açık ve karanlık olan alanlar aynı oranda aydınlık görülmelidir. Bundan dolayı karanlık alan açık alana göre daha fazla aydınlatma kaynakları kullanılmalıdır.

Yeniden işlevlendirilmiş butik oteller mimari tasarım, dekorasyon ve kullanılan malzeme yönünden özgünlüğe sahip otellerdir. Butik otellerin sloganı olan “kendini evinde gibi hisset”, bu otellerin özel hizmet ve yüksek kaliteye bağlı olmakla beraber kullanılan mekânların samimi tasarımıyla da ilgilidir. Bu tasarımda aydınlatma ve malzeme etkili faktörlerdir. Mekânda kullanılan malzemenin yüzeyi dokulu ise, bu mekânda aydınlatma malzemenin pürüzlerine göre gerçekleşmelidir. Bir iç mekân öğesinde kullanılan malzemenin yüzeyi parlak ise, bu öğe etrafına oluşan çevre görüntüsü ile algılanır. Eğer iç mekân öğesinde kullanılan malzemenin yüzeyi mat ise üzerinde oluşan aydınlık ile algılanır. Parlak öğeler yüzeylerine düşen ışığın ışıklık karşılıkları varsa onlar tam parlak görünmektedir. Eğer mat öğelerin yüzeylerine düşen ışığın ışıklık karşılığı yok ise bu öğeler tam mat olarak algılanır.

İç mekânda kullanılan malzemenin rengi ve aydınlatan ışığın rengi yakından ilişkilidir ve bu ilişki mekân algısını etkilemektedir. Çeşitli fonksiyonlara ve tasarımlara sahip olan mekânlarda aydınlatma ve malzeme rengi büyük oranlarda değişebilir. Aydınlatma ve malzeme ilişkisi, butik oteller olarak işlevlendirilmiş tarihi yapıların samimiyet ve özellik duygularını yaratan en önemli görsel unsurlardan bazılarıdır. Bu unsurlar butik otellerin sahip olduğu birçok özelliği ön plana çıkarıp butik otelleri müşteriye çekici bir hale getirmektedir.

4.3. TARİHİ YAPILARDA VE KULLANILAN MALZEMELERDE BOZULMALAR

Tarihi yapıların korunması ve bu yapıların tüm yapısal özellikleriyle geleceğe güvenle aktarılması temel bir amaçtır. Fakat bu aktarım gerçekleşirken tarihi varlıklar çeşitli etkilere maruz kalmaktadır. Bunları dış ve bünyesel etkenler olarak ayırmak mümkündür. Yapıda bozulmalara neden olan dış etkenleri doğal afetler, iklimsel nedenler, insan faktörü ile hayvansal ve bitkisel zararlar olarak dörde bölünmektedir. Bünyesel etkenler ise malzemeye bağlı bozulmalar, detay yanlışlıkları ve strüktür tasarım yanlışlıklarıdır.

Bu çalışmada bizim inceleyeceğimiz bozulmalar, tarihi yapıların iç mekânlarında çeşitli etkenlere maruz kalmış malzemelerin bozulmalarıdır. “Bir yapının eser anlamını kazanması, geleceğin kuşaklarına iletimini sağlamak ile mümkündür. Genel olarak tasarımcının ana düşüncelerinden biri yapının mümkün olduğu kadar uzun ömürlü olmasını sağlamaktır. Ancak tasarımın zamana bağlı bu tür dayanımı, malzemeye yakın ilişkilidir ve proje aşamasında bu konun düşünülmesi gerekir” (Eriç, 1982, syf. 6). Tarihi yapılarda sıkça kullanılan malzemeler taş, ahşap ve pişmiş toprak malzemeleri olmuştur. Bunlar tarihi yapının bulunduğu bölgeye, malzemenin kullanım şekline ve yapının ait olduğu döneme göre farklılık göstermektedir. “Aradan binlerce yıl geçtiği halde insanın malzeme kullanımındaki davranışı değişmemiştir. Bugün de insan doğadan kolay elde edebilen malzemeyi kullanır, gereksinimlerini sağlar. Bu tür malzeme azalır, gereksinimlerini karşılayamaz olunca, başka doğal kaynaklar aranır ya da malzeme üretilir” (Eriç ve diğ., syf. 68).

Doğal taş malzemeleri yer kabuğunun meydana getirdiği kayaların çeşitli etkenler altında kalarak başkalaşması sonucunda oluşmuşlardır. Taşın dış çevreden olduğu gibi iç mekânda da geniş kullanımı vardır. Taş malzemelerin bozulma etkenlerini üç gruba ayırmak mümkündür. İlk grup fiziksel etkenler sıcaklık değişimi, suyun buza dönüşümü, hava kirliliği, güneş etkisi ve yangın etkisi olarak kabul edilmektedir. Bu etkenler taşın parçalanmasına sebep olan faktörlerdir. “Fiziksel parçalanmada taşın yapısında herhangi bir değişme olmaz. Sadece mineraller ve taş bünyesi ufak parçalara bölünür. Deniz seviyesinden yüksek olan yerlerde, kuru iklim bölgelerinde bu durum daha fazla görülür” (Aydın, 1987, syf. 19). İkinci grup bitkisel

organizmalar ve hayvanların neden olduğu bozulmalardır. Üçüncü grup ise taşın işlenmesi ve yapım sırasındaki hatalar ile ilgili olarak görülmektedir. Bu grup etkenler sonucunda taş çeşitli bozulmalara uğramaktadır. Bunlar erime, oyulma, çiçeklenme, kabuklanma ve kirlenme gibi bozulmalardır.

Ahşap diğer malzemelerden farklı olarak canlı bir organizmanın ürünüdür. Doğal ahşap malzemelerin ana maddesi ağaçtır ve türlerine göre ikiye ayrılmaktadır, geniş ve iğne yapraklı ağaçlar. Yapıda en çok kullanılan iğne yapraklı ağaç türleri çam ve ladindir. En çok kullanılan geniş yapraklı ağaçlar ise kayın, meşe, ıhlamur, kestane, kavak gürgen, dişbudaktır. Ormanda ağaçlar tomruk halinde çıkarıldıktan sonra çeşitli metodlarla kesilip yapıda kullanılacak kereste haline getirilir. Ahşap kesildikten sonra görmesi gereken ilk işlemlerden biri kurutmadır, bu kurutma doğal ve suni olmakla birlikte ikiye ayrılır. Ahşap malzemelerin “en önemli özellikleri, rutubet karşısında gösterdikleri fazla deformasyonlar ve mukavemet düşmesi ısı ve ses tutuculuk değerlerinin yüksekliği, mikro-organizma etkisi ile bozulmaları, atmosfer ve kimyasal etkilere karşı dayanımları lif yünlerine göre mukavemet değerlerindeki farklılık ve yine lifli dokuları nedeni ile diğer yapı, malzemelerinden çok değişik bir gerilme-deformasyon eğrisine sahip olmaları şeklinde özetlemek mümkündür” (Eriç, 1978, syf. 83).

Pişmiş toprak malzemelerin ana maddesi ince taneli kil olup yoğrulduğu zaman istenilen şekli alabilen plastik bir malzemedir. Yapıda geniş kullanım alanları vardır, tuğla, kiremit, fayans, dekorlu seramik, çanak, çömlek, gre karolar, künk, sıhhi tesisat elemanları, elektrik izolatörleri, özel üretim vs. Pişmiş toprak malzemelerin en iyi özelliklerinden biri pişirme derecesine bağlı olarak sert ve geçirimsizlik özelliklerine sahip olmalarıdır. Pişmiş toprağın diğer önemli bir özelliği donma tehlikesine dayanıklılığıdır. “Genellikle toprak malzemeler dış kimyasal ve mikro-organizma etkilerine karşı son derece dayanıklıdırlar. Topraktan veya harç bünyesindeki kireçten, kondansasyon veya kapiller su emme yolu ile tuğlaya geçen bazı tuzların erimeleri ve yüzeyde tortulaşmaları sonucunda meydana gelen çiçeklenmeler NaSO_4 , KNO_2 , CaCO_3 , $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ kökenlidir” (Eriç, 1978, syf. 70). Çiçeklenme tuğlanın bünyesini tahrip ettiğinde mukavemetin düşmesine sebep olur. Pişmiş toprak malzemenin mukavemeti çok yüksek değerlere ulaşabilmektedir.

4.4.YAPAY AYDINLATMA VE MALZEME YÜZEY İLİŞKİSİ

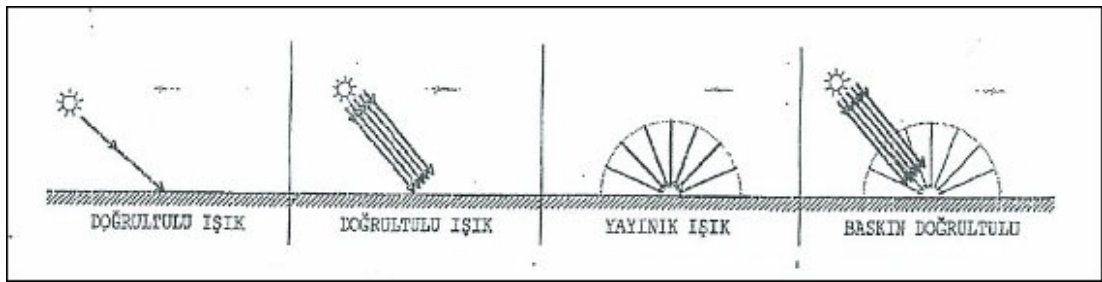
İnsanın dış çevreyle ilişkisi görsel algı sayesinde kurulmaktadır. Görsel algının gerçekleşebilmesi için aydınlatma, çevreye ve nesnelere ışık uygulayarak onları görünür kılmalıdır. Görsel algının sağlıklı olması için aydınlatılan mekânın görsel konforunun öneminin dışında aydınlatmanın temel özellikleri olan nicelik ve nitelik bu konuda önemli rol oynamaktadır.

İç mekânda aydınlatmanın sağlanması için mekânın açıklıklarından doğal aydınlatma, yeterli olmadığı birçok zaman da lambalar ve aygıtlarla yapay aydınlatma kullanılmaktadır. Bir ortamda kullanılan aydınlığın ve onun çeşitli şekillerde algılanması ortamdaki malzemelerin yüzeyleriyle yakından alakalıdır. Bu ilişki yüzey-ışık ilişkisi olarak ele alınmaktadır ve yansıyan ışığın nicelik ve nitelik özelliklerini belirlediği gibi değişen yüzey özelliklerini de kapsamaktadır.

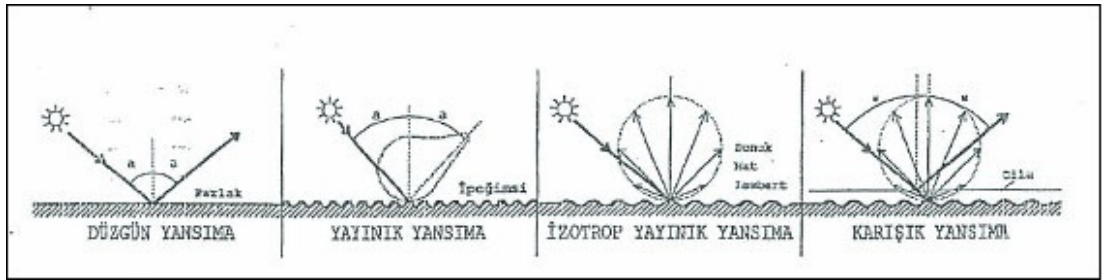
Bir yüzeye düşen ışık, bu yüzeyden yansır. Açık yüzeyler ışığı çok, koyu renkli yüzeyler ise az yansır. Işığın niceliği, azlığı veya çokluğu, insanın ışığın yansımaları az ya da çok algılaması ve gözden görülmesine bağlıdır. Bu durum aynı zamanda ışığın yüzeyden yansımalarıyla yakından ilişkilidir ve bu durum yansıtma çarpanıyla nitelendirilir. Yansıtma çarpanı: “verilmiş koşullarda, yansımış erkesel ya da ışıksal akının, gelen akıya oranı gösteren çarpan” (Sirel, 1997, syf. 164) olarak tanımlanmaktadır.

Görsel algının sağlıklı oluşması ve görsel konforun sağlanması için kullanım alanı içinde olan yüzeylerdeki gerçekleşen eylemin aydınlatma niceliği için büyük önem taşımaktadır. “Kapalı bir mekânda, iç yüzeylerin açık ya da koyu olması, hem hacimdeki eylem için gerekli aydınlık düzeyini sağlamak amacıyla kurulacak yapay aydınlatma düzeninin ilk yatırım giderlerini hem de düzenin aydınlatma enerjisi tüketimi, yani kullanım giderlerini etkiler” (Ünver, 1999, syf. 3). Bir iç mekân ortamında siyah yüzeyler çoğaldıkça mekân koyulaşacaktır, algılan yüzeyler azalır algılama eylemi zorlaşacaktır. Bu nedenle mekânda görsel konforun sağlanması için daha fazla aydınlatma aygıtına ihtiyaç duyulacaktır. Hacimdeki yüzeylerin açıklığı ve koyuluğu, mekânda aydınlatma niteliği ile bağlantılı olan gölge niteliğini de etkileyerek gölge çeşitliliğine yol açacaktır.

“Bir yüzeyin doku-pürüzlülük özelliği, aydınlatan ışığın hangi doğrultuya ne oranda yansıtacağı, yani o yüzeyin ışık yansıtma biçiminin belirleyicisidir. İnsanlar, yüzeyin yansıttığı ışığın biçimine bağlı olarak, yüzeylerin dokusal özelliği konusunda bilgilenir ve parlak, mat, ipeğimsi vb. ayrımları yaparlar. Yüzeyin pürüzleri, gelen ışığın dalga boyundan küçük ise yüzey parlak, büyük ise mat olarak algılanır” (Ünver, 1999, syf. 4). Bir yüzeyin ışık yansıtma biçimi kullanılan malzemenin yüzey dokusunun matlığına veya parlaklığına bağlıdır (Şekil 4.1. ve 4.2). Bir yüzeye düşen ışık bir veya birkaç doğrultudan gelerek ikiye, üçer veya çeşitli doğrultulara doğru yayınık yansıma yapabilmektedir.

Şekil 4.1. Işığın doğrultusal yapısı

Şekil 4.2. Yüzey dokusu-yansıtma biçimleri

İnsanlar iç mekânda kullanılan malzemelerin yüzeylerindeki rengi de algılamaktadır. Bu renk yansıyan ışığın rengine göre belirlenmektedir. Hasol (2008, syf. 390)’a göre: “renk şöyle tanımlanmıştır ışığın eşya yüzüne çarpmasıyla yansıyan ışınların niteliğine göre gözümüzde oluşan duyumlardan her biri”. Tüm dalga boylarında yansıtma çarpanı aynı olan yüzeyler türsüz (renksiz, gri), farklı olan ise türlü (renkli) yüzeyler olarak adlandırılmaktadır. Türsüz veya türlü yüzey renkleri farklı koyuluklara sahip olabilmektedirler. Bu açıklık veya koyuluk rengin değer bileşeni tanımlamaktadır. Türsüzlüğe yakınlık veya uzaklık rengin doymuşluğuyla tanımlanmaktadır. Gözün rengi algılamasında en önemli unsurlardan bazıları ışık ve yüzey özellikleridir.

Kapalı hacimlerde bir başka önemli konu, yüzeylerin birbirini görmesi sonucunda yüzey renklerini etkileyen iki temel durum vardır, dolaysız ve yansımış aydınlık. İç mekânlarda kullanılan ışığın temel özellikleri ve aydınlanan yüzeylerin arasındaki mesafeye bağlı olarak iç yüzeylerde dolaysız ışıktan oluşan aydınlığın niceliği çok özel durumlar dışında değişmez ve tekdüze yayılmaz. Yüzeyler öz renklerinde görülebilmesi için dolaysız ışık türsüz olmalıdır, türlü olduğu durumlarda ise yüzeyler öz renginden farklı bir renkte görünmektedirler. İç mekânda dolaysız aydınlığa göre yansımış ışığın oluşturduğu aydınlık niceliği açısından çok özel durumlar dışında iç yüzeylerde tekdüze yayılır. Bu durumdan yola çıkarak yansımış ışık renklerin algılamasında değerini etkilemez.

Görme organı bir iç mekânı algılamakta mekândaki öğeleri yüzeyleriyle birlikte algılar. Yüzeylerin çeşitli biçimlerle ve özelliklerle birlikte algılanabilmesi için temel etken aydınlatmadır. Bir mekânda aydınlatma uygulanırken dikkat edilmesi gereken görsel etki ve konforu sağlayan malzemenin yüzey özellikleri önemli unsurlardır. Bu nedenle malzemenin yüzey özellikleri olan, dokusal yapı ve renk, aydınlatma özellikleri ile dikkatli ve bilinçli ilişkiler kurmalıdır.

İç mekân tasarımının içerisinde aydınlatma tasarımının da büyük önemi vardır. Bir mekân tasarlanırken gerekli ihtiyaçlar da düşünülmelidir, mekânın işlevi doğru tamamlanmalıdır. İhtiyaçları karşılayabilecek durumda malzeme türü belirlenirken düşünülmeli gereken başka önemli bir faktör aydınlatmadır. Aydınlatma her mekânda istenen görsel etkiyi yaratabilir. Önemli olan başka bir nokta, iç mekân tasarımı belirlenirken malzemeyi ve aydınlatmayı birbirine yabancı kılmamaktır. Kullanılacak malzemeye göre uygun aydınlatma veya kullanılmak istenen aydınlatmaya göre uygun malzeme türü seçilmelidir. Eğer bu sağlanmaz ise iyi görme koşulları oluşmaz, yansıma ve kamaşma oluşur. Malzemenin rengi aydınlatma açısından önemli olduğu gibi estetik bir görünüm sağlanması için de dikkat edilmesi gereken bir unsurdur. Malzemenin rengi gibi bir o kadar önemli özellikler, malzemenin yapısal dokusu, açıklığı-koyuluğu ve yansıtma çarpanlarıdır.

Yansıtma çarpanı malzeme ve aydınlatma ilişkisinde yer alan bir başka unsurdur. Yansıtma çarpanı iç mekânda kullanılan malzemenin dokusuna ve rengine göre değişmektedir. Bir iç mekânda malzeme yüzeyine düşen ışık yansır, yutulur ve kullanılan malzemedan geçer. Bu üç eylem sonucunda mekânı algılamak mümkündür. Eğer ışık yansıyor ise nesnelere algılanır, fakat görme koşulları olumsuz

etkilenmemesi için yansıma oranına dikkat edilmelidir. Eğer ışığın tamamı yutulursa ışık kaybı yaşanır ve algılama zorlaşır. Geçirgenlik ise hem ışık kaybı, hem erişilmek istenilen bir sonuç olarak algılanabilir. Malzemelerin yansıtma çarpanları iç mekânda arzu edilen görsel etkiyi yaratmakta önemli oldukları gibi gerçekleşen eylemleri ve insanların verimliliklerini de etkilemektedir. Doğru malzeme seçeneği ve doğru yapay aydınlatma uygulaması çağdaş mimari tasarımlarda ayrı bir tasarım konusu oluşturmaktadır. Bir mekânın algılanması ışığın malzeme yüzeyinden yansıtılması, yutulması ve geçirmesi sonucunda gerçekleşir. Bu eylemlerin büyüklük oranı malzemenin özellikleriyle ilişkilidir.

“Işık, iki ortam ayıran bir yüzeye rastladığı zaman, bu yüzeyin fizik özelliklerine göre, yansır, yutulur, ya da öte yana geçer. Bu üç olayın, çoğu zaman, üçü ya ikisi birden olur. Yansıma ve geçme olayları, ortamları ayıran yüzeyin fizik özellikleri ile ilgili olarak ya düzgün, yani belirli açılar altında ya da dağınık olur. Pencere camı, temiz su, ayna gibi saydam maddeler ve parlak yüzeyler düzgün yansıtma ve geçirme özelliklerinden ötürü böyle görünürler. Mat kâğıt, kireç badana, kuru toprak, opal cam, aydınlatma kâğıdı gibi mat yüzey ve yarı saydam maddeler de dağınık yansıma ve dağınık geçirme özelliklerinden ötürü böyle görünürler” (Sirel, 1965, syf. 14).

Parlak ve mat yüzeyler ışığın doğru bir şekilde mekânda yayılmasında farklılık gösterirler. Parlak nesnelere yüzeylerinde oluşan yansımayla birlikte algılanırlar. Mat yüzeyler ışık dağıtıcı yüzey olarak kullanılabilir.

“Saydam gereçler, kırılma kanununa uyup düzgün geçirme yaparlar. Saydam camlar ve pleksiglaslarda olduğu gibi. Fakat bu gereçlerde % 100 değildir. Gelen ışığın bir kısmı yansır ve yutulur. Yutulmada gereçlerin kalınlığı rol oynar. Kalınlık arttıkça yutma çarpanı da artar. Bir kısım gereçler karışık geçirme özelliği gösterirler. Bunlar yarı saydam gereçler olarak tanımlanır. Buzlu, opal camlar, pleksiglaslar, ipekli kumaşlar vb. Saydamsız gereçler ise ışığı geçirmeyen fakat çeşitli yansıtma ve yutma özellikleri gösteren gereçlerdir” (Şerefhanoğlu, 1972, syf. 28).

Malzemenin renk faktörünün de değişik yansıtma çarpanları vardır, bu mekânın sağlıklı algılanmasını etkilemektedir. Açık renkli yüzeylerin yansıtma çarpanı ve aydınlatma niteliği daha yüksektir. Eğer mekânda bir yüzey açık renkli ise olduğundan daha büyük algılanır. Aydınlatma açısından ise yararlı bir aydınlık oluşur. Eğer yüzey koyu renkli ise aydınlanan alan olduğundan daha küçük görülür (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Yansıtma çarpanları: % olarak

Yansıtma Çarpanları	%
çıplak tuğla duvar yüzeyi (eski – yeni)	5 - 30
beyaz kireç badana (kirli - temiz)	60 - 80
beyaz yağlı boya	75 - 80
sarı kumaş perdeler	30 - 45
kırmızı kumaş perdeler	10 - 20
mavi kumaş perdeler	10 - 20
siyah kadife	0,5 - 1
beyaz kağıt	60 - 80
beyaz emay	60 - 70
beyaz fayans	70
beyaz mermer	70 - 80
su mermeri	45 - 70
cilalı meşe	30 - 40
cilalı dişbudak	55 - 60
renksiz saydam cam (3 mm)	7
renksiz saydam cam (4 mm)	8
beyaz buzlu cam (3 mm)	15
beyaz buzlu opalin cam (2 - 3 mm)	30 - 52
yoğun beyaz opal cam (1,3 - 4 mm)	52 - 74
renkli opalin	57 - 69
ayna	90
parlak gümüş	88 - 93
parlak nikel	53 - 63
mat nikel	48 - 52
parlak alüminyum	65 - 75
mat alüminyum	55 - 60
kuru toprak	8 - 20
çim alanlar	5 - 10
kar	70 - 85
beyaz	80
siyah	4
gri (koyu - orta – açık)	20 -35 - 60
sarı (koyu - orta – açık)	30 – 50 - 70
bej (koyu - orta – açık)	30 – 45 - 65
kırmızı (koyu - orta – açık)	10 – 20 - 35
kahverengi (koyu - orta – açık)	88 -25 – 50
yeşil (koyu - orta – açık)	12 - 30 – 60
mavi (koyu - orta – açık)	5 - 20 - 50

Yüzeylerin dokuları algılanması için en önemli nitelendirici faktör ışıktır. Dokular bir yüzeyin üç boyutlu yapısına sahip olduklarını gösterirler. Genellikle doku sayesinde bir yüzeyin pürüzlü olup olmamasını anlarız. “Düz ve parlak yüzeyler, ışığı aynı parlaklıkta, keskin odak noktalarıyla dikkatimizi çekerler. Mat veya orta derece pürüzlü yapıya sahip yüzeyler, ışığı emer ve dağınık bir biçimde yansıtırlar, bu nedenle aynı renkte, fakat daha düz bir yüzeye göre daha az parlaktırlar. Çok pürüzlü yüzeyler, doğrudan ışık kaynağıyla aydınlatıldıklarında, açıklı-koyulu, gölgeli desenler oluşturur” (Ching, 2006, syf. 122) . Doğru yapay aydınlatma biçimi mekânın işlevine ve malzemenin kullanım yerine göre değişir (Çizelge 4.2. ve Çizelge 4.3)

Çizelge 4.2. Yutma çarpanları: % olarak

Yutma Çarpanları	%
beyaz kağıt	10
su mermeri (8 – 10 mm)	15 – 30
beyaz ipek kumaş	1 – 6
renksiz saydam cam (3 mm)	3
renksiz saydam cam (4 mm)	4
yoğun beyaz opal cam (1,3 – 4 mm)	6 – 20
beyaz opalin cam (2 – 3 mm)	5 – 10
renkli opalin cam (2 – 3 mm)	20 – 35

Çizelge 4.3. Geçirme çarpanları: % olarak

Geçirme Çarpanları	%
beyaz kağıt	10 – 20
su mermeri (8- 16)	36 - 17
renksiz saydam cam (3 – 4 mm)	91 - 90
beyaz buzlu cam (2 – 3 mm)	85 - 75
yoğun beyaz opal cam (1,3- 4 mm)	10 - 38
beyaz opalin cam (2 – 3 mm)	66 - 36
açık renkli opalin cam (2 – 3 mm)	10 - 20
koyu renkli opalin cam	1 - 9
beyaz ipek kumaş	60 - 70
renkli ipek kumaş	15 - 55
çift kat ipek kumaş abajur	5 - 35

5. BUTİK OTELLERDE YAPAY AYDINLATMA VE YAPAY AYDINLATMANIN İÇ YÜZEY KAPLAMA MALZEMELERİNE ETKİLERİNİN ÖRNEKLER ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Butik otel işlevi kazandırılmış tarihi yapılarda yapay aydınlatmanın iç yüzey kaplama malzemelerine etkileri bu bölümde örnekler üzerinden incelenmiştir. Seçilen örnekler üzerinden yorumlar yapılmadan önce önceki bölümlerde konuyla ilgili açıklamalar ve tanımlar yapılmıştır. Bu bölümde seçilen tarihi yapıların butik otel işlevi kazanmasından önceki işlevi ve tarihçesi belirtilmiştir. Araştırmada seçilen örneklerin ilk işlevlerinin birbirinden farklı olmasına önem verilmiştir. Bu seçim işlevlendirme sürecinde izlenen yolu, yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzeme çeşitliliği yönünden faydalı bilgi olarak görülmüştür. Butik otellerin iç mekânlarında kullanılan yapay aydınlatmanın iç yüzey kaplama malzemelerin özellikleri ve aralarında oluşan ilişkiler tespit edilip fotoğraflar üzerinden incelenmiştir.

Butik otellerin incelenmesi belirli konular üzerinden yapılmıştır;

- İlk işlevi
- Yapının tarihçesi
- Günümüzdeki işlevi
- Yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzemeleri arasında ilişki
- Mekân hakkında çıkarılan genel sonuç

5.1. A'JIA HOTEL

- *İlk işlevi*: Konut
- *Yapının tarihçesi*

Günümüzde A'jia Hotel İstanbul Boğaziçi'nin Kanlıca semtinin Çubuklu Caddesi'nde bulunan en ilgi çeken butik otellerden biridir. Bu tarihi yapı Rasim Paşa

Yalısı olarak bilinmektedir. Yapının hangi döneme ait olduğunu ve hangi mimari etkileri taşıdığını anlamak için Ahmet Rasim Paşa'nın kim olduğunu bilmemiz gereklidir.

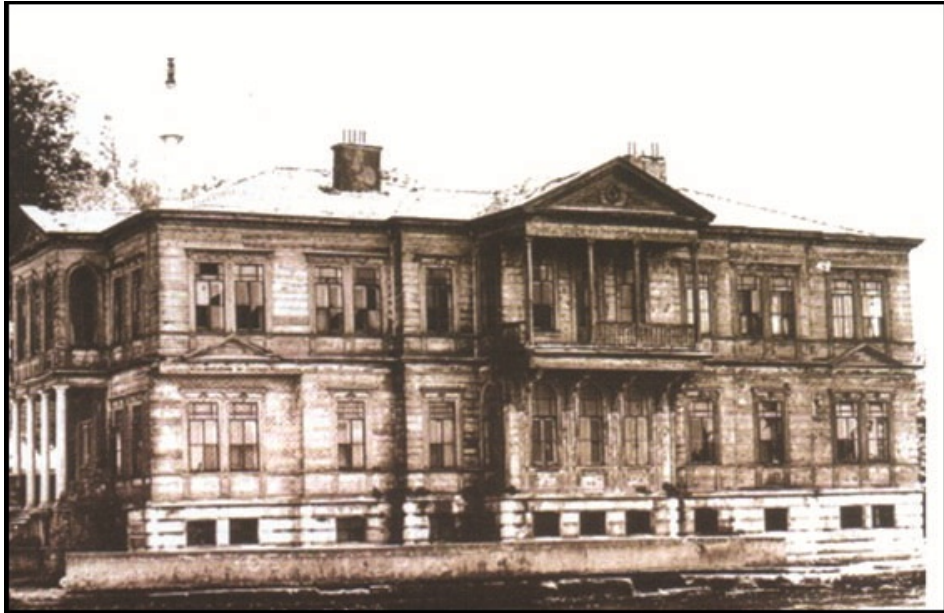
“Ahmet Rasim Paşa (1826-1897) Abdulaziz ve Abdülhamid'in saltanat yıllarında yaşamış olup Yanya, Tuna, Trabzon, Aydın Valiliklerinde hizmette bulunmuştur. 1878'de İstanbul şehremini (belediye başkanı, emniyet müdürü) olarak atanmış, daha sonra Bursa Valiliği yapmıştır. Son olarak Trablusgarp (Libya) Valiliğine gönderilmiş. 13 yıl sonra bu görev de kaldıktan sonra 1897 yılında vefat etmiştir” (A'jia hotel, 2013).

“Rasim Paşa Yalısı, küçük akıntı hizasında, üç katlı ahşap büyük bir yalı iken, 1897 yılında tamamen yanmış, ertesi sene ancak yarısı kadar olan-bugüne kadar gelenenisi inşa edilmiştir. 1917 Yalı, Şehir Meclisi kararıyla Şükrü Naili Paşa'ya hediye edilmişse de kabul etmemiş; bunun üzerine Vilayet Özel İdaresi'ne devredilmiş ve ilkokul olarak kullanılmaya başlamıştır. Fakat yalı fazla harap durumuna girdiğinden 1974 yılında boşaltılmıştır (Şekil 5.1, 5.2. ve 5.3.).

Deniz rıhtımı yoldan 4 metre kadar aşağıda. Rıhtımda I. Jeolojik devir blok taşları, demir kentlerle birbirine tutturulmuştur. 1.5 metre yüksekliğinde, dalgakıran duvarı harap vaziyettedir. Yalının hamamı ve mutfığı sol sırta iken yiktirilmiştir.

Tamamen Batı etkisinde, Balyan ailesi tarafından gerçekleştirildiği sanılan bu yalı 1975de ilkokul olmuş, 1970 sonrasında da terk edilmiştir” (Erdenen, 2006, syf. 70).

Bu tarihi yapı uzun bir süre işlevsiz kaldıktan sonra 2002 yılında restorasyon edilmiş ve 2004 yılından itibaren yeniden işlevlendirilmiş tarihi bir yapı olarak hizmete sunulmuştur.

Şekil 5.1. A'jia Hotelin eski işlevine ait görünüş

Şekil 5.2. ve 5.3. A'jia Hotelin eski işlevine ait görünüşlerden detaylar

- Günümüzdeki işlevi

Tasarımcı: Mimar Reşit Soley.

Günümüzde tarihi yapı yeniden işlevlendirilerek, 2004 yılından itibaren bir butik otel ve restoran olarak misafirlerine kapılarını açmıştır (Şekil 5.4).

Şekil 5.4. A'jia Hotelin yeni işlevine ait görünüş

- Yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzemeleri arasında ilişki

Yapay aydınlatmanın ve iç yüzey kaplama malzeme özellikleri ve bu ikisi arasındaki ilişkiyi anlayabilmemiz için yapının genel özelliklerinden başlamamız gerekmektedir.

Bu yapıda, Boğaziçi yalı mimarisine tamamen yabancı düşen bir stil ile karşılaşmaktayız. “Avrupa’da uzun sürmemiş olan Ampir stili modasının Türk

mimarisi üzerine bir özeni olarak taklit edilmiştir, geç olarak. Bu nedenle Balyan ailesi kalfalarından birisi tarafından yapılmış olabilir. Burada uygulanan stil ne tam bir Avrupa Ampiri, ne de Türk Ampiridir. Bizim Türk Ampiri dediğimiz bir çeşit, Avrupa stilinden farklı karakterdedir. Yalın koru (şimdi cadde) yönündeki fasadı sade ve basittir. Buna mukabil kıyı fasadları daha esastır. Çağın mimari anlayışına uygun biçimde: Portikli çıkıntılar, frontonlu çatı kalkanları, yuvarlak kemeri fronton başlı ve kornişli dikey ikiz pencereler ve değişik kayıtlı pencere kanatları ve çatı kornişi silmeleri ile bezemeli konsollar; akantlı başlıklar, v.s. Greko-Romen eğimli ve tavan dekorları Türk mimarisine yabancı düşen stil farklılıklarıdır” (Erdem, 2006, syf. 71).

Yapının restorasyonunda tarihi dış görünüşüne ve taşıdığı tüm özelliklere sadık kalınmıştır. Bununla ilgili yenileme ve sağlamlaştırma çalışmaları yapılmıştır. Yapının tarihi kimliği korunarak ihtişamlı ve göz çekici bir mimari görüntüye ulaşılmıştır. Bu görüntü butik otel kimliğine uyan bir nitelikte ve yüksek gelirli müşterilere hitap edecek durumdadır.

Görkemli yapının iç mekânları tarihi kimlikle eşdeğer buna karşın farklı duruşa ve karaktere sahip mekânlardır. İç mekânlar çağdaş görünümü olan yalın, sade ama bir o kadar şık tasarımlı mekânlardır. Yapı tarihi dış görünümüne rağmen, çağdaş yaşam tarzının ihtiyaçlarına cevap verebilecek butik otel işlevini ve modern iç mekân tasarımı ile kazanmıştır.

Yapının iç mekânlarında kullanılan, tek bir rengin açıktan koyuya doğru değişen tonlarıdır. Bu durum, iç mekânların birbiriyle olan bağlantılarını ve algı gücünü kuvvetlendirmektedir. Lobide ana iç mekân öğelerinde açık renkli malzemelerin tonları birbirine çok yakın olması tercih edilmiştir. Çok fazla penceresi olmayan lobi mekânında gündüz doğal aydınlatmadan yararlanarak, iç mekân öğelerin renklerini görebiliriz. Lobinin oldukça az mobilyası olduğu göz önünde bulundurulursa ferah, geniş ve yalın görüntüye ulaştığı söylenebilmektedir. Kullanılan malzemeler doğal kaynaklıdır ve çağdaş görüntü yaratmaktadır. Zemin döşemesinde açık renkli granit ve duvarlarda bu renge uyacak açık tonlar mekânda homojen doğal aydınlatma oluşmasına sebep olmuştur. Yapı iç mekânında bulunan tüm malzemeler günümüzde sıkça kullanılan ve tarihi yapıya ait olmayan malzemelerdir.

Şekil 5.5. A'jia Hotelin lobisinden görünüş

Lobiden odalara geçerken, tasarımda çok büyük bir değişiklik yaşanmamıştır. Fotoğraflanan ve incelenen Delux Suit minimalist bir tavırla tasarlanmıştır. Bu mekânda çok fazla mobilya bulunmamaktadır (Şekil 5.5). Yapının tüm iç mekânlarında olduğu gibi bu odada kullanılan malzemeler yapının işlevlendirmesi sonrasında seçilen malzemelerdendir. Butik otelin tüm odalarında tasarımlar birbirinden farklı olmak üzere, minimalist yaklaşım tercih edilmiştir. Delux Suite kullanılan malzeme döşemesi ahşap parkedir ve yer yer kullanımından kaynaklan bazı aşınmalar gözlemlenmiştir. Suitin duvarlarında ve tavanında lobide olduğu gibi açık renk kullanılmıştır. Bu mekânda pencerelerin sayısından ve büyüklüğünden dolayı gündüz tamamen doğal aydınlatmadan yararlanılmıştır (Şekil 5.6. ve 5.7). Mekânı algılamak oldukça kolaydır. Duvarlarda ve tavanda kullanılan açık renk ve ahşap döşemeden dolayı delux suit yalın ve doğal görünümlü bir mekân olmuştur. Tavanda pencerelerin önüne ve mekânın sınırlarını çizecek şekilde spotlar tercih edilmiştir. Eksik görüldüğü yerler bölgesel olarak masa veya gece lambalarıyla desteklenmiştir (Şekil 5.8. ve 5.9). Tüm mekânın aydınlatması iki şekilde sağlanarak ışığın eksik ya da fazla olduğu yerler misafirlerin tercihinine ve iyi görme koşulların gerektireceği düzeyde bırakılmıştır. Gerek malzemeyle, gerek yapay aydınlatmayla minimum gereçlerle delux suite butik otelin özelliğini hissettiren konforlu ve şık bir ortam yaratılmıştır.

Şekil 5.6. ve 5.7. Delux suite doğal aydınlatma

Şekil 5.8. ve 5.9. Delux Suite yapay aydınlatma kaynakları

A'jia hotelin restoranında yapılan gözlemlerden sonra tespit edilmiştir ki lobide ve delux suite tercih edilen duvar ve tavan rengin tonu burada toprak renginde kullanılmıştır. Zeminde yürüme ve masaların olduğu alan döşeme farkıyla ayrılmıştır. Yürüme alanında lobide olduğu gibi granit kullanılmıştır, masaların olduğu kısımda ve servis alanında ise delux suite tercih edilen ahşap parke döşemesi kullanılmıştır. Böylece genel kullanım alanlardan özel alana geçiş yapılmıştır ve fonksiyon farklılığı gösterilmiştir. Ahşap parkede yine yer yer kullanıma bağlı çizilmeler tespit edilmiştir. Yemek yeme alanı boyunca spotlarla desteklenmiş sarkıt avizeler kullanılmıştır (Şekil 5.10). Böylece işleve uyumlu yapay aydınlatma kullanılmıştır. Yemek yeme alanı aydınlık tutularak, gerçekleşecek fonksiyonun algı açısından kolaylığı sağlanmıştır. Sarkıt avize kullanılarak yemek yeme alanı vurgulanmıştır ve genel aydınlatmadan farklı tutulmuştur. Yapay aydınlatma ve malzeme açısından farklılık sağlanarak yemek yeme alanı diğer alanlardan ayrılmıştır ve daha özel olarak belirtilmiştir. Bar alanında LED'ler kullanılarak

fonksiyon farklılığı bir kez daha vurgulanmıştır (Şekil 5.11). Yapay aydınlatma ve mekânda kullanılan iç yüzey kaplama malzemeler arasında olumsuz etki oluşmamıştır. İç yüzey kaplama malzeme seçimin ve aydınlatma aygıtlarında tercih edilen malzeme yansımaya sebep olmamıştır. Mekân iyi görme koşullarına uygun ve sağlıklı bir şekilde tasarlanmıştır.

Şekil 5.10. Yemek yeme alanının aydınlatılması

Şekil 5.11. ve 5.12. Bar alanında yapay aydınlatma kaynakları

- Mekân hakkında çıkarılan genel sonuç

A'jia hotelde yapılan gözlemlerden sonra yapının tarihi kimliği dış görünüş olarak korunmuştur ve iç mekânlarda butik otel işlevine uygun bir şekilde çağdaş tasarımlar yapılmıştır. Yapının geneli restorasyon çalışmaları ve yeni işlevlendirme sürecinden sonra sağlıklı bir duruma ulaşmıştır. Dış görünüşte yapı görkemli bir şekilde

Boğaziçi'nin sahilini süslemektedir. İç mekânlar ise oldukça yalın, sade ve şıktır. Butik otelin özellik hissi, kullanılan yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzeme seçiminden dolayı daha lobiden itibaren hissedilmektedir. İç mekân alanlarında fonksiyon farklılığı belirtilmiştir ve kullanılan yapay aydınlatma ve malzeme farkıyla gözle görünür bir şekilde ayrılmıştır. Bu ayırımı, genel mekân tasarım bütünlüğünü bozmayacak şekilde planlanmıştır. Gözlem yapılan mekânlarda yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzemeleri arasında olumsuz etkiler oluşmamıştır ve iyi görme koşullarına uygun bir şekilde kullanılmıştır. İç mekânlarda doğal kaynaklı malzemeler tercih edilmiştir ve büyük bozulmalar yaşanmamıştır. Yapay aydınlatma kullanımında fonksiyon farklılığına önem verilmiş ve kullanılan aydınlatma, kaynaklarından kaynaklanan yansımalar tespit edilmemiştir. Yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzeme seçimi tarihi yapının yapısal ve mekân özelliklerine uygun şekilde planlanmıştır. A'jia hotel verimli bir şekilde işlevlendirilmiş tarihi bir yapı olarak Boğaziçi sahilinin en tercih edilen butik otelleri arasında varlığını sürdürmektedir.

5.2. SUMAHAN ON THE WATER

- İlk işlevi: Fabrika
- Yapının tarihçesi

Sumahan on The Water Üsküdar ilçesine bağlı olan Çengelköy semtinin Çubuklu Caddesi'nde bulunmaktadır.

Bu yapı hali Sultan Mahmut II döneminden itibaren Osmanlı için inşa edilmiş bir fabrika kompleksidir. Fabrikanın genel yapı malzemesi olarak yerli taş kullanılmıştır. Fabrikanın üretim ürünü ise suma, ispiro olmuştur. 1839'da Sultan Mahmut II' nin ölümünden sonra ise sahil fabrikasını eşi ve I. Abdülmecit ve Abdülaziz annesi olan Bezm-i Alem Valide Sultan devir almıştır. Bezm-i Alem Valide Sultanın vefatından sonra ise bu yapının mülkiyeti belirsiz ve oldukça karmaşık olarak birçok el değiştirmiştir. 1930'da fabrika son kez el değiştirerek Tevfik Cenani tarafında satın alınmıştır. Tevfik Cenani 1887 Burgaz doğumlu ve o zaman Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırlarında bulunan Bulgaristan'dan gelen bir sanayicidir. Bu geliş muhtemelen 1912'de Rus ordusundan kaçan binlerce diğer Müslümanla gerçekleşmiştir. 1925'ten itibaren fabrika içki üretimine devam etmiştir. 1949 yılında

Tevfik Cenani'nin ölümünden sonra ailesi briket üretimini de ele almıştır. 1958 yılında Tevfik Cenani'nin eşi Nadire'nin vefatından sonra ise ahşap köşkün kapıları Cenani Ailesi için kapatılmıştır. Tarihi fabrikanın durumu kötüleşip harabe haline gelmiştir. Bu durum 1971'de Cenani Ailesi'nin fabrikayı tekrar açma kararı ile değişmiştir. Cenani'nin torunu olan Tayyibe Nedret, Minnesota Üniversitesi'nde tez konusuyla ilgili tekrar fabrikayı ziyaret etmiştir. Tarihi fabrikanın oldukça kötü olan görsel ve yapısal durumu, Nedret Hanım tarafından tespit edilmiştir. Yıllar sonra mimar Nedret Hanım ve eşi mimar Mark Butler bu rüyayı gerçek projeye dönüştürmek için İstanbul'a dönmüştür. Yapı görsel, yapısal ve işlevsel özelliklerin birçoğunu kaybetmesine rağmen eşsiz sahil konumu, taş duvarları, kemerli pencereli ve ince bacalarıyla tarihi kimliğine ait çekiciliğini hala yansıtan bir durumdadır. Yapının yeniden işlevlendirme sürecindeki tasarımı Nedret ve Mark Butler'a, iç mekân tasarımları ise kızları iç mimar Yaşa'ya ait olmak üzere tarihi fabrika verimli fonksiyonu olan bir yapıya dönüştürülmüştür.

- Günümüzdeki işlevi

Tasarımcı: Mimar Nedret Butler, Mimar Mark Butler ve İç Mimar Yaşa Butler.

Günümüzde tarihi yapı yeniden işlevlendirilerek butik otel ve restoran olarak hizmet vermektedir.

- Yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzemeleri arasında ilişki

Yapay aydınlatma ve iç yüzey malzemelerin özellikleri aralarında oluşan ilişki türlerini doğru şekilde tespit edebilmemiz için izleyeceğimiz yol yapının genel özelliklerinden başlamalıdır.

Yeniden işlevlendirme sürecinde yapının harap olmuş bölümleri tekrar onararak hayata döndürülürken yapıya restoran işlevi de eklenmiştir. Tarihi yapı yoldan bakıldığında tek katlı, Boğaz'dan ise üç katlı görülmektedir (Şekil 5.13. ve 5.14).

Şekil.5.13. ve 5. 14. Sumahan on The Water'ın görünüşleri

Yapının onarım ve işlev kazandırma sürecinde doğal taş duvarlar sağlamlaştırılmıştır. Ana gövde beton temelden oluşacak şekilde, çeliklerle sert kayalara bağlanmıştır. Butik otelin hizmet mekânları deniz seviyesinin altında kaldıklarından dolayı, su geçirmezlik yönünden ve depreme karşı dayanıklılık çalışmaları yapılmıştır. Öncelikle amaç tarihi yapının strüktürünü korumak ve yapıda yeni bulunmuş tarihi izleri, tüm yapıda sürdürmek olmuştur.

Yapının dış görünüşü tarihi kimliğine uygun olarak düşünülmüştür. İç mekânlar çağdaş bir görünüm kazanırken yapının dış tasarımına yabancı kalınmamışlardır. Yapının lobisinde olukça çağdaş bir atmosfer oluşurken tarihi izler gölgede kalmayıp ön plana çıkarılmıştır. Lobiyi ana iç mekân öğeleri, döşeme, duvarlar ve tavan yönünden incelediğimiz zaman, bunun kanıtına ulaşmaktayız. Daha ilk girildiğinde resepsiyonun doğal taş duvarı ve üzerinde bulunan tasarımı fark etmemek mümkün değildir. Bu tasarımda gizli bir aydınlatma kullanılmıştır ve ışığın müşterilerin ve çalışanların gözüne gelmemesi amaçlanmıştır. Doğal taş duvar yapının tarihi

kimliğini ustaca yansıtmaktadır (Şekil 5.15 ve 5.16). Yer yer duvarlarda doğal taş belirlerken, yer yer ise duvarlarda ve tavanında olduğu gibi açık tonlar kullanılması sonucunda mekân oldukça ferah ve aydınlık görülmüştür. Doğal taş kullanılan duvarlarda taşın dokusunu ve rengini gösteren aydınlatma aygıtları seçilmiştir. Bunun sonucu olarak misafirlere taşın doğallığı, yapının tarihi kimliği ve butik otellere has olan samimiyet hissi sunulmuştur. Lobinin zeminde genel amaçlı fonksiyonu olan alanlarında Diyarbakır bazalt taşı kullanılarak zeminin aşınma ve olumsuz etkilere karşı dayanıklılığı sağlanmıştır. Oturma ve bekleme fonksiyonu olan alanda ise ahşap parke ve halı kullanılarak daha samimi ve sıcak görüntüye ulaşılmıştır. Bu görüntüyü güçlendiren çağdaş bir şömine olmuştur. Bununla butik otellere özel evinde hissettirmek duygusu amaçlanmıştır (Şekil 5.17 ve 5.18). Zeminde ve diğer mekân öğelerinde bozulmalar tespit edilmemiştir. Lobinin tavanında volta sistemi döşeme şekli kullanılmıştır. Lobinin genelinde aydınlatma için spot ve projektörler seçilmiştir. Gündüz kemerli pencerelerden gelen ışığa destek olarak tavan açıklığı kullanılmıştır. Gündüz ve gece olduğu gibi lobide gerçekleşen işlevlere göre uyumlu doğal ve yapay aydınlatma düşünülerek iyi görme koşulları sağlanılmıştır (Şekil 5.19 ve 5.20). Lobide olduğu gibi diğer mekânlarda da yerli malzeme seçimine ve tasarruflu ışık kaynaklar kullanımına önem verilmiştir.

Şekil 5. 15. ve 5.16. Doğal taş duvar üzerinde yapay aydınlatma uygulamaları

Şekil 5.17. ve 5.18. Lobide malzeme çeşitliliği

Şekil 5.19. ve 5.20. Lobide yapay aydınlatma uygulamaları

Otel restoranında malzeme devamlılığı görülmektedir. Duvarlarda doğal taş, zeminde ise Diyarbakır bazalt taşı kullanılmıştır. Masaların üzerinde kullanılan sarkıt lambalar yemek yeme eyleminin gerçekleşmesini kolaylaştırmış ve fonksiyon farklılığını vurgulamıştır (Şekil 5.21 ve 5.22).

Şekil 5.21. ve 5.22. Restoranda malzeme ve yapay aydınlatma kullanımı

Deniz seviyesi altında kalan özel hizmet mekânları, hamam ve masaj odaları oldukça hoş bir görünüme sahiptirler. Zeminde ustaca döşenmiş seramikler ve bunları çevreleyen mermerler kullanılmıştır. Seramikler yapının tarihi kimliğini yansıtarak uyumlu ve yalın olacak şekilde seçilmiştir (Şekil 5.23. ve 5.24).

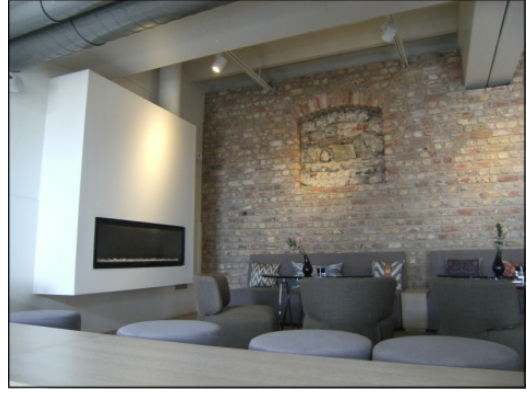

Şekil 5.23. ve 5.24. Zeminde mermer ve seramik kullanımı

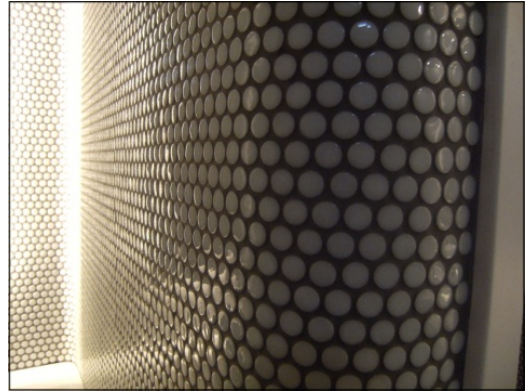
Butik otelin tamamında yerli ve doğal malzeme kullanımına önem verilmiştir. Malzemeler yalın ve kolay algılanabilecek bir şekilde misafirlerin gözleri önüne serilmiştirler. Bunun örnekleri yapının her fonksiyon alanında gözlemlenmektedir. Bu konuyla ilgili başka bir örnek bar ve şık bir şekilde aydınlatılmış lavabolar olmuştur. Butik otellere has sakin ve sessiz ortamların yaratılmasında mantar, halı ve kumaş gibi seçimlere önem verilmiştir (Şekil 5.25. ve 5.26). Malzemenin zeki ve doğru kullanımı mekânlara mimari karakter kazandırmıştır. Yapay aydınlatma bu mimari karakterin doğru algılanmasına sebep olarak, mekânda butik otellere has tarihi, samimi ve özel alanların oluşmasını desteklemiştir (Şekil 5.27. ve 5.28). Yapay aydınlatma kaynakların çeşitliliği sağlanarak aydınlatma düzeyi gerçekleşen işlevlere ve iyi görme koşullarına uygun bir şekilde planlanmıştır(Şekil 5.29. ve 5.30).

Şekil 5.25. ve 5.26. Butik otelde malzeme uygulamaları

Şekil 5.27 ve 5.28. Fonksiyona yönelik malzeme ve yapay aydınlatma

Şekil 5.29. ve 5.30. Yapay aydınlatma uygulamaları

Butik otelin her odasında yapay aydınlatma ve malzeme yönünden farklı tasarımlar kullanılmıştır. Örnek seçilen odada gündüz genel aydınlatma büyük pencerelerden giren güneş ışığıyla kolay bir şekilde sağlanmaktadır (Şekil 5.31. ve 5.32). Gece yapay aydınlatma kullanımı için aydınlatma kaynakları çeşitliği seçilmiştir ve bölgesel olarak aydınlatma düzeyi işlevsel ihtiyaca göre farklılaştırılmıştır (Şekil 5.33. ve 5.34). Odada tercih edilen açık gri renk mekânı ferah, aydınlık ve olduğundan daha büyük algılanmasına sebep olmuştur. Bu odada olduğu gibi diğer

mekânlarda da kullanım amacına göre gri rengin farklı tonları kullanılmıştır. Odanın banyosu Türk hamamını andıran bir şekilde, yerli mermer ile tasarlanmıştır. Mermerde kullanıma bağlı yüzeysel ve yapısal bozukluklar tespit edilmemiştir. Banyoda kullanılan mermerin rengi oda duvar renkleriyle oldukça iyi bir uyumluluk sağlayarak odanın bütünlüğünü oluşturmasında yardımcı olmuştur. Banyoda kullanılan aydınlatma kaynakları çeşitleri malzemeye zarar vermeyerek, yapının tarihi kimliğini şık bir şekilde vurgulamıştır (Şekil 5.35. ve 5.36).

Şekil 5.31. ve 5.32. Gündüz genel aydınlatmanın sağlanması

Şekil 5.33. ve 5.34. Odada yapay aydınlatma kaynakları

Şekil 5.35. ve 5.36. Banyoda yapay aydınlatma uygulamaları

- Mekân hakkında çıkarılan genel sonuç

Sumahan on The Water butik otel işlevi kazanması sonucunda tarihi kimliğini ve bu kimlikten kalan izleri özenle korunmuştur. Boğazın eşsiz manzarasının bir incisi olan bu mimari eser, tarihi geçmişe sahip olması isminden anlaşılmaktadır. Tarihi yapının genelinde yerli doğal malzemelere ve tasarruflu aydınlatma kaynaklarına yer verilmiştir. Yapının tarihi dış görünüşüne has kemerli pencereler ve aydınlatma elemanları başarıyla korunmuştur. Tarihi eserin iç mekânlarında çağdaş tasarımlar ve tarihi izlere ait görsel etkiler yapay aydınlatma ve malzeme kullanımıyla çekici hale gelmişlerdir. Kullanılan yapay aydınlatma malzemenin özelliklerine göre seçilerek bozulmalar yaratmadığı tespit edilmiştir. Mekânlarda gerçekleşen fonksiyonlar ve alan organizasyonları göz önünde bulundurularak, yapay aydınlatmayla yüzey kaplama malzeme ilişkisi oluşturulmuştur. Malzemelerin yapısal ve görsel özellikleri yapay aydınlatma biçimleriyle çekici bir atmosfer oluşturan unsurlar haline gelmiştir. Malzeme seçimleri arasında ahşap, Diyarbakır bazaltı, yerli mermer, seramik gibi doğal kaynaklı malzemeler yer almıştır. Yapay aydınlatma kaynakları olarak spotlar, sarkıt avizeler, projektörler kullanılmıştır. Yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzeme ilişkisine hassasiyet verilerek mekânlarda yansıma, kamaşma ve rahatsız edici seviyede aydınlatmalardan kaçınılmıştır. Malzeme seçime ve aydınlatma sistemi planlaması yapının tarihi kimliğine, butik otel işlevine ve strüktürel yapısına uygun bir şekilde yapılmıştır.

5.3. THE HOUSE HOTEL GALATASARAY

- İlk işlevi: Apartman
- Yapının tarihçesi

The House Hotel Galatasaray Beyoğlu Bostanbaşı Caddesi'nin Furuzağa Mahallesiinde bulunmaktadır, ya da başka bir deyişle eski Beyoğlu'nunun antikacılarına ünlü Çukurcuma'da. The House Hotel Galatasaray ya da Zenovitch apartmanı eski Beyoğlu'nun birçok aile apartmanlarından biri olarak işlev görmekteymiş. Daha sonra yapı bu işlevini kaybederek geçen yılların olumsuz etkilerine uğramıştır. Yapının bütünlüğünde ve kullanılan malzemelerde bozulmalar ve eskimeler ortaya çıkmıştır (Şekil 5.37. ve 5.38). The House Hotel Galatasaray, The House Cafe zincirinden bir parçadır. The House Hotel Galatasaray, Autoban'ın yoğun yenileme ve tarihi özelliklerini ön plana çıkarma sürecinden sonra Nisan 2010'da kullanıma açılmıştır.

Şekil 5.37. ve 5.38. Zenovitch apartmanın görünüşleri

- Günümüzdeki işlevi

Tasarımcı: Autoban.

Günümüzde tarihi yapı yeniden işlevlendirilerek bir butik otel olarak misafirlerine kapılarını açmıştır.

- Yapay aydınlatma ve iç yüzey kaplama malzemeleri arasında ilişki

Bu konuda bilgi sunumu yapılabilmesi için yapının genel niteliklerinde başlanmamız gerekmektedir. Zenovitch Apartmanı bir yığma yapıdır. Küçük yenilemelerle yapının dış görünüşü eski haline sadık kalmıştır. Renk canlanmıştır, pencere kepenkleri ve genel yapı dış görünüş detayları gerekli onarıma tabi tutulmuştur (Şekil 5.39. ve 5.40). Amaç olarak tarihi izleri sürdürmek ve yapıya çağdaş özgünlük kazandırmak belirlenmiştir.

Şekil 5.39. ve 5.40. The House Hotel Galatasaray görünüşleri

Yeniden işlevlendirme sürecinde, yapının genel planlamasında yeni işlevin gerektirdiği ihtiyaçlar nedeniyle bazı bölmeler yapılmıştır. Her katta otelin kapasitesini karşılayacak şekilde gerekli sayıda oda oluşturulmuştur. Yapının tümünde eski işlevine ait malzemeye sadık kalınmaya çalışılmıştır. Bu malzeme detaylı, temizlenip, onarılıp, cilalanmıştır. Merdiven korkuluklarına gerekli bakımlar yapılarak orijinal şekilde kalmaları planlanmıştır.

Otele ilk girildiğinde giriş mekanıyla ve merdivenlerin altında bulunan resepsiyon ile karşılanılmaktayız. Giriş yüksek beyaz duvarlardan, altıgen parçalardan oluşan aynadan, mermer merdivenden ve yüksek ahşap kapıdan oluşmaktadır. Mekânda bulunan yüksek tavan ve duvarlarda kullanılan beyaz renk nedeniyle mekân oldukça büyük ve ferah görünmüştür. Tavanda bulunan işlemler yapının eski işlevine aittir. Kullanılan aydınlatma aygıtı Autoban tasarım ürünüdür ve zamansızlık anlayışını sembolize etmektedir (Şekil 5.41. ve 5.42). Aydınlatma kaynakları olarak halojen lambalar tercih edilmiştir. Giriş mekânında genel bir aydınlatma oluşturulmuştur.

Resepsiyon tamamen beyaz renge ve ışıklara bürünmüştür. Resepsiyonda kullanılan paneller içi boş altıgen şekillerden oluşmuştur. Bu panellerin arkasında gizli aydınlatma kaynağı olarak LED'ler kullanılmıştır. Zeminde 20x20cm karo mozaikler döşenmiştir. Resepsiyonda tercih edilen renk ve aydınlatma, resepsiyonda gerçekleşen eylemlere göre tasarlanmıştır.

Şekil 5.41. ve 5.42. Giriş mekânından görünüşler

Şekil 5.43. ve 5.44. Resepsiyonda ve koridorda yapay aydınlatma

Koridorda gözlemlenen görüntü resepsiyon ile giriş mekânından farklı olmayarak, tasarım anlamında bir bütünlük oluşturmaya sebep olmuştur(5.43. ve 5.44). Koridoru ana iç mekân öğeleri yönünden incelediğimiz zaman, zeminde döşenmiş hoş görünümlü seramikler, tavanda ise içi boş altıgen formlardan oluşan paneller görülmektedir. Duvarlarda yine beyaz renk tercih edilmiştir. Duvarlarda oluşturulan

dikdörtgen silmeler, orantılı şekilde uygulanmıştır. Bu orantılarla birlikte silmeler başka bir tasarım öğesi olarak tüm mekânlarda kullanılmıştır. Tavanda yine gizli aydınlatma uygulanmıştır. LED'ler sayesinde mekânda genel bir aydınlatma sağlanmıştır. Genel aydınlatmaya ek olarak duvarda zamansızlık anlayışının sembolü olan aydınlatma aygıtları kullanılmıştır. Bu kullanım işleve bağlı olarak gerçekleşmiştir ve koridorda aynanın iki tarafında olması tercih edilmiştir. Aydınlatma ve duvar renk seçimi koridoru ferah ve aydınlık tutmuştur. Kullanılan aydınlatma biçimi misafirin gözüne gelmeyecek, rahatsız etmeyecek şekilde planlanmıştır.

Araştırmada örnek oda olarak No:19 Home Suit gözlemlenmiştir. Koridorda oda numara işareti aydınlatma kullanılarak daha belirgin hale getirilmiştir. (Şekil 5.45. ve 5.46). Odada iç mekân öğeleri ve aydınlatma kaynakları açısından diğer gözlemlenen mekânlarla bir bütünlük söz konusudur. Duvarlarda alçı ve beyaz renk tercih edilmiştir. Bunlar orantılı tasarlanmış dikdörtgen silmelerle süslenmiştir. Zeminde masif ahşap kullanımı ve oluşan marküteriler gözlemlenmiştir. Tavanda daha önce girişte görünen avizenin aynısı kullanılarak genel aydınlatma oluşturulmuştur (Şekil 5.47. ve 5.48). Mekânda fonksiyon alanların ihtiyacına göre gece lambaları ve spotlar kullanılmıştır (Şekil 5.49. ve 5.50). Tüm kullanım alanların işlevlerine göre göze girmeyen yumuşak bir aydınlatma sağlanmıştır. Doğru malzeme ve aydınlatma seçiminden dolayı odada yansımalar ve kamaşmalar oluşmayarak iyi görme koşullarına uygun bir mekân tasarlanmıştır. Odanın alanı oldukça az olmasından dolayı duş kabin yatağın yanında konumlandırılmıştır. Duş kabinin geneli korian malzemedен yapıp, zemininde ahşap kullanılmıştır. Duş kabin konumu ve bu otelin özel bir tasarımı olarak odaya çağdaş bir yorum katarak, tüm odanın bütünlüğüne bir ek olarak kabul edilmiştir (Şekil 5.51. ve 5.52). Tarihi izlerin yok olmadığı, ısrarla korunduğu, onarıldığı ve Autoban tasarımıyla bir zamansızlık anlamı kazandığını görülmüştür.

Şekil 5.45. ve 5.46. Koridorda aydınlatma ve süsleme teknikleri

Şekil 5.47. ve 5.48. Odada yapay aydınlatma uygulamaları

Şekil 5.49. ve 5.50. Yapay aydınlatma kaynakları

Şekil 5.51. ve 5.52. Odada duş kabin uygulaması

Şekil 5.53. ve 5.54. Dinlenme mekânından görünüş

Butik otelin çatı katı bardan ve dinlenme alanlarından oluşmaktadır. Bu kat önceki işlevine göre değişimler yaşamıştır. Çatı katının zemini temizlenmiştir, doğramalar ve şömine ilave edilmiştir. Malzeme açısından diğer mekânlarda olduğu gibi zeminde karo mozaikler, duvarlarda açık renk ve tavan burada tamamen ahşaptan oluşmaktadır. Tavan sistemi değiştirilmemiştir, ahşap temizlendikten ve gerekli yenilemeler yapıldıktan sonra eski görünümüne sadık kalmıştır. Aydınlatma kaynakları olarak tüm mekânlarda gözlemlenen Autoban ürünü olan avizeler kullanılmıştır (Şekil 5.53 ve 5.54). Bar aydınlatmasında işlev kolaylığı yönünden

projektör kullanımı seçilmiştir. Aydınlatma mekânın işlevine ve planlamasına uygun biçimde kullanılmıştır.

- Mekân hakkında çıkarılan genel sonuç

The House Hotel Galatasaray tarihi geçmişine ve yapısal özelliklerine yabancı kalmayarak çağdaş bir özgünlük kazanmıştır. Yapının dışı ve iç mekânları bir bütünlük içinde uyum sağlayıp, tarihi kimlik taşıyan bir butik otel oluşturmaktadırlar. Yapının bütünlüğünde tasarımına ve kimliğine aykırı malzemeler kullanılmamıştır. Malzemedede aşırı bozulmalar tespit edilmemiştir. Otelde yapay aydınlatma kullanımı yönünden genel aydınlatmaya önem verilmiştir. Bu aydınlatma yeterli olmadığı yerlerde veya işlev farklılığından dolayı çeşitli aydınlatma kaynakları kullanılmıştır. Tarihi yapının iç mekânlarda yapay aydınlatma planlamasına dikkat edilerek amaçlanan görsel etkiye ulaşılmıştır. Yapının genelinde iç yüzey kaplama malzemeleri ve yapay aydınlatma ilişkileri verimli kullanım şekilleri oluşturmuşlardır. Bu ilişkide müşteri ve çalışan açısından olumsuz etkiler oluşmamıştır. Kullanılan yapay aydınlatma türleri ve kaynakları malzeme çeşitlerine zarar vermeyecek şekilde planlanmıştır.

6. SONUÇ

Eski çağlardan itibaren insanoğlunun geliştirdiği ticaret duygusuyla birlikte daha fazla kazanma ve elde etme isteği başlamıştır. Daha büyük kazançlar insanların yaşadığı yerin dışına çıkıp uzak yerlere seyahat etmelerine neden olmuştur. Bununla birlikte belirli gereksinimlere ihtiyaç duyulması ön plana çıkmıştır. Hanlar, kervansaraylar veya bu hizmeti verebilecek başka tür yapılarda geceleme ve yeme-içme ihtiyaçları karşılanmaya başlamıştır. Günümüzde insanların yaşam tarzlarından dolayı bu hizmetlere daha çeşitli hizmetler eklenerek konaklama tesisleri ön plana çıkmıştır. Konaklama tesisleri ticaret amaçlı konaklama dışında ziyaret, eğlence, iş ve daha çeşitli amaçlarla seyahat eden misafirlere ev sahipliği yapmıştır. Oteller en çok kullanım gören asli konaklama tesisi olarak taşıdıkları özelliklere göre sınıflandırılmaktadır. Müşteriler otellerin yoğunluğu ve büyüklüğü dışında daha samimi, sakin ve özel ortama sahip olan konaklama tesislerine ihtiyaç duyulmuştur. Özel niteliklere sahip olan butik oteller misafirlerini evinde hissettirmek sloganıyla turizm sektöründen giderek daha büyük pay almaktadır. Büyük yatırım odağı olan butik oteller yüksek geliri olan müşterilere hitap etmektedir. Butik oteller misafirlerine özel hizmet, konfor, samimiyet ve karakteristik konaklama mekân isteklerini karşılamaktadır.

Koruma eylemi insanlar için değerli olanı, bilinçli bir sürdürme gereğidir. Geçmişin tanıkları olan tarihi yapıları tüm yapısal özellikleriyle geleceğe güvenle aktarmak temel bir amaçtır. Günümüzde koruma ve sürdürme şekli olan yeniden işlevlendirme oldukça sık kullanılmaya başlanmıştır. Bu nedenle araştırmada değinilmiş önemli konulardan biridir. Yapıyı zaman içerisinde yaşatmak için kullanılan birçok koruma tekniği vardır. Yapının durumuna ait verilere göre tek bir teknik yeterli olmadığı durumlarda birkaçı birlikte uygulanmaktadır. Mimari ve tarihi değeri olan bazı varlıklarımız yeniden işlev kazanıp hayata dönerken, diğerlerini hayata geçirmek oldukça maliyetli ve uzun bir süreçtir. Bu tezde amaçlanan, yeniden işlevlendirme sonucunda verimli kullanım şekli kazanan tarihi varlıkları tanıtmaktır. Çağdaş

yaşamın getirdiği kültürel, sosyal ve çevresel etkiler nedeniyle her alan ve yapı değer kazanmıştır. Tarihi geçmişe ve özgün verilere sahip olan varlıkları tekrar kullanıma geçirmek daha az maliyet gerektirmektedir. Çağımızın özel konaklama tesisleri ihtiyacına bağlı olarak, tarihi yapıları butik otel işleviyle incelemek mümkündür. Bu tarihi varlıklarımızın özgün mimari karaktere ve malzemeye sahip oldukları gibi müşterilerine de özel iç mekân tasarımları ve özel hizmet sunmaktadırlar. Butik otel işlevi kazandırmış tarihi yapıların genel fiziksel görüntüsü ve onlara has tarihi atmosferi bu çağda da değişmemiş bir şekilde sürdürmek mümkündür.

Yeniden işlev kazandırılarak yaşama dönmüş tarihi yapılarda tarihi atmosferi yaratmak ve tarihi kimliği canlı tutmak için malzeme ve yapay aydınlatma ilişkisi bu konuda yön belirleyici etkenler olarak görülmüştür. Yapının belli tarihi döneme aitliğini yansıtmak için malzeme ve yapay aydınlatma temel unsurlar olarak kabul edilmektedir. İnsanın dış çevresinin algılanmasında görsel algılama temel rol oynar. Bu algının gerçekleşebilmesi ışık sayesinde olmaktadır. Tarihi yapılarda doğal aydınlatma dışında yapay aydınlatma kullanılmaktadır. Bu yapıların iç mekânlarında yapay aydınlatma tasarımları mekânın görsel özellikleri ve gerçekleşmesi gereken işleve göre uygunluk sağlamalıdır. Mekân tasarımına göre uygulanan yapay aydınlatmanın nicel ve nitel özellikleri iyi görme koşullarının oluşturulmasında temel faktörlerdir. Mekânın özgün tasarımı ve malzemenin yapısal özelliklerinin göze kusursuz bir şekilde hitap etmesi ve istenilen etkiyi ulaşması için gereken uygun yapay aydınlatma biçimleri seçilmelidir. Bir tarihi yapıda doğru yapay aydınlatma uygulaması iyi görme koşulları, yapının kazandığı işlev ve mimari özellikler dikkate alınarak olmalıdır.

Tarihi yapının yeniden işlevlendirme sürecinde koruma nedeniyle gerçekleşen çeşitli koruma teknikleri yapının bünyesinde planlanmamış değişiklikler yaratabilmektedir. Bu durumlar yapının yapısal ve işlevsel tükenmişliği sonucu olup tüm restorasyon çalışmalarını gereksiz kılabilir. Aynı zamanda bu durum tüm tarihi yapılarda aynı olmayıp yapıların halen iyi durumda oldukları kanıtlanıp farklı işlevlerle uygunluğunu göstermektedir. Malzeme mimari karakterin ve özel nitelikli mekânların tasarımının oluşumunda önemli bir kriterdir. Birçok yeni işlevlendirilmiş tarihi yapıda, yapının dış görünümü aynı kalarak iç mekân tasarımlarında ve kullanılan malzemelerde değişiklik yapılmıştır. Bu durum yapıların iç mekânlarında

tarihi kimliği yaratma çabası olarak kabul edilmiştir ve bir tür malzemenin çağdaş olanınla değiştirilmesi gözlemlenmiştir.

Çağdaş yaşam tarzının getirdiği teknolojik gelişmeler ve ileri düzeyde tasarımlar butik otel olarak yeniden işlevlendirilmiş tarihi yapılarda malzeme ve yapay aydınlatma ilişkisinin uygulamasını farklı mimari mercekte bakmamıza sebep olmaktadır. Özel, şık, konforlu ve özgün tarihi karaktere sahip mekânlar, yaratmanın önemli etkenleri malzeme ve yapay aydınlatma olarak görülmektedir. Yapay aydınlatma kullanımı mekânın algılanmasını kolaylaştırıp, özel vurgulanmış alanların ön plana çıkmasına sebep olmaktadır. Bunun gerçekleşmesi kullanılan aydınlatma aygıtlarının türlerine ve doğru malzeme seçimine bağlıdır. Doğru malzeme seçimi, yapının karakterine net ve yalın bir şekilde cevap veren ortamlar yaratılmasını desteklemektedir. İç yüzey kaplama malzemeleri ve yapay aydınlatma arasında oluşan ilişki iyi görme koşullarını etkilemektedir. Yapay aydınlatma biçimleri ve seçilen aygıtlar malzemenin yüzey özelliklerini etkileyerek iyi görme koşullarının başlıca bir unsuru oldukları gibi kullanılan malzemelerin de bozulmasına sebep olabilmektedirler. Bu sebeple seçilen yapay aydınlatma biçiminin aydınlatma düzeyi malzemenin yapısal ve görsel açıdan yüzeysel özellikleriyle uyumlu olmalıdır. Birçok çağdaş iç mekânda iç yüzey kaplama malzemelerin yüzeysel özellikleri, matlığı, parlaklığı ve dokusal nitelikleri yapay aydınlatma tasarımı uygulamalarında başlıca dikkat edilecek odak noktalarıdır.

Seçilen butik otel olarak işlevlendirilmiş tarihi yapılarda, hepsi tarihsel dış görünüşüne sadık kalmıştır. Bazı yapılarda yeni malzeme çeşitleri kullanılarak yapının bünyesi güçlendirilmiştir. Tarihi yapının yıkılmış bölümleri ise tekrar inşa edilmiştir. Yapının tamamını oluşturmak için yapılan yeni ekler tarihi karaktere sahip olan ana gövdeyle kütleli ve mekânsal açıdan farklılık göstermemiştir. Gözlem yapılan tüm butik otel örneklerinden iç mekân tasarımları oluştururken detaylar yeni ve çağdaş bir tasarım göstergesi çabasında ve tarihsel yapının bütünlüğünü bozmayacak şekilde yapılmıştır. Butik otellerde kullanılan yapay aydınlatma özel fonksiyonlar gerçekleşen alanları ve özel gereksinime ihtiyaç duyan yerleri, örneğin resepsiyon, asansör ve merdiven yönlerini dikkate alınarak uygulanmıştır. Özel ve samimi ortam yaratma çabasında olan bu oteller müşterilerine sakin ve ev atmosferi andıran mekânlar sunmaktadır. Bu nedenle yapay aydınlatma bu konuda büyük rol oynamaktadır. Yapay aydınlatma sayesinde bazı mekânlar ön plana çıkabilir,

diğerleri ise arka planda bırakılabilmektedir. İç yüzey kaplama malzemeleri incelenirken iç mekânın duvarları, döşemesi ve tavanı gibi öğelerine dikkat edilmiştir. Bu öğelerde kullanılan malzemeler genelde doğal kaynaklıdır ve tarihsel kimliği en başarılı şekilde yansıtmaktadır. Butik otellerde ahşap, taş ve pişmiş toprak gibi doğal kaynaklı malzemeler ve birçok yerli malzeme seçimine önem verilmiştir. İç mekân öğelerinin özgün tasarımı yapının karakterine uyum sağlamıştır. Butik otel olarak işlevlendirilmiş tarihi yapılarda yapay aydınlatma ve malzeme çağdaş şekilde kullanılıp gerek duyulduğu durumlarda güncellemeleri yapılmıştır. Günümüzde bu tür yapılarda malzeme ve onunla birlikte yapay aydınlatma tasarımlarına mimari projelerde oldukça büyük önem verilerek uygulanmaktadır.

Çalışma sonucunda, butik otel işlevi kazandırılmış tarihi yapıların, özel bir konaklama tesisi olarak turizm sektöründe önemi anlaşılmıştır. Butik otellerde yapay aydınlatmanın iç yüzey kaplama malzemelerine etkileri tarihi kimliği koruma ve sürdürme unsurları olarak incelenmiş ve fotoğraflarla desteklenerek belgelendirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z.**, 1999. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, İstanbul.
- A'jia Hotel**, 2013. Belgeler ve Arşiv, İstanbul.
- Akalın, H. Ş., Toparlı, R., ve Aksu, B. T.**,2000. Türk Dil Kurumu Okul Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Alsac, Ü.**, 1992. Türkiye’de Restorasyon, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Altınoluk, Ü.**, 1998. Binaların Yeniden Kullanımı: Program, Tasarım, Uygulama, Kullanım, YEM yayın, İstanbul.
- Altuncu, D.**, 2007. Restoran Bar İşlevi Kazandırılmış Tarihi Mekânlarda Yapay Aydınlatmayla Atmosfer Yaratma, *Yüksek Lisans Tezi* M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Apaydın, B., B.**, 2007. Yapıların Otel Olarak Yeniden Kullanım Bağlamında Mekansal Dönüşümlerin Kavramsal ve Kuramsal Analizi, *Sanatta Yeterlilik Tezi*, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arayıcı, O.**, 2003. İnanışların Mekânın Betimlemesi Üzerindeki Etkileri, *Sanatta Yeterlilik Tezi*, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, S.**, 1987. Taş ve Ahşap Mimari Anıtların Bozulmalarına Nedenleri ve Onarım Teknikleri, *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bektaş, C.**, 2001. Koruma Onarım, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Burat, Ş., E.**, 2012. “Taşı Taş Gibi, Ahşabı Ahşap Gibi Göstermek”: Frank Lloyd Wright’in Malzeme Teorisi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Türkiye, **1**, 321-338.
- Ching, F.**, 2006. İç Mekân Tasarımı, YEM Yayınları, İstanbul.
- Corbusier, L.**, 2007. Bir Mimarlığa Doğru, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Çokay, S.**, 2000. Antik Çağda Aydınlatma Araçları, İ.Ü. Eski Çağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Doğanca, M.**, 2002. İç Mekân Tasarımında Görsel Etkileşimler, *Yüksek Lisans Tezi*, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdenen, O.**, 2006. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Boğaziçi Sahilhaneleri I: Anadolu Yakası, Kültür Yayınları Serisi III.
- Eriç, M.**, 1978. Yapı Malzemeleri, Güzel Sanatlar Akademisi, İstanbul.
- Eriç, M., Ersoy, H. Y., ve Yener, N.**. 1986. Günümüz Konutunda Rasyonel Donatım Sorunları, 50.Kelebek Yılı Araştırma Ödülü, İstanbul.
- Fitoz, İ.**, 2002. Mekan Tasarımında Belirleyici Bir Etken Yapay Işık İçin Aydınlatma Tasarımı Modeli, *Doktora Tezi*, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gür, Ş.**, 1996. Mekan Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon.
- Hasol, D.**, 2008. Ansiklopedik mimarlık sözlüğü, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul.

- Kuban, D.**, 2000. Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu: Kuram ve Uygulama, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul
- Muratdoğlu, M.**, 1992. Yapı fiziği açısından renk olgusunun konut i ve dış mekanlarında malzeme seçimine etkisi, *Yüksek Lisans Tezi*, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Öner, E.**,1992. Tarihi Yapılarda Strüktür Sağlama Yöntemleri, *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Özkaya, M.**, 1994. Aydınlatma Tekniği, Birsen Yayınevi, İstanbul
- Püsküloğlu, A.**, 1995. Çağdaş Türkçe Sözlük, Arkadaş Yayınevi, Ankara.
- Rasmussen, S. E.**, 1994. Yaşanan Mimari, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Sirel, ř.**, 1965. Konutlarda sun'i aydınlatma, İmar ve İskan Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü, Araştırma Dairesi, Ankara.
- Sirel, ř.**, 1973. Aydınlatma Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Sirel, ř.**, 1992. Aydınlatma Niteliği, Yapı Fiziği Uzmanlık Enstitüsü, Kitapçık No: 4, İstanbul.
- Sirel, ř.**, 1996. Aydınlatma Tasarımında Temel Kurallar, Yapı Fiziği Uzmanlık Enstitüsü, Kitapçık No: 7, İstanbul
- Sirel, ř.**, 1997. Aydınlatma Sözlüğü, YEM Yayın, İstanbul
- şahin, D.**, 2006. Otel Yatak Odasında Genel İlkeler ve Otel Yatak Odaları İçin Bir Değerlendirme, *Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- şerefhanoğlu, M.**, 1972. Konutlarda Aydınlatma, Karaca Ofset Basımevi, İstanbul
- Ünver, R.**, 1999. Aydınlatma ve Yüzey Özellikleri İlişkisi, Elektrokent-Perpa, İstanbul, 7-9 Ekim, s.108-113.
- Ünver, R.**, 2000. Işık Üretme Yöntemleri ve Işık Kaynakları, Yapı Fiziği Bilim Dalı Aydınlatma Düzenleme II Ders Notu, Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Yücesoy, C.**, 1967. Turizm işletmeleri ve muhasebesi, Çağlayan Kitapevi, İstanbul
- Yüksel, İ.**, 2009. Otel Eski Türk Evi'nin Butik Otele Dönüşümünde Karşılaşan Problemler (Safranbolu ve Soğukçeşme Karşılaştırmalar Dahilinde), *Sanatta Yeterlilik Tezi*, M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

KİşİSEL GÖRÜşMELER

- Akten, Z.**, 2013. Autoban Design. Kişisel Görüşme.
- Bacak, C.**, 2013. The House Hotel Galatasaray. Kişisel Görüşme.
- Boro, E.**, 2013. The House Hotel Galatasaray. Kişisel Görüşme.
- Butler, N.**, 2013. Sumahan on The Water. Kişisel Görüşme.

- Çağlar, S.**, 2013. Autoban Design. Kişisel Görüşme.
Çakır, M., 2013. Autoban Design. Kişisel Görüşme.
Kalender, E., 2013. A'jia Hotel. Kişisel Görüşme.
Tanrıkul, S., 2013. Sumahan on The Water. Kişisel Görüşme.

ÇİZELGE KAYNAKLARI

- Çizelge 4.1. Yansıtma çarpanları: % olarak
Şerefhanoğlu, M., 1972, Konutlarda Aydınlatma, Kara Ofset Basımevi, İstanbul.
Çizelge 4.2. Yutma çarpanları: % olarak
Şerefhanoğlu, M., 1972, Konutlarda Aydınlatma, Kara Ofset Basımevi, İstanbul.
Çizelge 4.3. Geçirme çarpanları: % olarak
Şerefhanoğlu, M., 1972, Konutlarda Aydınlatma, Kara Ofset Basımevi, İstanbul.

ŞEKİL KAYNAKLARI

- Şekil 2.1. Morgans otel, San Francisco
<http://landlordrocknyc.wordpress.com/2013/01/21/beautiful-for-the-price-of-ugly-interior-designer-andree-putman-dies-at-87-in-paris/> (Erişim:3 Kasım 2012).
Şekil 2.2. Morgans otel, San Francisco
<http://landlordrocknyc.wordpress.com/2013/01/21/beautiful-for-the-price-of-ugly-interior-designer-andree-putman-dies-at-87-in-paris/> (Erişim:3 Kasım 2012).
Şekil 3.1. Genel yapay aydınlatma biçimleri
Sirel, Ş., 1965, Konutlarda Sun'ı Aydınlatma, Şark Marbaası, Ankara
Şekil 3.2. Akkor lamba örneği
Şerefhanoğlu, M., 1972, Konutlarda Aydınlatma, Kara Ofset Basımevi, İstanbul.
Şekil 3.3. Kömür telli lamba örneği
Özkaya, M., 1994, Aydınlatma Tekniği, Birsen Yayınevi, İstanbul.
Şekil 3.4. Tungsten telli lamba örneği
Özkaya, M., 1994, Aydınlatma Tekniği, Birsen Yayınevi, İstanbul.
Şekil 3.5. Flüorışıl lamba örneği
<http://320volt.com/fluoresan-lambalar-ozellikleri-cesitleri-incelemesi/>
(Erişim:23Kasım 2012).
Şekil 3.6 LED örnekleri.
http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:LED_bulbs.jpg (Erişim:23 Kasım 2012).
Şekil 3.7. Fiber optik aydınlatma örneği
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Fiberoptik> (Erişim:08 Ocak 2013).

Şekil 3.8. İç mekânda kullanılan masa ve duvar lamba örnekleri

<http://www.lodzdesign.com/2012/partnerzy/polecane-firmy/elektronika/philips/>
(Erişim:16 Şubat 2013).

Şekil 3.9. İç mekânda kullanılan masa ve duvar lamba örnekleri

<http://www.lodzdesign.com/2012/partnerzy/polecane-firmy/elektronika/philips/>
(Erişim:16 Şubat 2013).

Şekil 3.10. İç mekânda lambader kullanımı

<http://www.lodzdesign.com/2012/partnerzy/polecane-firmy/elektronika/philips/>
(Erişim:16 Şubat 2013).

Şekil 3.11. Geçirici ışıklık örneği

Şerefhanoğlu, M., 1972, Konutlarda Aydınlatma, Kara Ofset Basımevi, İstanbul.

Şekil 3.12. Yansıtıcı ışıklık örneği

Şerefhanoğlu, M., 1972, Konutlarda Aydınlatma, Kara Ofset Basımevi, İstanbul.

Şekil 3.13. Geçirici ve yansıtıcı özelliği olan ışıklık örneği

Şerefhanoğlu, M., 1972, Konutlarda Aydınlatma, Kara Ofset Basımevi, İstanbul.

Şekil 4.1. Işığın doğrultusal yapısı

Ünver, R., 1999, Aydınlatma ve Yüzey Özellikleri İlişkisi

Şekil 4.2. Yüzey dokusu-yansıtma biçimleri

Ünver, R., 1999, Aydınlatma ve Yüzey Özellikleri İlişkisi

Şekil 5.1. A'jia Hotelin eski işlevine ait görünüş

Erdenen, O., 2006, Boğaziçi Sahilhanaları I Anadolu Yakası, Kültür Yayınları Serisi III, İstanbul.

Şekil 5.2. A'jia Hotelin eski işlevine ait görünüşlerden detaylar

Erdenen, O., 2006, Boğaziçi Sahilhanaları I Anadolu Yakası, Kültür Yayınları Serisi III, İstanbul.

Şekil 5.3. A'jia Hotelin eski işlevine ait görünüşlerden detaylar

Erdenen, O., 2006, Boğaziçi Sahilhanaları I Anadolu Yakası, Kültür Yayınları Serisi III, İstanbul.

Şekil 5.4. A'jia Hotelin yeni işlevine ait görünüş

<http://www.degisti.com/index.php/archives/6563> (Erişim:04 Temmuz 2013).

Şekil 5.5. A'jia Hotelin lobisinden görünüş

A'jia Hotelin tanıtım broşürü

Şekil 5.6. Delux suite doğal aydınlatma

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.7. Delux suite doğal aydınlatma

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.8. Delux Suite yapay aydınlatma kaynakları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.9. Delux Suite yapay aydınlatma kaynakları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.10. Yemek yeme alanının aydınlatılması

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.11. Bar alanında yapay aydınlatma kaynakları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.12. Bar alanında yapay aydınlatma kaynakları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.13. Sumahan on The Water'ın görüşleri

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.14. Sumahan on The Water'ın görüşleri

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.15. Doğal taş duvar üzerinde yapay aydınlatma uygulamaları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.16. Doğal taş duvar üzerinde yapay aydınlatma uygulamaları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.17. Lobide malzeme çeşitliliği

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.18. Lobide malzeme çeşitliliği

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.19. Lobide yapay aydınlatma uygulamaları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.20. Lobide yapay aydınlatma uygulamaları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.21. Restoranda malzeme ve yapay aydınlatma kullanımı

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.22. Restoranda malzeme ve yapay aydınlatma kullanımı

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.23. Zeminde mermer ve seramik kullanımı

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.24. Zeminde mermer ve seramik kullanımı

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.25. Butik otelde malzeme uygulamaları

Atche Ahmedova arşivi

- Şekil 5.26. Butik otelde malzeme uygulamaları
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.27. Fonksiyona yönelik malzeme ve yapay aydınlatma
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.28. Fonksiyona yönelik malzeme ve yapay aydınlatma
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.29. Yapay aydınlatma uygulamaları
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.30. Yapay aydınlatma uygulamaları
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.31. Gündüz genel aydınlatmanın sağlanması
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.32. Gündüz genel aydınlatmanın sağlanması
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.33. Odada yapay aydınlatma kaynakları
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.34. Odada yapay aydınlatma kaynakları
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.35. Banyoda yapay aydınlatma uygulamaları
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.36. Banyoda yapay aydınlatma uygulamaları
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.37. Zenovitch apartmanın görünüşleri
Autoban arşivi
- Şekil 5.38. Zenovitch apartmanın görünüşleri
Autoban arşivi
- Şekil 5.39. The House Hotel Galatasaray görünüşleri
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.40. The House Hotel Galatasaray görünüşleri
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.41. Giriş mekânından görünüşler
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.42. Giriş mekânından görünüşler
Atche Ahmedova arşivi
- Şekil 5.43. Resepsiyonda ve koridorda yapay aydınlatma

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.44. Resepsiyonda ve koridorda yapay aydınlatma

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.45. Koridorda aydınlatma ve süsleme teknikleri

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.46. Koridorda aydınlatma ve süsleme teknikleri

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.47. Odada yapay aydınlatma uygulamaları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.48. Odada yapay aydınlatma uygulamaları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.49. Yapay aydınlatma kaynakları

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.50. Yapay aydınlatma kaynakları

Autoban arşivi

Şekil 5.51. Odada duş kabin uygulaması

Autoban arşivi

Şekil 5.52. Odada duş kabin uygulaması

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.53. Dinlenme mekânından görünüş

Atche Ahmedova arşivi

Şekil 5.54. Dinlenme mekânından görünüş

Atche Ahmedova arşivi

ÖZGEÇMİŞ

Atche Ahmedova, 1986 yılında Veliki Preslav şehri, Bulgaristan’da doğdu. İlkokul ve ortaokulu “Chernorizetz Hrabar” Lisesinde tamamladıktan sonra, lise eğitimine yine aynı okul, “Chernorizetz Hrabar” Lisesinde devam etti.

2006-2007 yılları arası Ankara Üniverisitesi TÖMER, Bursa Şubesi Türkçe hazırlık eğitimi aldı. 2007 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümüne girdi. 2011 yılında aynı bölümden mezun oldu. Aynı yıl Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’nin Fen Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak İç Mimarlık Anabilim / Anasanat dalında yüksek lisansa başladı.